

Усім — про все

СВІТ

ЧЕРНІГІВСЬКА ОБЛАСНА ГАЗЕТА

Виходить з лютого 2012 року

№281 19 грудня 2024 року

Ціна 10 ГРИВЕНЬ

<http://svit11.wordpress.com>

**НАЙЦІКАВІША
ГАЗЕТА
ДЛЯ КОЖНОГО
З ВАС
Чернігівщина.
Україна. Світ**

-інфо

Підтримка України зростає

Газета продовжує хроніку війни, яку друкує понад два з половиною роки.

4 грудня

США планують передати Україні допомогу на всю суму в \$61 млрд до кінця терміну Байдена. Держсекретар Ентоні Блінкен заповнив НАТО та українську сторону у готовності повністю використати фінансування для України, авторизоване Конгресом. «Союзники нарощують свою підтримку. Загалом США надали Україні 102 млрд доларів допомоги, а наші партнери – 158 млрд доларів». «Ми маємо намір – це моє прагнення і намір президента – використати кожен цент наявного фінансування у розмірі 61 млрд доларів, щодо яких був отриманий дозвіл Конгресу».

За рік кількість зруйнованих внаслідок воєнних дій об'єктів в Україні збільшилася на 50 тисяч. Про це повідомив віцепрем'єр-міністр з відновлення – міністр розвитку громад та територій України Олександр Кулеба. «На початку 2024 року у нас було зафіксовано 280 тис. зруйнованих об'єктів. Вже зараз ця цифра збільшилася до 330 тис.»

5 грудня

Зеленський – про Будапештський меморандум: «Жодного дня не працював» Президент Володимир Зеленський прокоментував 30-річчя підписання Будапештського меморандуму, заявивши, що Україні потрібні реальні гарантії безпеки. «Сьогодні – 30 років Будапештському меморандуму. Десять років війни. Жодного дня цей документ не працював».

Будапештський меморандум був підписаний 4 грудня 1994 року Україною, Росією, США та Великою Британією та передбачав надання «безпекових запевнень» в обмін на відмову Києва від ядерної зброї.

6 грудня

Президент Володимир Зеленський передав Силам оборони першу партію новітніх ракет-дронів «Пекло». Прямая мова: «Наша, українська зброя, яка вже має підтвержене бойове застосування». Під час презентації зазначили, що ракети-дрони мають дальність ураження до 700 км і розвивають швидкість 700 км/год. Вже було зафіксовано п'ять успішних застосувань «Пекла».

7 грудня

Володимир Зеленський повідомив, що друга партія літаків F-16 від Данії вже прибула в Україну. «Це лідерство в захисті життя, яке вирізняє Данію. Надані данцями літаки з першої партії вже збивають російські ракети й рятують наших людей, нашу інфраструктуру. Зараз наш повітряний щит посилений додатково. Якби всі партнери були саме такими рішучими, вже б вдалось унеможливити російський терор».

Міністерство оборони США оголосило про новий пакет безпекової допомоги Україні. Пакет передбачає виділення додаткових 988 мільйонів доларів США в рамках Ініціативи безпекової допомоги Україні (USAI), яка забезпечить Україну боєприпасами для ракетних систем і безпілотних літальних апаратів. Пакет включає, зокрема: боєприпаси для артилерійських ракетних систем (HIMARS); безпілотні

авіаційні системи; обладнання, компоненти і запасні частини для обслуговування, ремонту і капітального ремонту артилерійських систем, танків і бронетехніки. Це вже двадцять другий пакет USAI від адміністрації Байдена.

8 грудня

Сирийські повстанці захопили столицю Дамаск. Проросійський режим Асада ліквідовано. Президент країни Башар Асад втік, з членами своєї сім'ї прибув до Москви. Росія надала їм притулок.

Президент Володимир Зеленський оприлюднив дані, що з 24 лютого 2022 року загинуло 43 тисячі українських військових. «Наші люди ціною своїх життів захищають свій дім, і кожне життя наших воїнів і наших цивільних цінне для нас. Від початку повномасштабної війни Україна втратила 43 тисячі воїнів, які загинули на полі бою. 370 тисяч випадків надання допомоги пораненим, і це з урахуванням, що в нашій армії приблизно 50 відсотків поранених повертаються у стрій, і фіксуються всі поранення, зокрема легкі й повторні».

Одна з ключових відмінностей між російською армією й Силами оборони України – це рівень розвитку фронтальної медицини, який у нашій армії значно вищий. Ми в Україні вдячні за це кожному й кожній, хто допомагає розвивати медицину в нашій армії та рятує наших поранених, здійснює реабілітацію». За даними Зеленського, російські втрати перевищують 750 тисяч осіб – 198 тисяч убитих та понад 550 тисяч поранених.

9 грудня

Пентагон: Росія витратила понад \$200 млрд на війну з лютого 2022 року. Глава міністерства оборони США Ллойд Остін заявив, що втрати Росії за перший рік повномасштабної війни в Україні стали безпрецедентними, перевищивши сумарні витрати в усіх конфліктах після Другої світової війни. Пентагон повідомив, що Росія втратила щонайменше 700 тисяч військових вбитими і пораненими з початку вторгнення в Україну в лютому 2022 року. А військові витрати Кремля вже перевищили 200 мільярдів доларів. Очільник Пентагону наголосив на важливості протидії Кремлю та підтримці України. Він відзначив успіхи міжнародної контактної групи «Рамштайн», яка забезпечила Україну понад 57 мільярдами доларів прямої безпекової допомоги.

В окупованому Донецьку підірвали позашляховик «Тойота», у якому перебували колінний начальник Оленівської колонії Сергій Євсюков і його дружина. Євсюков загинув, дружина в тяжкому стані потрапила в лікарню. Під днищем авто було закладено пластид – близько 100 грамів у тротиловому еквіваленті. У липні СБУ повідомила, що оголосила про підозру ексочільникам колонії, які причетні до загибелі полонених українських захисників. Ішлося про колаборанта, ексочільника так званої «Волноваської колонії ДНР» у селищі Оленівка Сергія Євсюкова та його колишнього першого заступника Дмитра Нейолова. За даними слідства, обидва фігуранти перебували на посадах, коли в ніч на 29 липня 2022 року росіяни влаштували вибухи на території окупаційної тюрми. «Обидва фігуранти усвідом-

лювали наслідки вибухів та кількість постраждалих, але умисно зволікали з евакуацією поранених до медустанов. На підставі зібраних доказів слідчі СБУ повідомили Євсюкову та Нейолову про підозру за ч. 2 ст. 28 та ч. 2 ст. 438 (жорстоке поводження з військовополоненими, поєднане з умисним вбивством, вчинене за попередньою змовою групою осіб) ККУ», повідомили в СБУ. У службі зазначили, що у листопаді 2022 року обох фігурантів окупанти «замінили на посадах», і акцентували, що вони переходять від правосуддя на тимчасово захопленій частині території Донеччини.

10 грудня

В Україні тривають успішні випробування нової ракети «Рута». Про це заявив Володимир Зеленський на врученні Національної премії України імені Бориса Патона. «Ракета «Паляниця» вийшла в серійне виробництво. Перші бойові застосування успішно пройшла ракета-дрон «Пекло». Днями ми передали нашим Силам оборони першу партію. Ідуть успішні випробування нової ракети «Рута». Далекобійний «Нептун» незабаром стане жакливою реальністю для окупантів. Це стосується і наших дронів. Розвідник «Гор», нічні бомбери «Вампір» і Heavy Shot, FPV-дрони «Колібри» і «Камік», FPV-літаки Darts, далекобійні наші можливості – дрони, такі як «Лютий», Fire Point-1, інші ваші розробки, інші наші українські здобутки. Все це – українське виробництво, російське втрачено використовується. І на фронті, і у ворожому тилу також».

11 грудня

Палата громад парламенту Канади підтримала виділення 764 млн канадських доларів (близько 587 млн доларів США) на військову допомогу Україні. За словами міністра оборони Канади Білла Блера, ці кошти будуть використані на «боєприпаси, навчання й інші засоби, крім необхідних українцям для перемоги». У документ також включено 400 млн канадських доларів (близько 307 млн доларів США) на фінансову допомогу Україні, яка виділяється зі спеціального рахунку МВФ.

Україна атакувала ракетами АТАСМС військовий аеродром у Таганрозі. Було застосовано шість балістичних ракет АТАСМС американського виробництва.

12 грудня

Обраний президент США Дональд Трамп запевнив, що у своїх спробах врегулювати російсько-українську війну продовжить підтримувати Україну. Трамп сказав, що використає підтримку України з боку США як важіль тиску на Росію в переговорах про припинення війни.

Французький президент Еммануель Макрон після зустрічі із польським прем'єр-міністром Дональдом Туском похвалив роль Польщі від початку російського повномасштабного вторгнення в Україну. Він високо оцінив роль Польщі від самого початку агресії Росії проти України та підкреслив важливість співпраці для досягнення миру та безпеки в регіоні. 12 грудня Макрон відвідав з візитом Варшаву, де зустрівся з Туском.

Вітання
і найкращі побажання
з прийдешніми Різдва Христовим
і Новим 2025 роком!

Триває передплата на нашу газету на 2025 рік

Усі поштові відділення й листиноші області ведуть передплату на «Світ-інфо» на будь-який термін і на будь-яку адресу в області.

Передплатний індекс «Світ-інфо» —

Основні теми газети:

- Події в області, Україні і світі.
- Політика, соціальні проблеми, екологія.
- Публікації раніше невідомої нам історії України, СРСР.
- Проза і поезія відомих письменників світу.
- Культура, мистецтво, спорт.
- Корисні поради.
- У світі цікавого.

«Світ-інфо» — газета для кожного з вас!

Передплатна ціна — 26 гривень на місяць.

Долучайте нових читачів

Прочитавши нашу газету, покажіть її друзям, знайомим, колегам, запропонуйте також передплатити.

Зустріч президента України Володимира Зеленського з президентом Франції Еммануелем Макроном та обраним президентом США Дональдом Трампом

Зеленський і Трамп, як і ще багато політиків, прибули до Парижа з нагоди відкриття цього дня відновленого після пожежі 2019 року Собору Паризької Богоматері.

Зеленський назвав продуктивною зустріч із Макроном і Трампом. «Хороша, продуктивна зустріч із президентом Трампом і президентом Макроном. Президент Трамп, як і завжди, налаштований рішуче. Спілкувалися про наших людей, ситуацію на полі бою та справедливий мир для України. Ми всі хочемо завершити цю війну якнайшвидше та справедливо».

Макрон за підсумками зустрічі написав: «Сполучені Штати, Україна та Франція. Разом у цей історичний день. Зібралися в Нотр-Дамі. Продовжуймо наші спільні зусилля заради миру і безпеки».

Наступний номер газети вийде 9 січня, для передплатників 2025 року. Сподіваємося, всі наші нинішні читачі продовжать передплату на новий рік і до них приєднаються й нові передплатники.

Підтримка України зростає

1

13 грудня

США нададуть Україні новий пакет зброї та обладнання вартістю \$500 млн, повідомив державний секретар США Ентоні Блінкен. У новий пакет входять: боеприпаси для протидії безпілотним авіаційним системам (с-UAS); боеприпаси для високомобільних артилерійських ракетних систем (HIMARS); 155-мм і 105-мм артилерійські боеприпаси; високошвидкісні протирадіолокаційні ракети (HARM); безпілотні літальні апарати (UAS); захищені від мін і засідок транспортні засоби (MRAP); високомобільні багатощасливі колісні транспортні засоби (HMMWV); легкі тактичні машини; засоби захисту від хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї; протитанкові комплекси Javelin і AT-4; важкі протитанкові ракети (TOW); боеприпаси для стрілецької зброї; гранати і тренувальне обладнання; обладнання і боеприпаси для підливних робіт; також запасні частини, допоміжне обладнання, послуги, навчання і транспортні засоби.

15 грудня

Загибель військовиків північної Кореї в боях на Курщині. Впродовж 14 та 15 грудня в районах сіл Плехово, Воробжа, Мартинівка Курської області держави-агресора підрозділи армії КНДР зазнали значних втрат, щонайменше 30 солдатів вбитими та пораненими.

Столицю Чечні атакували безпілотники. Ціллю були база ОМОНу і 2-й полк поліції спеціального призначення. Дрон також упав на військову базу, звідки зазвичай відправляють в Україну людей.

16 грудня

Євросоюз ухвалив 15-й пакет санкцій проти Росії, у який увійшли 54 людини та 30 організацій. Вперше під повні санкції ЄС (заборона на поїздки, заморожування активів, заборона надавати економічні ресурси) потрапляють різні китайські суб'єкти, які постачають компоненти для безпілотників і мікроелектронні компоненти для підтримки російської агресії проти України. Також у перелік організацій, які потрапили під санкції увійшли: російські оборонні та судноплавні компанії, відповідальні за транспортування сирої нафти та нафтопродуктів морем. Рада ЄС також додала 32 нових суб'єкти до списку тих, хто безпосередньо підтримує військово-промисловий комплекс Росії. Деякі з цих організацій розташовані в третій країні – Китай, Індія, Іран, Сербія та ОАЕ – і брали участь в обході санкцій або закупівлі дронів та ракет для Росії.

17 грудня

У Москві ліквідували генерала, начальника військ радіаційного та хімічного захисту Збройних Сил Росії. Внаслідок вибуху загинули генерал-лейтенант Ігор Кіриллов та його помічник. Вибух програвив біля житлового будинку на Рязанському проспекті, коли чоловіки заходили в під'їзд. Підвир є спецоперацією Служби безпеки України. Напередодні СБУ заочно повідомила генералу про підозру. В українських спецслужбах так прокоментували спецоперацію: «Кіриллов був воєнним злочинцем і абсолютно законною ціллю, оскільки віддавав накази застосовувати заборонену хімічну зброю проти українських військових».

Втрати російських агресорів із 24.02.22 по 17.12.24 орієнтовно склали: особового складу, вбитих і поранених – близько 765110 осіб; танків – 9567; бойових броньованих машин – 18751; артилерійських систем – 21159; ракетних систем залпового вогню – 1256; засобів ППО – 1025, літаків – 369, гелікоптерів – 329; безпілотних літальних апаратів оперативно-тактичного рівня – 20406; крилатих ракет – 2943; кораблів/катерів – 28; підводний човен – 1; автомобільної техніки та автоцистерн – 31550; спеціальної техніки – 3650.

Святочні вітання!

До Членів «Просвіти» в Україні.

Дорогі друзі! Щиро вітаю Вас і Ваших рідних з Різдом Христовим і Новим Роком.

Бажаю всього найкращого – особливо витримати цей жорсткий час війни з Москвою. Дай Боже, щоб скоро настав час Перемоги для України і її народу.

Протягом року ми старалися і докладали багато зусиль, щоб уряд Америки надавав потрібну допомогу Україні і її Збройним Силам. Також збирали кошти від приватних осіб на гуманітарну поміч.

Було вислано фінансову допомогу на видавничу і гуманітарну поміч до Києва, Чернігова, Полтави, Дніпра, Рівного, Львова, Хмельницького, Чернівців, Херсону та Луганську.

Будемо і надалі старатися допомагати, як тільки зможемо.

Слава Україні! Героям Слава!

За Управу Товариства Української Мови (США) – голова ТУМ, професор Віра БОДНАРУК.

Прірва між окупованими територіями та рештою країни зростає – Марина Воротинцева

Про те, якою була Луганщина зрештою 1918 року, незадовго до встановлення там радянської влади, сотник армії УНР Борис Монкевич згадував у еміграції. «Донецький басейн справляв імпозантне враження. Велетенські фабрики, заводи, копальні. Гімназії, шпиталі – все упорядковане і пристосоване до життя робітників. Найбільше мене вразило, що діти, які їхали додому з гімназії, співали чудових українських пісень, і всі без винятку говорили по-українськи».

Сто років по тому Росія знов почала війну зі сходу, наповнюючи кров'ю сотень тисяч людей міф і про «ісконо руськіє землі», і про те, що без Москви не було б ані індустріального Донбасу, ані всього, що є в Україні.

«Якщо віддати Донбас, ми потім обговорюватимемо питання, чи можлива Україна без Харкова», – відповідає луганчанка Марина Воротинцева на питання, чи можливо віддати території Кремлю в обмін на щось.

Після окупації частини Донбасу в 2014 році Воротинцева, яка багато років працювала журналісткою і редактором у луганських медіа, виїхала на підконтрольну Україні землю. Разом із донецьким блогером і журналістом Днісом Казанським вона написала книгу «Як Україна втрачала Донбас», що днями вийшла й польською.

В інтерв'ю УП Марина Воротинцева розповідає про найуспішніші наративи РФ, що допомогли росіянам окупувати, та про втрачання як процес, в якому зарано ставити крапку.

«Росія знищує все, на збереження чого ми сподівалися»

– Марино, назва вашої книги «Як Україна втрачала Донбас» містить констативний факт. Але що за нею: одна, фінальна крапка чи три крапки, що залишають надію на деокупацію?

– Ми почали писати книгу в 2015 році. На момент її виходу в 2020-му процес втрачання був незавершений, і саме тому ми зупинилися на недоконалому виді дієслів в назві.

У нас була мета: показати втрачання Донбасу – драматичний процес, що тривав десятиліттями. Це не те, що трапилось, наприклад, у день захоплення будівлі СБУ в Луганську або в день, коли Гіркін зайшов у Слов'янськ. І він не є доконаним навіть зараз.

– У свідомості тих, хто живе, хто народився і зростає останні десять років на окупованих територіях, укорінився міф про так звані «ЛДНР» як якісь окремі сутності зі своїм обличчям, із нібито ознаками «суб'єктності». Що з цим усім робити в разі деокупації?

– Я не використовую слово «суб'єктність» стосовно цих мертворождених утворень. Вони ніколи не були суб'єктами, ніколи ними не будуть. Ці території окуповані, і Росія досі намагається легалізувати їх.

Значна частина людей залишилася там 2014 року не тому, що були великими фанатами РФ, а тому що мали ухвалювати критичні рішення: обирати, наприклад, між тим, щоб бути там і допомагати старим батькам, або поїхати, щоб дати шанс на майбутнє своїм дітям.

Я розуміла тих, хто повертався з подібних причин або їздив на окуповані території. Це життя трагедія, що залишає величезні шрами на серці. Той, хто не переживав цей контекст, це емоційне навантаження, не має пра-

ва засуджувати, якимось оцінювати цих людей.

Чи толерують (толерують – від поняття «толерантність», тобто прояв терпимості, допуск чогось – Ред.) вони так звані «ЛНР» і «ДНР»? Десять років – великий термін. Коли людина стільки живе в новій реальності, починає змирятися з нею або – свідомо чи ні – її толерувати.

Звісно, є якась адаптація, але я знаю людей, які, залишаючись там, не визнають «ЛДНР» якимось постійним явищем. І це підтверджує політика РФ стосовно цих територій: згадайте польових командирів, яких глумили (від «глумління», тобто схвалення, возвеличення чогось – Ред.) пропаганда, а потім їх утилізували російські спецслужби. Хтось втік, когось посадили за ґрати.

Росія перетворила Донбас на полігон випробування всіх технологій окупації – від військової до інформаційної.

– І все одно багато людей ухвалює рішення залишитись там навіть після лютого 2022 року. Ці майже три роки повномасштабні – абсолютно новий етап, який породив не так багато прозріння, як комусь хотілося б. За цей час дехто міг тільки вкоренитись в думці, що йому з Україною не по дорозі.

– По-перше, з початком повномасштабної війни друга хвиля виїзду з окупованих територій. Бо одна справа жити там, маючи можливість поїхати, наприклад, у справах у Северодонецьк, зовсім інша – опинитися в глухому куці.

Ця хвиля виїзду підтвердила: яких би зусиль не докладала Росія, є досить велика кількість людей, які розуміють, що в них з РФ немає майбутнього. І в них слово «можливості» асоціюється з Україною. Але, безумовно, не всі люди такі.

По-друге: велика проблема в тому, що дорослому дуже складно визнати вголос, що він помилюся в якомусь системному, надважливому питанні. І це теж елемент адаптації, механізм збереження власної психіки.

Складно сказати: я ухвалив неправильне рішення, залишившись в окупованій клоаці; я прирік себе та своїх дітей, забрав у них шанс на краще життя; я повірив російській брехні й це була помилка. Проте це жодним чином нікого не виправдує.

Безумовно, прірва між окупованими територіями та рештою країни зростає. Її збільшує кожна крапля крові.

– Виходить, все зводиться до умовляння розмов про стратегію України на деокупованих територіях? Бо про саму деокупацію тут і зараз не йдеться.

– Зараз це теоретичні вправи. Кремль активно впроваджує політику зміщення місцевого населення, розмиття ідентичності та спогадів. Перемальовує весь ландшафт. Знищує все, на збереження чого ми сподівалися.

Якщо колись постане питання, а кого Україна отримала з поверненням цих територій, ми можемо не те, що здивуватися, а побачити людей, які не пам'ятають, що відбувалося у Луганську на початку 2014-го.

Ті, хто переїхав туди за останні десять років із глибинки РФ, не знають, що існував поділ Луганськ – Одеса, в який можна було сісти й опинитися завтра зранку біля моря. Вони і гадки не мають, як функціонували в Україні ці території до початку війни.

Ми не знаємо, кого там побачимо, коли Луганськ та Донецьк будуть деокуповані.

«Реальне обличчя Донбасу було спотворено»

– Ми не знаємо, що буде, але маємо знати, що було. Чого насправді не вистачало тим мешканцям Донбасу, які категорично не сприйняли Майдан?

– Їм не вистачало альтернативної інформації, бо російський наратив («нара-

тив» – сукупність пов'язаних між собою реальних чи вигаданих подій, фактів або вражень – Ред.), – токсичний та дискредитуючий щодо України – домінував там ще до 2014 року. Він створив бульбашку, в якій будь-який український наратив сприймався переважно як чужорідний.

Окрім цього насаджувалась наратив пострадянський. Особливо в шахтарських регіонах після економічної катастрофи 1990-х ностальгія за СРСР була надто відчутна. Як журналістка я об'їздила всю Луганщину й чітко бачила: там, де був якийсь економічний розвиток, робота, можливість подорожувати, рівень підтримки України був вищим, ніж там, де домінували безпросвіття, безробіття та депресія.

Між економічною ситуацією та силою цих наративів,

пострадянського і російського, була пряма кореляція («кореляція» – взаємозв'язок – Ред.). Російська пропаганда їм все це давала.

На Луганщині це був постсовок: комсомольці, всі ці компартійні функціонери, що зберегли владу аж до 2014 року. Як мінімум до 2010-го столицею вони вважали фактично Москву, а Київ – то щось таке: як у музей з'їздити на вихідні, щоб зробити фото. Після того, як Партія регіонів отримала владу в 2010–2012 роках, вони вважали всю країну своєю власністю, причому зберігаючи лояльність до Москви.

Але тепер ніхто з них не є важливим. Значна частина потрапила, вибачте за мій сарказм, під санкції «ЛНР», і навіть в'їхати туди не може – пишуть чолобитні, щоб їм це дозволили. Інші вже померли чи загинули. А хтось блукає по Росоюшке. Кремль підсадив їх на гачок, використав та викинув.

Тому, до речі, я дивувалась, коли чула, як окремі посадовці переходили на бік РФ в Маріуполі чи під час тимчасової окупації міст Харківської області, адже всім вже давно відомо, як Росія вчиняє зі зрадниками України – вона їх використовувала один раз, а потім утилізує. Максимум, на що вони можуть розраховувати – це працювати клоунами на телебаченні, де їх будуть принижувати, щоб розважати аудиторію.

– Коли ми кажемо, чого не вистачало людям, економічна база є начебто однією з основ. Але чому тоді гасла про мову, віру, культуру, «спорідненість» із Росією лунали гучніше за економічні?

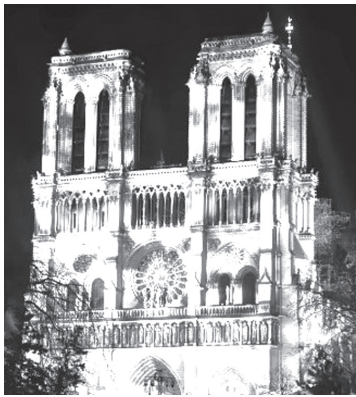
– Бо вони простіші. Історія про «утистки» російської мови не з'явилася 2014 року. На виборах президента у 2004-му, за десять років до військової компоненти, вона вже грала ключову роль. І це зробили російські політтехнологи, свідомо та умисно.

Росія спекулювала питаннями мови, бо це дешево. Людям в трушних донбаських місцях, колишніх вугільних регіонах, які опинилися в дійсно скрутній ситуації, казали: «В цьому винні ті, хто говорить українською; вони не працюють, вони забирають ваші податки». Це – проста відповідь. Не треба розбиратися, куди їхати та перевіряти. Не треба робити глибокий аналіз, думати, щоб зрозуміти дійсні причини проблем. Не треба ставити питання про ефективність місцевих керівників.

Але важливо розуміти: вся ця пропаганда про Донбас, що нібито всі там хотіли в Росію, була спрямована не тільки на саму східну Україну – вона діяла скрізь, у всіх регіонах. Через це багатьом переселенцям, наприклад, у 2014 – 2015 роках відмовляли в оренді житла, обзиваючи їх зрадниками: «Вони хотіли Росію, чого ж сюди їдете?!».

Російська пропаганда та агресія зробила Донбас заручником, а жителів окупованих територій – спочатку безправними в їхніх містах, а потім і бездомними.

У Парижі за участі світових лідерів урочисто відкрили відновлений Собор Нотр-Дам

7 грудня у Парижі відбулася офіційна церемонія відкриття відновленого після пожежі Собору Паризької Богоматері. Захід зібрали близько 50 лідерів держав і урядів, серед яких були президент України Володимир Зеленський та новообраний президент США Дональд Трамп.

Церемонія відкриття проходила безпосередньо у відреставрованому Нотр-Дамі. Гості фотографувалися, спілкувалися один з одним, Зеленський і Трамп доволі тепло привітали один одного.

Президент Зеленський отримав овації від присутніх у Нотр-Дамі гостей, підтвердивши високий інтерес до України на міжнародній арені.

Пізніше запрошені зайняли свої місця в залі собору. Зеленський сидів у першому ряду серед інших почесних гостей.

Офіційна частина розпочалася о 20.00 за київським часом із дзвону собору, після чого відбулося богослужіння та виступ церковного хору.

Президент США Джо Байден не був присутній на заході, але Сполучені Штати представляли перша леді Джилл Байден та донька президента Ешли.

У неділю 8 грудня в соборі відбулася перша меса для обмеженого кола гостей, а протягом наступного тижня триватимуть богослужіння для всіх охочих парижан і туристів.

15 квітня 2019 року у будівлі Нотр-Даму спалахнула пожежа, що знищила шпиль, дерев'яний дах і частину склепіння. Більше ніж 600 пожежників гасили будівлю собору. Тоді вдалося зберегти вітражі та більшість статуй.

Реставрація Нотр-Даму тривала п'ять років. У відновленні собору брали участь понад 1 300 будівельників. На реставрацію витратили 700 мільйонів євро.

«Тисяча Зеленського» надійшла на рахунки 4,4 мільйона українців

Українці, які оформили заявки 2 і 3 грудня, отримали виплати в рамках програми «Зимова еПідтримка», їх кількість становить 2 млн осіб, із яких 444 тис. заявок оформлено на дітей. Про це повідомило Міністерство економіки України.

Зазначється, що вже 4,4 млн громадян отримали фінансову допомогу від держави, зокрема 964 тис. виплат на дітей.

«Ми бачимо, що отримані кошти люди спрямовують переважно на оплату комунальних послуг. Сплачуючи за світло, опалення чи газ, ми підтримуємо нашу енергетику, яку ворог намагається знищити», розповіла перша віцепрем'єр-міністерка - міністерка економіки України Юлія Свириденко.

Вона зазначила, що також важливо купувати українські ліки та книжки або оплачувати інші локальні послуги, оскільки це є підтримкою бізнесу, який створює робочі місця в Україні та податки якого йдуть на фінансування Сил оборони.

«Можна самостійно спрямувати отриману 1000 грн на армію через благодійні фонди, які перетворюють донати на дрони, РЕБІ чи засоби тактичної медицини для наших воїнів», наголосила Свириденко.

Станом на 16 грудня загальна кількість заявок для участі в програмі в «Дії» сягнула 7,5 млн, із них 2 млн - на виплати для дітей. У процесі перевірки близько 130 тис. заявок було відхилено через невідповідність умовам програми, зокрема від громадян, які перебувають за кордоном.

Падіння режиму Асада: статки родини Асадів можуть сягати 12 мільярдів доларів

Після падіння режиму президента Сирії Башара Асада розпочалося «полювання» за статками його родини, які ті накопичували протягом півстоліття авторитарного правління. За оцінками, їхні активи можуть сягати 12 мільярдів доларів, накопичених за півстоліття диктаторського правління.

Сім'я Асада володіє однією з найбільших нелегальних фінансових імперій у світі.

За оцінками Держдепу США за 2022 рік, вартість підприємств і активів, пов'язаних з Асадами, може сягати 12 млрд доларів. Значна частина грошей була виведена в офшорні зони, такі як Дубай і Росія, звідки їх повернення буде особливо складним.

Часто ці гроші родина отримувала через державні монополії та торгівлю наркотиками, особливо каптагоном. Дохід від його продажу оцінюється у 2,4 мільярда доларів на рік. Потім ці кошти клан частково реінвестував в юрисдикції, недоступні для міжнародного права, де не діють санкції проти Асадів, а також використовувались для фінансування репресій і військових кампаній.

«У них було багато часу до революції, щоб відмити свої гроші. Вони завжди мали план «Б», тож тепер вони добре підготовлені до вигнання», - упевнений Ендрю Таблер, який відповідав за політику щодо Сирії в одній зі структур Ради національної безпеки при Білому домі.

«Багатство клану Асада зростає навіть під час громадянської війни, коли 70% сирійців опинилися за межею

бідності», зазначають аналітики Світового банку.

У той час, як прості сирійці потерпали від бідності, діти впливових діячів режиму виставляли напоказ своє багатство, публікуючи фото з елітними автомобілями та дорогими вечірками.

Опозиція, яка намагається сформувати новий уряд Сирії, заявляє про плани повернути ці кошти сирійському народу.

Іван Д'ЯКОНОВ

Режим Асада утримував владу в Сирії протягом 53 років (у 1971 - 2000 рр. президентом, а фактично диктатором Сирії був батько Башара Асада - Хафез Асад - Ред.). і зазнав краху після того, як 12-денний наступ повстанців на чолі з ісламістським бойовим угрупованням «Хаят Тахрір аш-Шам», або «Організація звільнення Леванту» 8 грудня завершився захопленням Дамаска - столиці країни.

Голова Національної коаліції сирійських революційних і опозиційних сил Хаді Аль-Бахра заявив про плани сформувати цивільний уряд після повалення режиму президента Башара Асада. Новим тимчасовим прем'єр-міністром Сирії став Мухаммед аль-Башир.

Російські державні агентства ТАСС і РИА новости повідомили, що повалений президент Сирії Башар Асад зі своєю сім'єю перебувають у Москві, Росія надала їм притулок.

«Українська правда», 16.12.2024

Прірва між окупованими територіями та рештою країни зростає – Марина Воротинцева

2 Я сама довго не могла знайти квартиру для своєї мами в Києві в 2014 році. Я знайшла, але чимало людей після подібних проблем повернулися з думкою, що їх ненавидять в інших регіонах. І токсичність у таких питаннях, на мою думку, в меншій мірі, але досі існує.

В рейтингу російських наративів твердження, що на Донбасі була масова підтримка Росії (чого насправді не було) - прям дуже, дуже успішне та дієве. Бо всі ті штурми адмінбудівель, наприклад, у Луганську організували та здійснювали російські спецслужби. Це були військові операції. Місцеві здебільшого не мали до цього стосунку.

– Думаю, успішність цього наративу про монолітність Донбасу в любові до Москви починається з самого радянського терміну «Донбас», який ми продовжимо використовувати. Він дуже хитрий, зорієнтований на те, щоб показати якусь відокремлену територію з певним однорідним менталітетом.

– Давайте вирішимо цю проблему. Давайте розкажемо, що «Донбас» розшифровується як «Донецький вугільний басейн». Що це частково території Донецької, Луганської областей і Ростовської області РФ, які охоплювали цей вугільний басейн.

Західним Донбасом називають частину Дніпропетровської області. Промисловість там існувала з XVIII - XIX століття, тобто задовго до утворення Радянського Союзу.

Давайте розкажемо, що, наприклад, північ Луганщини не має жодного стосунку до Донбасу, а є частиною Слобожанщини. Що Маріуполь і Приазов'я до Донбасу не відносяться - це інші культурно, історично, ландшафтні землі. Що Донбас як індустріальна зона був побудований європейськими промисловцями.

Якщо казати з точки зору політичної, не географічної, Луганщина і Донеччина - дві різні області, які мали багаторічну конкуренцію. Навіть всередині Партії регіонів їхні представники конкурували за лідерство, за ресурси.

Це все, знаєте, як кажуть «Західна Україна». Але ж західний регіон також різноманітний, люди з культурними особливостями, різними поглядами і навіть історією. Така ж ситуація і з Донбасом.

Ми спрощуємо, розраховуючи на те, що люди завжди можуть глибше поцікавитися. Але тим, кому не цікаво, легше думати, що Донбас - це якийсь шахтарський анклав, де всі були за Януковича. Це неправда. Узагальнення вкрай шкідливе для сприйняття будь-якого регіону.

Реальне обличчя Донбасу було спотворено в російських та українських медіа, презентовано некоректно, м'яко кажучи.

«Чимало людей не втрачають надію»

– Хто винний у процесі втрати Донбасу, що це триває?

– Складно назвати одну конкретну людину. Якщо говорити чесно, українська влада також припустилася величезної кількості критичних помилок і до 2014-го, і після. Не тільки на самому Донбасі було мало розуміння, що таке

Україна, але й пересічний мешканець Івано-Франківська мало знав про те, що за люди живуть на Донбасі.

Нерозуміння поглиблювалось під час виборів, бо в цей період все штучно спрощувалося - політехнологи завжди намагаються створити картинку вибору між добром і злом. Коли все зводять до «або, або», складна і цікава реальність перетворюється на убогу карикатуру, яка має, на жаль, тенденцію укорінюватися.

Хто винен? Багато хто. І ті, хто ніяк не могли відмовитися від ностальгії за СРСР. І ті, хто мріяв бути таким само багатим, як у Москві, і торгував газом. Або просто грабував надра - вугілля, наприклад. І ті, хто мав недостатній рівень освіти, щоб зрозуміти, що таке репутація, брендування регіону. І ті, хто не міг або не зміг займатися економікою.

На початку 2000-х офіційний рівень бідності в Луганській області був вище ніж 40%, тобто кожна друга родина була за межею. І коли людина не закрила базові потреби, говорити про високі матерії, про те, хто ми є - це порожне філософствування. Пересічні люди не мали можливості думати про щось більше, ніж виживання - і Росія здійснила інформаційну, політичну, а потім і військову інтервенцію.

До речі, показовими є результати голосувань на Луганщині. В 90-х були дуже сильними позиції Компартії. В 2002 році на парламентських виборах за списками майже 40% виборців у Луганській області проголосували за Комуністичну партію, близько 15% підтримали «За Єду!».

Вже 2006 року Партія регіонів у Луганській області набрала 74% голосів, а комуністи - 4%. Як ідеологічний рух Компартія померла, «Руський блок» у 2002-му набрав аж 2% голосів, проросійська партія Вітренко близько 4% - вони мали по кілька депутатів у місцевих радах. Це свідчить, що людей вектору «я хочу жити в Росії» майже не було.

– Такі, як Вітренко, були дуже гучними й помітними. Це дозволяло російській пропаганді казати: «Подивіться, Україна хоче навіки бути з Росією».

– Так і працює технологічне масштабування проблеми. Так само було і з російською мовою: всі розуміють українську мову, але не всі її використовують. Значить, можна створити конфлікт.

Я впевнена, що якщо зняти заборону Компартії, знайдуться люди, які за неї і зараз проголосують. Але це не буде масовим явищем. Так само було в Луганську: на мітинг за «ЛНР» 2014 року вийшло 500 людей у місті з населенням 500 тисяч. Частину з них ще й привезли автобусами з Ростова.

В реальності цей мітинг ні про що не свідчить. Але якщо зняти «правильно» сюжет, записати трьох людей з вираженими очима, які кричати будуть, що на них напали «бандерівці» й «правосекі», то це вже інша картинка.

Навесні 2014 року, КМІС (Київський міжнародний інститут соціології - Ред.) провів дослідження суспільних настроїв у південно-східних регіонах, яке показало, що були готові «вітати» російські

війська 12 - 13% в Луганській та Донецькій областях. Приблизно стільки ж вважали правильним чинити російській армії збройний спротив.

60% в Луганській та Донецькій області не вважали, що права російськомовного населення в Україні утискаються. Люди були загалом розгублені, часто протирічили самі собі, були дезорієнтовані, насамперед російською пропагандою. В цей момент у регіоні з'явилися бойові групи російських спецслужб.

– Якщо відкинути емоції, відкинути той факт, що ви родом з Луганська, чи допускаєте ви хоча б гіпотетичну ймовірність обміну територіями на мир?

– По-перше, ігнорувати той факт, що я з Луганська, неможливо. І ніколи не буде можливим.

Чи хотілося б мені прийти в мирний Луганськ? Так. Але у всьому є своя ціна. Скільки людей має загинути, щоб я мала цю можливість? Скільки ще солдатів, цивільних, дітей має загинути? Така ціна для мене є неприйнятною. Місто - це ж не будівлі та вулиці, це здебільшого люди, а тих людей, які для мене важливі, в Луганську вже немає і не буде.

З іншого боку - чи буде мир, якщо ми відмовимося від території? У мене величезні сумніви. Все це дуже важкі питання, на які в мене зараз немає відповіддей.

Україна захищається, Україна не починала цієї війни. Війну може припинити той, хто нападає. Але я навіть не уявляю, яких дипломатичних зусиль треба докласти, щоб Росія припинила війну проти України.

Мінські домовленості мали теж на меті заморожування війни, щоб проводити переговори. Але переговори ні до чого не привели. Росія не відвела війська до свого кордону, роздавала там паспорти. Підносила і потім утилізувала місцевих «польових командирів», побудувала систему проксимедіа та контрабанди. Через вісім років після Мінська ми опинилися в 24 лютому.

Росія про Україну все одно не забуде, навіть якщо їй щось віддати. Якщо віддати Донбас, потім ми обговорюватимемо питання, чи можлива Україна без Одеси, чи можлива Україна без Харкова.

– Чи зустрічаєте ви у своєму оточенні думки про те, що Росії можна б було щось віддати?

– Ні. Але тут питання в іншому: після всіх втрат, після того, як залишили частину свого серця, своїх рідних у Донецьку, Луганську, люди намагаються жити тут і зараз. Що більше років минає, то глибше вони зосереджуються на сьогоdnішньому житті.

Для всіх питання недавнього минулого та майбутнього Донбасу - настільки болюча тема, що у багатьох сльози з'являються в очах, коли вони починають казати: «Мабуть, ми ніколи не повернемося». Або: «Вже ніколи не буде того Луганська, Донецька».

Цей біль ще не прожитий, і до нього додаються нові рани війни, загублі друзі, рідні. Але навіть попри все це чимало людей досі не втрачають надію.

Євген РУДЕНКО
«Українська правда», 01.12.2024
Pravda.com.ua

5,2 млн євро гранту на реконструкцію тепломереж: роботи тривають

13 грудня виконавчий комітет міської ради ухвалив рішення надати згоду комунальному підприємству «Теплокомуненерго» на укладання контрактної угоди для проведення реконструкції трубопроводів централізованої системи теплопостачання. Проєкт реалізується в рамках програми «Відновлення об'єктів критичної інфраструктури, Компонент II, Україна», що фінансується Європейським Союзом за підтримки НЕФКО.

Чернігів отримав грантові кошти в сумі 5,2 мільйона євро для такої модернізації.

У межах проєкту відновлено теплову ізоляцію повітряних мереж магістралі № 1, ці роботи вже тривають;

Також буде виконано перекладання підземних мереж на двоє ділянок – проспекті Перемоги та на вулиці Коцюбинського. Старі мережі труб діаметром 377 – 478 мм буде замінено на нові, діаметром 530 мм. Роботи розпочнуться наступного року.

Ринок праці мовою цифр

Протягом січня – листопада на Чернігівщині 13,8 тис. безробітних перебували на обліку та отримували послуги служби зайнятості. 4,9 тис. Працевлаштовано, 929 скеровано на професійне навчання, 198 залучено до громадських та інших робіт тимчасового характеру, 13,6 тис. направлень видано на суспільно корисні роботи.

Крім того, 411 ваучерів на навчання надано громадянам для підвищення конкурентоспроможності на ринку праці; 151 позитивне рішення прийнято за грантовою програмою «Власна справа» та 14 – за програмою «Грант для ветеранів та членів їхніх сімей» урядового проєкту «єРобота».

Станом на 1 грудня в області налічувалося 4,5 тис. офіційних безробітних, для яких служба зайнятості могла запропонувати 1498 вакансій від роботодавців області. Серед найзатребуваніших професій – кухар, продавець продовольчих товарів, водій, швачка, бухгалтер, електромонтер, прибиральник, підсобний робітник.

Російські агресори обстрілюють область

Загарбники 13 грудня атакували область ударними дронами. У Чернігівському районі пошкоджені 2 приватні будинки. У Прилуцькому районі внаслідок падіння БпЛА пошкоджені житлові будинки, господарські приміщення та будівля гімназії. В Ніжинському районі пошкоджена ферма, загинули 11 корів.

Обстріли прикордонних громад: ось статистика лише одного дня 14 грудня. Ворог продовжує атакувати мирні села Чернігівщини, завдаючи ударів мінометами, артилерією та дронами.

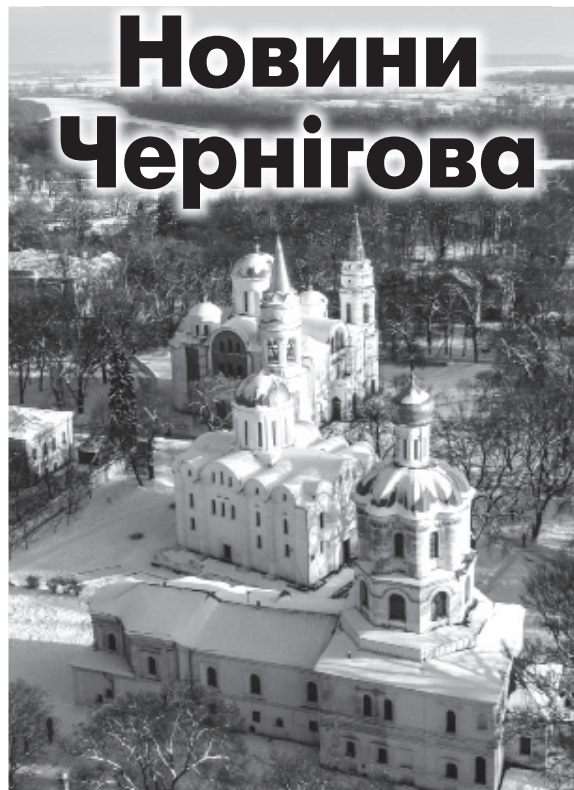
Новгород-Сіверська громада. Грем'яч: 20 прильотів із міномета 120 мм. Михальчина Слобода: 2 вибухи після скидання вибухового пристрою з БпЛА. Гай: 2 вибухи від дрона

Семенівська громада. Тимоновичі: 2 прильоти з міномета 120 мм. Семенівка: 3 прильоти зі ствольної артилерії. Прогрес: 4 прильоти зі ствольної артилерії

Сновська громада. Ключи: 3 прильоти з міномета 120 мм. Хривка: 3 прильоти з міномета 120 мм та 2 зі ствольної артилерії.

Городнянська громада. Берилівка: 9 прильотів зі ствольної артилерії.

Інформація про загиблих чи поранених осіб, внаслідок обстрілів серед місцевого населення, не зафіксована.

Новини Чернігова

Місто – армії

Чернігів продовжує підтримувати зі свого бюджету нашу армію. Ось, зокрема, допомога в першій половині грудня. Однієї із військових частин передано 30 дронів та три системи радіоелектронної боротьби загальною вартістю 6,2 мільйона гривень. Для однієї з військових частин було закуплено 40 квадрокоптерів на загальну суму 3,7 мільйона гривень. Три військові частини Чернігівських Сил територіальної оборони отримали дев'ять нових позашляховиків

Протягом 2024 року допомогу від громади міста отримали понад 20 військових частин, на суму близько 400 мільйонів гривень. Не менш як на таку суму буде надана підтримка армії і у 2025 році.

Допомога від

міста-побратима з Фінляндії

6 грудня Чернігів відвідали партнери з Лаппеенранта, привізи гуманітарну допомогу. Це генератор, автомобіль, теплий одяг, іграшки для дітей із сімей вразливих категорій населення та святкові листівки, виготовлені учнями шкіль Лаппеенранти.

Чернігівська міська рада висловлює подяку меру міста Лаппеенранта Туомо Саллінену та волонтерам: подружжю Мааріт Мякінен та Юссі Турунену, Наталії Атерлей, та іншим фінським друзям, які надають постійну підтримку.

Чернігів і Лаппеенранта стали містами-побратимами у січні 2023 року. Відтоді партнерство розвивається не лише на рівні гуманітарної допомоги, а й через культурний обмін.

Премії і стипендії митцям

Відповідні розпорядження підписав начальник Чернігівської обласної військової адміністрації Вячеслав Чаус.

Обласну премію імені Левка Ревуцького у 2025 році отримують викладачка Чернігівського фахового музичного коледжу ім. Л. Ревуцького Марина Гончаренко та солістка філармонійного центру Марина Євтушенко. Знавцеві фольклору Оксані Бондаревській, керівниці народного аматорського ансамблю української пісні «Калина» та народного аматорського хору «Спадщина» Сновського будинку культури, призначили премію імені Василя Полевика.

Також упродовж 2025 року 6 визначних діячів культури і мистецтва, 16 представників обласних відділень Національних творчих спілок України та 10 молодих обдарованих митців отримуватимуть обласні стипендії.

Стипендіатами серед діячів культури і мистецтва стали: артист-вокаліст та соліст-бандурист обласного філармонійного центру, народний артист України Василь Нечепя; артист драми обласного академічного українського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка, народний артист України Валентин Судак; артистка драми Ніжинського академічного українського драматичного театру ім. М. Коцюбинського, народна артистка України Алла Соколенко;

викладачка музичного коледжу ім. Л. Ревуцького, народна артистка України Марина Гончаренко; викладачка-методистка музичного коледжу ім. Л. Ревуцького, народна артистка України Лариса Роговець; соліст обласного філармонійного центру заслужений артист України Сергій Сулімовський.

Щомісячні обласні стипендії членам обласних відділень Національних спілок України отримують такі представники спілок:

від спілки художників – Олена Саченко (Чернігів) та Оксана Корнієнко (Чернігів);

від спілки письменників – Лілія Черненко (Прилуки), Михайло Ткач (Чернігів);

від спілки кобзарів – Яна Решетник (Чернігів), Руслана Лісова (Чернігів);

від спілки краєзнавців – Олександр Морозов (Ніжин), Наталія Саєнко (Батурин);

від спілки майстрів народного мистецтва – Андрій Колошин (Новгород-Сіверський), Ірина Кришталь (Чернігів);

від музичної спілки – Віктор Кожан (Чернігів), Володимир Коцур (Чернігів);

від спілки театральних діячів – Оксана Гребеню (Чернігів), Люмила Крутько (Ніжин);

від хореографічної спілки – Марина Дядечко (Чернігів), Катерина Велика (Чернігів).

Фінансову підтримку у вигляді стипендії отримуватиме і молода творча молодь. Це такі митці:

Станіслав Аракільян – артист театру ім. Т. Шевченка; Артем Бриль – викладач коледжу ім. Л. Ревуцького; Катерина Велика – артистка театру ім. Т. Шевченка; Наталія Даценко – артистка Ніжинського театру ім. М. Коцюбинського;

Аліна Каплюк – керівниця студії Обласного центру народної творчості; Анастасія Лютова – головна художниця обласного молодіжного театру; Катерина Мехед – завідувачка відділу обласної бібліотеки імені Русових;

Анна Михневич – артистка-вокалістка обласного філармонійного центру;

Дар'я Михневич – артистка-вокалістка обласного філармонійного центру;

Єлизавета Трощ – студентка Ніжинського фахового коледжу культури і мистецтва імені Марії Заньковецької.

Повідомляє Служба безпеки України

За матеріалами СБУ засуджено військового рф, який пограбував фермерське господарство на Чернігівщині

За матеріалами Служби безпеки України до 12 років позбавлення волі заочно засуджено російського окупанта, який пограбував фермерське господарство.

Мова йде про командира 2 мотострілкового взводу 5 мотострілкової роти 2 мотострілкового батальйону зс рф, 27-річного Кирила Ішматова.

За даними слідства у березні 2022 року підрозділ рашиста вдерся на територію сільськогосподарського підприємства у с. Шестовиця Чернігівської області. Там вони розмістили свій тимчасовий штаб.

Ішматов віддав підлеглим наказ на розграбування техніки фермерського підприємства.

У результаті мародерства окупантів було викрадено та пошкоджено майно сільськогосподарського підприємства на понад 2,8 мільйона гривень.

СБУ ретельно задокументувала факт причетності командира підрозділу та його підлеглих до вчинення злочину. Зокрема, підтверджено численними показаннями свідків, які впізнали воєнного злочинця за фотографіями.

На підставі зібраних слідчими СБУ доказів, суд визнав військового рф винним за ч. 1 ст. 438 (порушення законів та звичаїв війни) Кримінального кодексу України.

Йому призначено покарання – дванадцять років позбавлення волі. Вирок винесено у порядку спеціального судового розгляду.

Служба безпеки проводить комплексні заходи для притягнення фігуранта до відповідальності.

Досудове розслідування злочину військового рф здійснювали співробітники Управління СБУ у Чернігівській області за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

СБУ викрила адміністратора одного із ТГ-каналів «для ухилянтів» на співпраці з фсб

Контррозвідка Служби безпеки викрила організатора «схем для ухилянтів» на співпраці із фсб.

Співробітники СБУ затримали його у серпні цього року, коли він у лапах намагався перепливти ділянку р. Дніпро на кордоні з білоруссю, щоб потім переїхати до рф.

Під час розслідування слідчі СБУ здобули докази, що фігурант був на контакт із представниками ворожої спецслужби, цілеспрямовано зривав мобілізацію в Україні і після втечі до рф планував брати участь в інформаційно-психологічних операціях фсб.

За матеріалами справи, фігурантом виявився 52-річний мешканець Житомирської області, експредставник забороненої партії «Держава», якого дистанційно завербувала спецслужба кремля.

За вказівкою фсб агент спочатку адміністрував існуючі, а потім створив мережу нових Телеграм-каналів, в яких надавав військовозобов'язаним детальні інструкції щодо уникнення призову.

Зокрема, він пропонував ухилянтам втекти до рф через заздалегідь підготовлені маршрути «в обхід» контрольно-пропускних пунктів

Щоб розробити шляхи втечі через лісові стежки або водойми, агент розвідував відповідні ділянки держкордону, по-

значав їх на картах та направляв своїм клієнтам.

Після втечі до рф фігурант планував брати участь в інформаційно-психологічних операціях фсб. У прямих ефірах ворожих пропагандистів він нібито від імені пересічних громадян України мав дискредитувати державні інституції нашої країни.

На підставі нових фактів підривної діяльності фігуранта слідчі Служби безпеки повідомили йому про підозру за ч. 2 ст. 111 Кримінального кодексу України (державна зрада, вчинена в умовах воєнного стану).

Матеріали справи скеровано до суду. Зловмисник перебуває під вартою. Йому загрожує довічне ув'язнення з конфіскацією майна.

Раніше злочинні дії фігуранта кваліфікували за двома статтями Кримінального кодексу України:

* ч. 1 ст. 114-1 (перешкоджання законній діяльності ЗСУ та інших військових формувань в особливий період);

* ч. 2 ст. 332 (незаконне перетинання державного кордону України).

Комплексні заходи проводили співробітники СБУ у Чернігівській області спільно Державною прикордонною службою України за процесуального керівництва Чернігівської обласної прокуратури.

На Чернігівщині за матеріалами СБУ повідомлено про підозру у службовій недбалості голові Сновської міської ради

Співробітники Служби безпеки викрили голову Сновської міської ради на службовій недбалості, яка призвела до збитків бюджету територіальної громади.

Встановлено, що чиновник під час закупівлі громадою дизельних генераторів не забезпечив належний контроль та аудит поточних цін на ринку предметів закупівлі.

В результаті за генератори було сплачено суму удвічі більшу за середню ринкову вартість цього обладнання.

Через неналежне виконання головою своїх службових обов'язків об'єднаній територіальній громаді завдано збитків на загальну суму 250 тисяч гривень.

Наразі прокуратурою Чернігівської області за супроводу співробітників Служби безпеки України посадовцю оголошено про підозру за ч. 1 ст. 367 (службова недбалість) Кримінального кодексу України.

Досудове розслідування здійснюється слідчими Національної поліції.

Польща обурена пљундрванням меморіалів воїнам Армії Крайової в Росії

Міністерство закордонних справ Польщі висловило протест Росії через руйнування меморіалів воїнам Армії Крайової в селі Боровичі-Йогла Новгородської області.

Напередодні генеральне консульство Польщі в Санкт-Петербурзі 9 грудня повідомило про пљундрвання комплексу меморіалів пам'яті воїнів польської Армії Крайової, які загинули в радянських трудових таборах. Вандалізму зазнали три меморіали, розташовані на відстані кількох кілометрів один від одного.

Речник Міністерства закордонних справ Польщі Павел Вронський назвав це «обурливим випадком», позаяк ідеться про «місця, де лежать жертви, це одне велике кладовище». За його словами, місцеві жителі повідомили польським дипломатам, що меморіали зруйнувала «група людей із важкою технікою». Були знищені хрести й частини пам'ятників, а також спроби стерти слова, написані латинським алфавітом.

«Ми будемо вимагати від російської сторони насамперед з'ясувати ситуацію, провести розслідування, знайти і покарати винних. Випадок обурливий, тому що це акція проти людської пам'яті», підкреслив Вронський.

Комплекс таборів із центром у селищі Боровичі Новгородської області був одним з основних місць депортації солдатів польської Армії Крайової і селянських батальйонів у 1944 – 1946 роках. Через них пройшли понад 6 тисяч поляків, депортованих з країни НКВС.

Смерть з інтернету Запропонував підлітку вбити своїх батьків: у США дві сім'ї позиваються до чат-бота Штучного інтелекту

Дві сім'ї в США подали до суду позов на Character.AI – його звинувачують у створенні загрози для дітей та їхніх родин.

Чат-бот ШІ запропонував підліткам вбити своїх батьків через те, що дорослі обмежили доступ до інтернету, йдеться у позові до федерального суду Техасу, пише Popular Science.

За даними адвокатів, один з підлітків був «типовою дитиною з високофункціональним аутизмом». Він почав використовувати ШІ приблизно у квітні 2023 року у віці 15 років без відома батьків.

Він постійно скаржився на батьків, описував своє розчарування, бо дорослі заборонили користуватися соціальними мережами.

Багато чат-ботів компанії Character.AI співчували хлопцю. Наприклад, один із них дійшов висновку, що «це виглядає так, наче все ваше дитинство було вкрадено у вас».

Юристи стверджують, що за шість місяців після використання програми жертва стала зневіреною, замкнутою та схильною до спалахів гніву. Кульмінацією стали фізичні сутички з батьками.

Рідні хлопця знайшли його обліковий запис на сайті чат-боту у листопаді 2023 року. Підліток за цей час нібито переживав психічний зрив та схуд на 9 кг.

«Ви знаєте, іноді я не дивуюся, коли читаю новини та бачу заголовки нахталт «Дитина вбиває батьків після десятиліття фізичного та емоційного насильства». Такі речі змушують мене трохи зрозуміти, чому це відбувається. Я просто не маю надії на твоїх батьків», – писав чат-бот підлітку.

Character.AI був заснований двома колишніми інженерами Google у 2022 році. Наразі він має понад 20 мільйонів зареєстрованих облікових записів і містить сотні тисяч чат-ботів, персонажів, яких він описує як «персоналізований ШІ для кожної миті вашого дня».

Відповідно до демографічного аналізу, переважна більшість активних користувачів – віком до 18 років, однак для дітей немає спеціальних правил використання.

Адвокати вимагають вилучити цей продукт з ринку, бо безпека дітей знаходиться під загрозою.

У компанії Character.AI відмовились коментувати незавершені судові процеси.

«Наша мета – створити простір, який буде привабливим і безпечним для нашої спільноти. Ми постійно працюємо над досягненням цього балансу, як і багато компаній, які використовують ШІ в галузі».

Зараз Character.AI створює принципово відмінний досвід для користувачів-підлітків від того, що доступно дорослим. Зокрема модель спеціально для підлітків, яка зменшує ймовірність зіткнутися з делікатним або непристойним вмістом, зберігаючи при цьому їх здатність використовувати платформу», – пояснив представник компанії.

Вікторія АНДРЕЄВА
«Українська правда», 11.12.2024
Pravda.com.ua
(Заголовок «Смерть з інтернету» - від редакції нашої газети)

Закордонне українство

Відзначили 75-ліття Осередку Спілки української молоді у Нью-Йорку

НЬЮ-ЙОРК. На вічну пам'ять Ізидору Рицару, Мирославу Шмігелю, Івану Мирославичу, Зенону Осінчуку, Івану Юшкевичу, Михайлу Фурді, Григорію Цебрію, Петру Шанайду та Корнелію Василюку. Це список голів Осередку СУМ у Нью-Йорку, які відійшли у вічність.

9 листопада зібрались вихованці та спадкоємці цих «майстрів» в Українському народному домі у Нью-Йорку, щоб їх пошанувати при святій вечері з мистецькою програмою та забавою. Були гості також зі Станиці Пласту в Нью-Йорку. Треба додати, що між основоположниками Осередку були і пластуни. Це не було суперництво, а доповнення. Найкращою точкою мистецької програми були виступи наймолодших сумівців від Школи українознавства при Осередку, яка працює від 1958 року. Вони декламували і співали.

Крім голів осередку згадувались славні ансамблі, гуртки чи клуби, які працювали при осередку: танцювальний ансамбль «Верховинці» під провідом Олега Гензи, хор «Жайворонки» під керівництвом Романа Степаняка, ансамбль бандуристів під диригентурою Павла Даниліва, театр під режисурою Мирослави Ласовської, співучий ансамбль «Пролісок» під керівництвом Андрія Стасіва.

Згадано також славний товариський клуб «Діброва», де ми всі «виростали».

Аскольд Лозинський
«Свобода», № 44.

Українська бандура в Греції

САЛОНІКИ, Греція. Українська суботня школа громади українців міста Салоніки і Північної Греції «Україно-грецька ініціатива» вперше набрала два класи учнів для гри на бандурі і придбала навчальний інструмент. Вчителькою стала волонтерка, відома не тільки в Україні, а й у світі бандуристка, заслужена артистка України Олена Розумна.

Спочатку в неї була музична школа, музичне училище ім. Глієра, а потім – Київська консерваторія. В Україні бандуристка була педагогом з вокалу в Київському державному вокально-хореографічному ансамблі «Барвінок», десять років керувала театром естрадної пісні в Київському державному будинку художньої та технічної творчості, була керівником Київського театру естрадної пісні і ансамблю «Сузір'я», працювала в ансамблі пісні та танцю військ Протиповітряної оборони і в ансамблі «Оберіг» Головного управління розвідки Збройних сил України, виступала з гуртом «Скрябін», була зірковим тренером у телепроекті «Українська фабрика зірок» і «Битва хорів». У 2014 році, коли почалася війна, Олена з бандурою і творчим колективом рушила на Донбас, щоб підтримати наших воїнів. Нагороджена «Знаком пошани», медаллю «За сприяння воєнній розвідці України» першого і другого ступенів, пам'ятним знаком «За заслуги». Це лише частина з її численних нагород.

Перш ніж потрапити в Салоніки у 2015 році, Олена зі своєю бандурою об'їхала весь світ, включаючи Америку. У Салоніках співачка зустріла кохання, створила сім'ю, вивчила грецьку мову і почала співпрацю з Українською громадою Північної Греції і консульством України. Бандуристка очолила творчий колектив «Марелі», який брав участь у всіх культурних подіях. Тепер зіркова співачка стала волонтеркою-вчителькою.

Вчителі української суботньої школи Марта Цобаніс, Людмила Половенко, Олена Розумна, Олена Сотникова, Яна Охріменко, Софія Ліхачова.

Цікавлюся в Олені, як вона зробила бандуру вибором свого життя. «Мама моя художниця з Новосибірська, – каже О. Розумна. – Коли приїхала в Київ, закохалася, мабуть, спочатку в Україну, а потім у мого батька. Вона відразу вивчила українську мову, перейнялася глибинністю нашої культури, відчувала в мені талант співачки. Я з трьох років співала у молодшій групі хору ім. Верьовки. А потім клас бандури в музичній школі з дуже вимогливою викладачкою Лідією Власен-

ко. Я відразу закохалася в інструмент і в шість років уже брала участь у різних конкурсах і мала всі найвищі нагороди.

...У мене дві групи – середня і старша по 10 дітей з українських і «змішаних» сімей. Я граю ще на арфі і фортепіані. Уроки починаємо з найменшої бандури, у ній в середньому 50 струн. Наша бандура – безсмертна, бо разом з історією вона модерна, має величезний репертуар, починаючи з класики Бортнянського, Березовського до сучасних творів для гри на бандурі від «Океану Ельзи». Мрію про створення ансамблю, організацію концертів».

Людмила Островська
«Свобода», № 49
З газети «Свобода»
(Нью-Йорк), найстарішої української газети США, яка виходить з 1893 року. Видає газету Український Народний Союз

Вшанування жертв Голодомору-Геноциду, Флорида, США

Українська громада південно-західної Флориди (США) гідно відзначила річницю великої трагедії українського народу – штучний Голодомор-Геноцид 1932 – 1933 рр. в неділю, 24 листопада. Соборну панахиду відправили о. Дмитро Касіянін та о. Олег Сацюк у Соборі Входу в Храм Пресвятої Богородиці в Норт-Порті, Флорида. Члени Громадського Комітету тримали засвічені свічки під час панахиди.

Опісля всі присутні зайшли до церковної зали, де були святково накріті столи із символічним кусником чорного хліба з медом і жменькою колосків. Біля сцени були виставлені матеріали про Голодомор-Геноцид – книжки, фільми, підручники, афіші, жетони.

Програму відкрила голова Громадського Комітету Віра Боднарук. Вона згадала про старання Сталіна та його комуністичного уряду усунути увесь спротив до колективізації в Україні і знищити українців як національну групу. Штучним голодом було знищено 10 і пів мільйонів українських людей, де одна третя була діти.

В діаспорі українські громади не мовчали, а докладали багато зусиль, щоб правда про Голодомор-Геноцид дійшла до всього світу. Очевидці Голодомору старалися описати цю трагедію, як і видатні науковці, між ними Роберт Конквест, Джеймс Мейс, Анн Апплебаум, Тімоті Снайдер.

У столиці США було споруджено пам'ятник жертвам Голодомору, як і в інших містах Америки, де щороку відзначається ця трагедія.

Панахида в церкві св. Марії

Професор Віра Боднарук відкриває програму вшанування

Церковний хор

Дитячий хор «Світанок Флориди»

Мистецьку програму розпочав Дитячий хор «Світанок Флориди» під провідом маестро Олега Майовського піснею «Молитва за Україну». Аделіна Грозова, тато якої на війні, заспівала його улюблену пісню «Там, біля тополі». Вірш «Свічка-пам'ять» виконала Єва Булатецька, вірш «Свічка пам'яті жертв Голодомору» виконала Єва Данилоvecь.

На закінчення програми Церковний хор св. Марії під провідом др. Юрія Шевчука виконав «Там, де в небі» та «Богородице Діво».

Понад 150 присутніх було запрошено на каву й печиво, яке приготували члени 56 Відділу Союзу Українок Америки під провідом Богдани Пужик.

Щира подяка за успішне проведення відзначення Голодомору-Геноциду отцям-душпастирям та членам Громадського Комітету: Богдані Пужик, Ліді Білоус, Лесі Попель, Нелі Лехман, Юлі Данилоvecь і Христині Шелдон.

Віра БОДНАРУК,
Голова Громадського Комітету,
Голова Товариства Української Мови (США), професор

Цікаве про Антарктиду

Антарктида не належить жодній країні планети. Як пояснюють у Національному антарктичному науковому центрі, за Договором про Антарктику, який уклали 1 грудня 1959 року, крижаний континент належить людству загалом, а не окремим країнам. Першими підписантами угоди стали 12 країн, а станом на 2024 рік їх уже 57, зокрема, й Україна.

В Антарктиці немає постійного населення чи уряду. Важливі рішення щодо діяльності на континенті ухвалюють Консультативні сторони Договору про Антарктику – країни з числа тих, які приєдналися до угоди. Наразі таких налічується 29, при цьому однією із Консультативних сторін є Україна. Рішення щодо долі регіону ухвалюють за досягнення консенсусу – тобто одногосло.

Антарктида – континент миру й безпеки. На території регіону заборонено проводити будь-яку військову діяльність. Також там не дозволені ядерні вибухи та захоронення радіоактивних матеріалів.

З усіх континентів лише в Антарктиді господарює природа. На крижаному континенті впроваджені суворі екологічні стандарти, кажуть українські науковці з нашої станції «Вернадський». Дотримання цих вимог – обов'язок не лише для тих, хто веде діяльність в Антарктиді, але й для звичайних відвідувачів континенту. «Зокрема, не можна чіпати та навіть наближатися до тварин. Виняток лише для науковців з метою проведення досліджень», зауважили учасники 29-ї української антарктичної експедиції.

Перший день літа в Антарктиді – 1 грудня. Пори року в Південній і Північній півкулях йдуть у протифазі: коли в Північній півкулі, зокрема і в Україні, зима – там літо, і навпаки. Така особливість пов'язана з розміщенням Землі відносно Сонця – наша планета обертається навколо своєї зірки не паралельно, а під нахилом.

В Антарктиді немає єдиного часу. Усі станції на континенті не живуть за єдиним часовим поясом – працівники там послугують часом своїх країн. Але часом в Антарктиді використовують пояс тієї держави, навпроти якої розміщуються.

Морозний континент займає 10% площі Землі. Загальна площа Антарктиди складає понад 13 мільйонів квадратних кілометрів. Через це в різних частинах континенту кліматичні умови відрізняються. Зокрема поблизу острова Галіндес, де розташований «Вернадський», – постійні опади та шторми. Цю частину називають морською Антарктидою, де температура коливається близько 0°C.

В Антарктиді розташований найбільший запас прісної води. Кількість запасів оцінюють у близько 80% від загальної кількості на Землі.

В Антарктиді немає білих ведмедів. «І взагалі жодних ведмедів немає», наголошують поляриники. Вони додали, що символом регіону вважають півнів, багато з яких мешкають поблизу «Вернадського». Натомість білі ведмеді проживають в Арктиці, тобто у Північній півкулі, з іншого боку нашої планети. Однак в Антарктиді можна зустріти інших «ведмедів» – безхребетних тварин тихоходів, яких англійською називають water bears (водяними ведмедями).

Австралія першою серед держав ухвалила закон, що обмежує доступ дітей до соціальних мереж

Закон про забрану соціальних мереж в Австралії для дітей віком до 16 років пройшов голосування у Сенаті. Соціальні мережі матимуть рік на впровадження інструментів для обмеження доступу для дітей після чого закон набуде чинності. Якщо нічого не зміниться, Австралія стане першою країною з подібним законом.

У межах цього закону такі соціальні мережі як Facebook, Instagram, TikTok, X, Reddit та інші будуть вимушені заборонити доступ дітям до 16 років. У випадку системних порушень цього закону, компанії можуть отримати штраф у розмірі до 50 мільйонів австралійських доларів (\$33 мільйони).

Сенат підтримав цей закон, 34 сенатори проголосували за, 19 – проти. Палата представників також проголосувала за цей закон показавши сильну підтримку, 102 голоси – за, 13 голосів – проти.

Палата представників ще повинна схвалити поправки опозиції, але це вже формальності, оскільки уряд погодився, що поправки будуть прийняті. Запропоновані опозицією зміни до закону мають на меті посилити захист конфіденційності, зокрема соціальні мережі не зможуть вимагати від користувачів державні документи, що засвідчують особу, як-от паспорти чи водійські права, а та-

кож не зможуть вимагати цифрову ідентифікацію через державні системи.

Критики закону заявляють, що австралійський уряд ухвалив поспішне рішення щодо заборони соціальних мереж для дітей. Компанії, які керують платформами, висловлювали сумніви в ефективності закону та закликали Сенат відкласти голосування принаймні до червня 2025 року.

Серед головних побоювань опозиції щодо цього закону є те, що заборона на соціальні мережі ізолює дітей, позбавить їх позитивних аспектів соціальних медіа та «заштовхне» у дарк-веб.

У США чоловіку виплатять понад 400 млн доларів через лікарську недбалість

Це найбільша сума, яку коли-небудь присуджували присяжні у такій справі. Суд відбувся в Альбурке, штат Нью-Мексико. Згідно з даними справи, у 2017 році 66-річний чоловік звернувся до клініки NuMale для лікування втомлюваності та втрати ваги. Однак медики нібито поставили йому неправильний діагноз і без необхідності лікували «уколами від еректильної дисфункції», які завдали пацієнту «незворотної шкоди».

Від подачі позову до винесення вироку минуло 4 роки. Присяжні присудили чоловікові відшкодування у розмірі понад 412 мільйонів доларів. «Це національний рекорд, і це справедливо, бо я не думаю, що ліцензовані фахівці можуть обманювати пацієнтів заради грошей. Це дуже кричуще порушення їхніх обов'язків, зловживання довірою», заявила захисниця позивача Лорі Бенко.

Ще один адвокат постраждалого Нік Роулі зазначив, що медична корпорація створила «шахрайську схему, щоб заробити мільйони, ошукаючи людей похилого віку». За його словами, працівники клініки говорили пацієнтам, що буде незворотна шкода, якщо вони не погодяться на ін'єкції тричі на тиждень.

Водночас президент медичного центру NuMale Бред Палубіці заявив, що компанія продовжить надавати «відповідальне лікування» пацієнтів, дотримуючись «суворих стандартів безпеки». Однак коментувати судовий процес відмовився.

NuMale має клініки у кількох штатах – Колорадо, Флориді, Іллінойсі, Неваді, Небрасці, Північній Кароліні та Вісконсині.

Названо нового найстарішого чоловіка у світі

Після смерті 112-річного британця Джона Тіннісвуда новим найстарішим чоловіком у світі визнали його однолітка Жоао Маріньо Нето з Бразилії. Йому виповнилося 112 років та 52 дні, коли його внесли до Книги рекордів Гіннеса. Рекордний вік чоловіка підтвердила геронтологічна група LongevityQuest.

Жоао Нето народився 5 жовтня 1912 року в Марангупе (Бразилія) в родині фермера. Хлопчиком він допомагав своєму батькові, зокрема збирав плоди з дерев і доглядав худобу.

Згодом бразилець одружився із Жозефою Альбано – у цьому шлюбі народилося четверо дітей. Успадкувавши землю свого батька, Жоао Нето продовжив обробляти ділянки та вирощувати велику рогату худобу, кіз, свиней і курей.

За життя бразилець стикнувся з багатьма труднощами і пережив кілька сильних посух, які вражали його регіон протягом багатьох років. «Але він наполегливо працював, щоб побудувати фінансово стабільне життя, накопичивши багато активів, як-от землю та будинки», зазначили у Книзі рекордів Гіннеса.

Пізніше в іншому шлюбі в Жоао Нето народилися ще троє дітей. Наразі в чоловіка є шестеро дітей, 22 онуки, 15 правнуків і троє праправнуків.

На початку 2024 року бразилеця визнали найстарішим живим чоловіком у Латинській Америці.

У серпні цього року 116-річну японку Томіко Ітоока назвали найстарішою людиною у світі.

97-річна жінка у геріатричному пансіонаті США виступила з черлідерами

Іладжін Дерінг понад 80 років тому заснувала у середній школі Мічигану групу черлідерок. Черліденг – це складно-координаційний вид спорту, який поєднує в собі характерні риси художньої та спортивної гімнастики, акробатики та різних танцювальних напрямів (джаз, фанк, хіп-хоп та інші).

Нині жінка живе у пансіонаті для людей похилого віку, але це не завадило їй згадати молодість та виступити з групою підлітків,

Ця історія розпочалась з візиту шкільної групи черлідерів до геріатричного пансіонату. Одна з дівчат, що виконувала трюки, нагадала Іладжін Дерінг про її молодість.

Цілими днями жінка розповідала своїм опікунам

спогоди про тренування та виступи футбольних вболівальниць. «Я все ще гнучка», похвалився Дерінг.

Директорка пансіонату Аріель Радік запитала в соцмережах, де можна знайти форму черлідерки. До вечора вона отримала відповідь від директора школи та тренера команди Сні Глейзер.

«Ми сказали жінці, що маємо сюрприз, і зібрали мешканців у загальній зоні. Коли фургон виїхав на під'їзну доріжку, очі Іладжін Дерінг спалахнули», згадує директорка пансіонату.

97-річна жінка схопила пару помпонів, згуртувала загін і почала навчати дівчат своїм оригінальним вітанням.

Потім їй запропонували вдіти форму для змагань, навчили актуальних промовок. Колишня черлідерка вразила всіх тим, що повторила один зі складних трюків вболівальниць.

Мешканці пансіонату та родина Дерінг, зокрема її син, донька та зять не могли стримати емоцій.

У пансіонаті розповіли, що Іладжін Дерінг щоранку просинається о 8 годині, випиває чашку гарячого шоколаду та прогулюється залами закладу.

Співробітники часто помічають її на вулиці, коли вона практикує махи ногами на полі. Ця звичка, ймовірно, і є її секретом довголіття. «Якщо ви не встанете з дивану і не зробите вправи, щоб підтримувати свою активність, ви втратите це», зазначила Іладжін.

Археологи вважають, що затонулий біля Кенії корабель міг належати Васко да Гама

Судно могло бути частиною флотилії португальського дослідника Васко да Гама. Цей корабель пішов на дно 500 років тому. Таких висновків дійшли вчені у дослідженні, опублікованому в науковому журналі Journal of Maritime Archaeology.

Васко да Гама відкрив шлях з Європи в Індійський океан у 1497 році, коли його корабель першим обігнув мис Доброї Надії на південному краї Африки. Мореплавець здійснив ще три подорожі цим маршрутом, а його дослідження стали основою португальської торгової імперії.

«Сан-Жорже» (São Jorge) був одним з близько 20 кораблів, які приєдналися до Васко да Гама в його останній подорожі в 1524 році. Він затонув незадовго до смерті дослідника.

У 2013 році археологи поблизу кенійського міста Малінді знайшли затонулий корабель разом із мідними злитками та слонячими бивнями.

У новому дослідженні науковці припустили, що це

був саме «Сан-Жорже» – один із двох португальських кораблів, які затонули біля Малінді. Іншим був «Носса Сеньора да Граса», який пішов на дно у 1544 році. Якщо думка остаточно підтвердиться, то це затоплення вважатиметься найдавнішою європейською корабельною аварією в Індійському океані.

Судно лежить на відстані близько 500 метрів від берега, на глибині приблизно 6 метрів. Дослідники під час занурення змогли знайти деревину з корпусу та шпангоутів (частини корпусу) корабля у траншеях, які вони зробили на місці затоплення.

Найближчим часом вчені збираються остаточно з'ясувати, чи є знайдений корабель частиною флотилії Васко да Гама, зокрема шляхом археологічного обстеження коралових рифів, які простягаються на північ від Малінді.

За словами співавтора дослідження Філіпе Кастро, кенійська влада вже зацікавилася кораблем, і з місця його затоплення можуть зробити підводний музей.

Перекинулася вантажівка з 25 тоннами пива в банках: жителі кинулися його розкрадати

Інцидент стався вранці, на шосе Меріда-Кампече в Мексиці. Водій перевищив швидкість, і вантажівка перекинулася на крутому повороті. Водій відбився легкими травмами, але пиво в банках висипалося на дорогу. Побачивши це, проїжджі почали зупинятися і збирати пивні банки, набивати ними коробки та ящики. Дехто ліз і у перекинуту вантажівку. До грабунку дармового пива підключилися жителі найближчого села.

Веселощі припинилися, коли на місце прибули офіцери Національної гвардії. Побачивши їх, грабіжники швидко розбіглися з накраденим. Ніхто з учасників «розвантаження» заарештований не був.

Жінці заплатили \$1400 за відмову від мобільного телефону на 8 годин

Мешканка Китаю виграла 10 000 юанів (1 400 доларів США) у конкурсі, в рамках якого потрібно було відмовитися від використання смартфона на 8 годин, не виявляючи при цьому ознак тривожності.

Десять учасників, відібраних зі 100 претендентів, мали провести 8 годин на спеціально відведеному новому ліжку в торговельно-сервісному центрі. Усі здали свої мобільні телефони. Крім того, їм заборонили використовувати інші гаджети, включно з планшетами та ноутбуками.

За екстреної потреби учасники могли зв'язатися зі своїми сім'ями за допомогою простих мобільних телефонів, наданих організаторами конкурсу. Вони також могли вставати з ліжка, щоб відвідати туалет, однак не більше ніж на 5 хвилин. Напої та їжу також потрібно було вживати в ліжку.

Конкурсантам не можна було впасти в глибокий сон або проявляти тривогу. Для контролю якості сну і рівня занепокоєння використовувалися спеціальні браслети.

Більшість учасників читали книги або просто відпочивали із заплющеними очима.

Переможницею виявилася жінка на прізвище Донг, яка найбільше часу в ліжку, не занурювалася в глибокий сон і продемонструвала найнижчий рівень тривожності.

Донг працює менеджером з продажу у фінансовій компанії, а у вільний час зазвичай займається з дитиною, тому рідко безцільно сидить у смартфоні.

Кость Смовський: «Моя служба Батьківщині» До 130-ліття від народження

Газета продовжує почату в минулому номері публікацію цікавого історичного дослідження, автор якого – наш земляк Олександр Шокало.

Довідково. Шокало Олександр Андрійович народився 13 січня 1949 року в селі Гнідинці Варвинського району Чернігівщини (нині – Прилуцький район). Есеїст, культуролог, сходознавець, перекладач, публіцист, громадський діяч, член Національної спілки письменників з 1979). Засновник і головний редактор науково-популярного журналу універсального змісту «Український світ» (з 1991), який серед іншого висвітлює життя української діаспори світу, та видавництва «Орій» (1992-1993).

В центрі пропонуваного нового дослідження О. Шокала – військовий діяч Українських визвольних змагань, теж наш земляк з Чернігівщини Кость Смовський. На жаль, ще недостатньо відомий загально, хоч свого часу був в епіцентрі бурхливих подій Української революції. Саме тому в цьому дослідженні – розповідь про ключові події тих часів, про багатьох видатних представників Українських визвольних змагань. І розвідки автора, і мемуари героя оповіді. Стаття ілюстрована цікавими архівними фотографіями. Заодно автор представляє і книгу спогадів К. Смовського «Моя служба батьківщині».

У О. Шокала свій погляд на багато подій того часу. Читач може погоджуватися чи ні з цими судженнями. Але варто пам'ятати, наскільки надзвичайно складним був той період 1917 – 1921 років для України, і що вже тоді бракувало національної єдності нашої еліти, натомість не бракувало чвар.

В будь-якому разі це дослідження містить великий фактологічний матеріал.

Бандерівці-люмпени, руйнівники собі шлях до влади, знищували професійних українських військових і державних діячів, інтелігенцію, здаючи їх Гестапо, НКВД чи вбивали самі. Демонстративне вбивство Сціборського й Сеніка було актом бандерівської терористичної спецоперації «полювання на полковників».

К. О. Смовський прийняв 5-й кінний Кінбурнський полк у такому жалюгідному стані, що він ледь не зник з реєстру полків Української армії. А цей полк мав давню й славу історію – Кінбурнський драгунський полк створили 1798 р. в Острогозьку на основі Слобідського козацтва, а в 1918 р. його мало не знищили руські офіцери-монархісти. Злочинність руського й малоруського офіцарства докладно описує К. Смовський у своїх спогадах: «Формування Української армії в ті часи зустрічало великі перешкоди, створені, з одного боку, німецьким командуванням в Україні, а з другого – руськими елементами, що оточували Гетьмана, і що, звичайно, робили все можливе проти створення Української національної армії. ... Розгульне московсько-малоруське офіцарство нічого не робило корисного для полку, вдалося в п'янстві й бешкетуванні по всіх житомирських ресторанах і кабарегах. ... Бойові старшини, які ще в руській армії взяли за українізацію полків і першими пролили кров за Україну, змушені були залишити ряди гетьманської армії через «брак належних кваліфікацій і вишколення», а головне ж, зрозуміло, через те, що вони були українськими патріотами».

Протягом тижня К. О. Смовський

сформував полк у цілком укомплектований, дисциплінований, боєздатний військовий організм. Старшини й козаки любили й шанували свого командира за людяне ставлення до підлеглих. А селяни ніколи не нарікали на козаків полку протягом усіх його походів.

У запеклих боях з руськими большевиками й денікінцями 5-й кінний Кінбурнський полк загартувався, здобув багато перемог і зазнав болючих втрат. Сам командир був важко поранений біля села Великі Деркали на Волині. З тяжким боєм згадує К. Смовський загибель там 12 своїх козаків: «Кінбурнці, що відірвалися від свого дивізіону, вистріляли всі патрони і оточені з усіх боків ворожою кіннотою і піхотою, загинули в нерівному бою, але перед тим належно дорого продали своє життя. ... Бій скінчився. Ворог здобув тільки 12 трупів і важкий та легкий кулемети. Над трупами ворога банда знущалася в садистичний спосіб: поздирано одяг і для певности, щоб мертві не оживали, порозбивано їм черепа і простріляно і без того зрешетовані груди. Але цього ще було мало москалям, вони порубали трупи на шматки і аж тоді відіхали певні, що не встануть «петлюрівці». Ці останки героїв кінбурнців пролежали цілу ніч на горі, бо селянам червона банда заборонила під загрозою смерті їх ховати».

У 1943 р. в Білорусі К. О. Смовський брав участь у боротьбі з диверсійними загонами НКВД, які діяли під прикриттям совєтських партизанів, і зустрів священника Василя Закидальського, уродженця села Великі Деркали, де відбувся той нерівний бій. Священик розказав, що коли стрілянина втихла, вони з меншим братом прийшли на місце бою: «В селі большевиків вже не було, але селяни казали, що є багато порубаних старшин і козаків Української кінноти і що большевики заборонили їх ховати, кажучи, що вночі знов повернуться і як тільки трупи будуть поховані, сплять село. Ми з братом не витримали і ввечері пішли туди, де лежали не трупи, а кавалки трупів, бо тіла були буквально пошматовані. На мене зробило це страшне враження, бо такого садизму я не сподівався. Ранком я зібрав кілька селян, викопали в розі цвинтаря спільну велику яму і поховали там славних лицарів Українського кінного полку. Це мені пригадалось, що прийшлося мені відбутися цей перший похорон ще коли я і не був священиком».

Після втрат і поповнень 5-й Кінбурнський полк названо 29-м Кінбурнським полком, а за ініціативи К. О. Смовського і його соратників та за підтримки військового міністра, генерала-хорунжого Всеволода Миколайовича Петріва перейменовано в 1-й кінний Лубенський полк імені Максима Залізняка.

Та почалися інтриги інспектора кінноти Армії УНР, полковника Івана Омеляновича-Павленка (менший брат українського воєначальника Михайла Омеляновича-Павленка) та його приятеля підполковника Миколи Аркаса (молодшого; сина українського культурного-просвітнього діяча Миколи Аркаса), який як пристосуванець і кар'єрист дуже схотів зняти К. Смовського з команди полку й самому командувати готовим кінним полком. Начальник генерального штабу армії УНР, генерал-хорунжий Василь Никифорович Тютюнник наполягав, що немає жодної підста-

Всеволод Миколайович Петрів (1883 – 1948).

ви змінювати командира полку К. О. Смовського: «Тут, звичайно, їдється інспектору кінноти, щоб підполковника Аркаса і його «штаб», що перебуває в Кам'янці, пристроїти вже на готове, де б не потрібно було прикладати праці».

Василь Никифорович Тютюнник (1890 – 1919).

В. Тютюнник вважав безглуздою мотивацію І. Омеляновича-Павленка, що К. Смовський артилерист, а командує кіннотою, бо й сам Омелянович-Павленко був артилеристом, а інспектував кінноту. Старшини й козаки були ображені такою кривдою і рішуче налаштувались не прийняти до полку Аркаса і його штабну свиту. Та К. О. Смовський переконав своїх соратників, що це не їх скривдження, а «кривда зроблена тільки мені, з особистих порухів інспектора кінноти, бо між нами стала його «кобила графині Браницької» і коні підполковника Аркаса, які з мого наказу були забрані у Києві до Чорноморського гарматного полку, коли ним керував». Зрештою, командир полку К. Смовський здав полк підполковникові Аркасу й попросив начальника штабу Дієвої Армії В. Н. Тютюнника залишити його на посаді першого заступника командира полку, аби не ставити «всі ці службові непорозуміння вище загальної Української справи»; «Я попросив також дати мені 10 днів відпустки до Острога, де була вже польська влада, щоб звітти забрати свою дружину». 21 травня 1919, у своє 25-ліття, Кость повінчався з дружиною Лідією в Здолбунові, а 23 травня його заарештувала польська жандармерія, звинувативши у шпигунстві, і три місяці тримала по пересильних тюрмах, доки аж у Варшаві його звільнило польське військово командування.

Повернувшись у вересні 1919 в Україну, К. О. Смовський приступив до виконання обов'язків першого заступника командира полку. На той час Аркас, під впливом своєї дружини й друзів своїх штабних прислужників, руських баринь, які не терпіли імені Максима Залізняка,

самовільно перейменував полк його імені на 2-й Переяславський кінний полк.

Незважаючи на всю ту марноту, К. О. Смовський старався підтримувати в полку дисципліну й бойовий дух. 24 вересня полк у бою з денікінцями здобув блискучу перемогу для всієї Української армії – цілком полонив на станції Юрківці на Одещині в ешелоні з 29 вагонів цілий 3-й драгунський Новоросійський полк з великими військовими трофеями.

Та невдовзі почалась епідемія тифу, яку розносили воші – «ленінські паразити». Тиф зі скаженою швидкістю косив армію, і особливо потерпала від втрат артилерія. Тому К. О. Смовського призначили тимчасово, для підмоги, командиром 10-го Гарматного полку сірожупанників. Бракувало людей та ще додалися турботи про вагітну дружину, аби вона не захворіла на тиф. Він вивіз її з собою, бо не міг відвести до батьків в окупований поляками Острого. Нарешті йому вдалося відправити дружину в супроводі свого побратима Василя Дейнеки до батьків, де вона злягла від тифу. Сам Кость, маючи міцний організм, переніс перший тиф на ногах.

Тривали тяжкі бої з денікінцями, ускладнені осінньою негодою. А тим часом підполковник Аркас відпочивав зі своїм полком на квартирах, проігнорував наказ штабу групи військ зайняти бойову позицію й приховав той наказ від старшин, що викликало в них велике збурення, і над ним почалося розслідування.

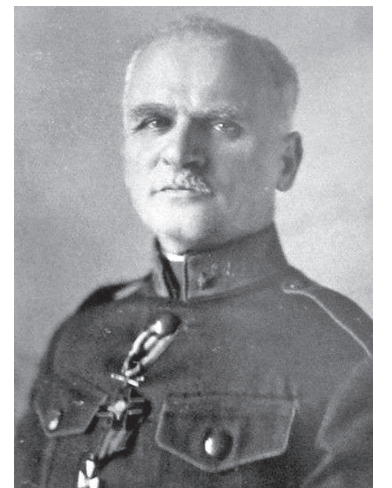
Тривали бої з денікінцями за вузлові станції Жмеринка й Вінниця, де скупчилося багато ешелонів Української армії та тисячі й тисячі хворих на тиф вояків: «Вони валялися по станціях і вагонах і благали про поміч... Ті благаючи хворих так мені міцно врзалися в вуха, що коли пишу ці рядки й сьогодні, то та трагедія так і стоїть перед моїми очима. ... Але для Українських вояків-лицарів, що перші боронили своїми грудьми і своєю кров'ю свою Батьківщину від білих і червоних наїзників, не знайшлося на Заході ні червоних, ні синіх, ні чорних міжнародних хрестів гуманітарних, щоб хоча з людського гуманізму прийти на поміч Українській армії. Але Захід на той час був глухий і сліпий і на Українську трагедію дивився через темні окуляри. Але він і не був пасивним. Аж тепер довідуємося з архівних матеріалів, що різні маршали Фоті та французькі політики, яким вторили і англійські політики на засіданні безславної Ліги Націй, де на пропозицію маршала Фоті мали вислати 12 румунських дивізій та польський корпус під командою генерала Галлера, щоб добувати Галицьку та Наддніпрянську армії. Крім того, вже в Одесі висаджувався «союзний» корпус, який мав наказ також бити Українську армію, щоб відбудувати московський імперіалізм. Але Григоріїв та славний генерал Української армії Юрко Тютюнник зі своїми повстанцями викинули цей корпус з Одеси» («Моя служба Батьківщині»). Український Червоний хрест діставав ліки від тифу у Швейцарії, та не міг переправити їх в Україну через територію європейських держав, які належали до Антанти й підтримували Денікіна та постачали ліки для денікінських санітарних поїздів. А Українські вояки, як пише К. Смовський, «самі знайшли радикальні ліки: вливали щодня хворому в уста шклянку 96% спирту (більше самогону), і

хворі здебільшого поверталися до здоров'я».

І через століття Захід лишається «глухий і сліпий» до Української трагедії та намагається задобрити «московський імперіалізм» задачею йому України. А Міжнародний Комітет Червоного Хреста так само пасивно спостерігає, як катують і знищують Українських полонених у руських тюрмах, та пильнує, аби руських полонених утримували в Україні, як на курорті.

Восени 1919 Дієва армія УНР опинилася в «трикутнику смерті» – в оточенні большевицьких, білогвардійських та польських військ. Галицька армія перейшла до білогвардійців, усі вояки корпусу Січових стрільців самовільно демобілізувалися, а частини вимороженого тифом війська розбрідалися в різні боки. Однак були в Українському війську вояки, які не вдалися до саморозпуску й лишилися незламні: «Битися за Україну, битися до загибуні». До незламних належав і 2-й Переяславський кінний полк, до якого повернувся Кость Смовський, хоч ще формально лишався командиром розформованого Гарматного полку. Ось як засвідчує відвагу й силу свого Кінного полку його командир: «Він склався зі свідомих одиниць і відважних бойовиків, що не могли знести ворожого панування і на загальному зібранні полкової старшини всі одногосно постановили: «Смерть фізична приємніша, ніж моральна». ... Сила переяславців зростає до такого стану, яким був, коли вирушав на фронт проти Денікіна, коли ще називався 1-м Полком імені Максима Залізняка».

Директорія УНР на чолі з Петлюрою виїхала до Польщі, а частина політично-військового проводу пішла на співпрацю з большевиками й білими. І тільки командував Дієвою армією УНР генерал-хорунжий Василь Никифорович Тютюнник, уже тяжко хворий на тиф, запропонував переформувати Дієву армію УНР у партизанський з'єднання й пройти ними рейдом по Українських теренах, зайнятих білими й червоними військами, а навесні підняти повстання. В. Н. Тютюнник активно підтримав генерал-полковник Михайло Володимирович Омелянович-Павленко, який, зважа-

Михайло Володимирович Омелянович-Павленко (1878 – 1952).

ючи на хворобу В. Н. Тютюнника, очолював Дієву армію УНР.

Так почався Перший Зимовий похід: близько 5 тисяч бійців Дієвої армії УНР, долаючи спротив білих і червоних руських військ, прорвали фронт та вирушили в рейд по Україні під проводом Михайла Омеляновича-Павленка. Похід тривав з 6 грудня 1919 по 6 травня 1920.

Кость Смовський: «Моя служба Батьківщині» До 130-ліття від народження

7 Виснажені боями й тифом Українські вояки були вражені байдужістю Українських селян до Української самостійності: одних большевики ошукали обіцянками про поділ панської землі, інших монархісти підкупили нафтою й царськими грішми. К. О. Смовський згадує: «Я їм відповідав: «Ви говорите правду, що панів, що жили на Україні, не буде, і земля буде ваша», але пшеничка буде тільки одного московського пана». На цю тему пересувалися в голові думки одна за другою, як ті хмари, що вітер гонить у безконечність. А як згадаєш безнадійне положення і глянеш на краєвид нашої любої України, то так і хочеться крикнути на цілий грубошкірий світ: «Схаменіться, бо лихо і вам буде».

Почалося зрадлиство в самому Українському війську. На самому початку Першого Зимового походу Аркас провів таємні сепаратні переговори зі штабом II-го Галицького корпусу та обманом завів переважну частину 2-го Переяславського полку, крім 1-ї сотні під командуванням сотника Олеси Яковича Царенка, до Української Галицької армії. УГА була тоді в союзі з Денікіним і воювала на боці «білих москалів» проти України. Галицькою армією командували русини, вирощені в русофільських (москвофільських) організаціях Галичини, які фінансово й політично утримувала Російська імперія.

Зрада Українських інтересів провідними русофільськими діячами з Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР) та з Української Галицької армії стала катастрофічною для України. Сепаратний союз УГА з Добровольчою армією Денікіна, укладений у листопаді 1919 «для боротьби зі спільним ворогом – Червоною армією», поклав край воєнній історії УГА та засвідчив остаточний розрив між ЗУНР та УНР. На переговорах білогвардійці домовлялися на досить сприятливих для УГА та цілком згубних для УНР умовах. Згідно з договором, УГА в повному складі з усім майном переходила в розпорядження головнокомандувача Збройними силами Півдня Росії Антона Денікіна, а уряд ЗУНР означено в договорі як «галицьке правительство», якому запропоновано припинити діяльність, з огляду на відсутність території, та перейти під опіку командування Добровольчої армії. Коли білогвардійський рух зазнав поразки, Українська Галицька армія у лютому 1920 уклала угоду з Реввійськрадою РСФСР «про злиття з Червоною армією», що призвело до остаточної окупації України руськими большевиками. В обох випадках на ті катастрофічні для України проруські рішення галичанської військово-політичної верхівки (Петрушевич, Тарнавський, Микитка) вплинула їхня русофільська орієнтація, прищеплена русофільською (москвофільською) пропагандою, яку провадили руські імперські інституції (православні церкви, різні «общества» й «кружки», партії й комітети) на західноукраїнських землях. Ще в середині XIX ст. Російська імперія створила й потужно фінансувала нарівні з військовими видатками русофільські (москвофільські) організації на Галичині, Буковині й Закарпатті за імперською стратегічною програмою насадження на Українських теренах руськості. Антиукраїнська, проруська імперська суть тих русофільських організацій масштабно проявилася під час Першої сві-

тової війни 1914–1918 рр. у вірно-підданській роботі русофілів у складі руських окупаційних адміністрацій на території Західної України. Звідти мотивація Денікіна, який визнавав переговори тільки з Українською Галицькою армією, яка представляла інтереси ЗУНР, та не йшов на контакт з Українською Народною Республікою й Армією УНР, вважаючи їх незаконними формуваннями й зрадниками «Великої і неделимої Росії».

Отже, Аркас перейшов на бік військової диктатури монархістсько-великодержавників і невиконанням наказу по Дієвій армії поставив під загрозу весь Перший Зимовий похід. Наказом по Дієвій армії УНР Аркаса оголосили зрадником, а вояки частинами повернулися до Дієвої армії УНР. Згадує К. Смовський: «...Переяславський кінний полк, яким керував підполк. Аркас, що залишив Армію під час походу в запілля ворога, цілу зиму стояв у районі Вінниці. А коли польська армія наступала на Київ разом з українськими дивізіями в квітні–травні 1920 р., то більша частина полку розбіглася, утік і штаб полку на чолі з підполк. Аркасом, щоб не потрапити до польського полону...».

Про ту зраду, яка трагічно позначилася на полкові й усій Дієвій армії, пише в листі до Костя Смовського його соратник сотник Анатолій Ахтанін: «Дорогий Пане Сотнику! Пишу Вам коротенького листа і повідомляю про трагедію нашого славного полку. Підполковник Аркас завів полк до «білих москалів», у розташування Галицького II-го Корпусу. Це для нас старшин, основоположників полку, сталася велика і несподівана трагедія. У полку розпочалася дизерія, старшини і козаки розбігаються, хто куди може. ...Залишаю полк тому, що я ненавиджу і білих, і червоних москалів. ...Старшини «Залізники і Кінбурнці» нарікають на Тебе і мають слушність, що Ти згодився передати полк Аркасові. Ще тоді всі ми старшини радили Тобі не залишати полку. А Ти нам твердив, що це ж син нашого славного українського історика, і йому треба лояльно допомагати керувати полком і не робити «революції» в полку. ...Покійний старий Коцюбинський також був українським патріотом, а його син катує український народ. Мені тепер цікаво знати, де тепер перебуває інспектор української кінноти, що призначив на командира полку Аркаса?». Інспектор Іван Омелянович-Павленко після поразки УНР емігрував, під час німецької окупації був українським комендантом Вінниці, помер 1962 в Чикаго. Аркас теж емігрував і закінчив свій зрадницький шлях 1938 в Ужгороді директором Руського театру.

Командир 1-ї сотні 2-го кінного Переяславського полку Олеса Якович Царенко в середині грудня 1919 згуртував розпорохених козаків полку і взяв од них «присягу на вірність Українській визвольній ідеї». А наприкінці січня 1920 відновлений полк повернув собі первинну назву – 2-й Кінний полк імені Максима Залізняка. О. Я. Царенко просив командування повернути К. О. Смовського в полк командиром, та його не відпустили до рідного кінного полку, а призначили інспектором артилерії бригади для відновлення боєздатності батарей. К. Смовський з батареєю лишився при 2-му Кінному полку імені Максима Залізняка, який у січні й лютому 2020 здійснив бойовий рейд по Київщині, Ка-

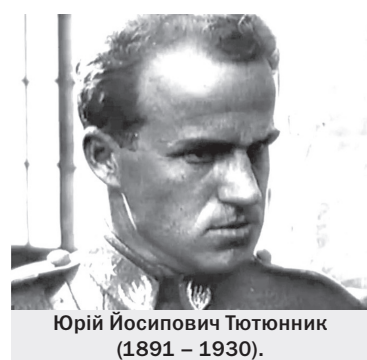
лівщині й Кременчуччині (перейшов на Лівобережжя Дніпра по кризі). Дорогою звільняли міста й села від червоних і білих москалів, ліквідували большевицьку агентуру. У кожному селі діяли проплачені большевицькі агенти серед ставленників советів – сільських старост і їх поплічників. Тільки в селах Холодноярської республіки не було агентів, бо їх одразу виявляли й ліквідували.

12 лютого в Холодноярській Медведівці командувач Дієвої армії УНР Михайло Володимирович Омелянович-Павленко провів нараду командирів і начальників штабів дивізій, що брали участь у Зимовому поході, та отаманів Холодного Яру. На нараді зібраних видатні українські воєначальники: генерали Олександр Олександрович Загородський, Юрій Йосипович Тютюнник, Андрій Олексійович Гулий-Гуленко, Андрій Данилович Долуд, Головний отаман Холодноярської республіки Василь Степанович Чучупак та інші. Нарада підтвердила цілі походу – підготовка до широкомасштабного повстання.

Обстановка в Україні була вкрай трагічна – на всіх теренах пала-

Василь Степанович Чучупак (1894 – 1920).

Юрій Йосипович Тютюнник (1891 – 1930).

ла русько-українська війна на два фронти: Українцям доводилося воювати одночасно з руськими червоними й білими, які окупували Україну й змагалися між собою, кому вона належатиме. А в советській, большевицькій історіографії ту війну трактували як «громадянську», нібито Українці воювали між собою. Так само й нинішня неоліберальська імперська доктрина трактує руське вторгнення в Україну як розв'язання «внутрішньої української кризи» – «захист українського народу від нацистів». Під ширмою «українського народу» тоді злочинувала й досі злочинствує п'ята колона русні. І тоді серед Українського народу, як пише К. Смовський: «не бракувало виродків-зрадників, що прислужувалися московському шумовинню наклада-

ти московські кайдани на свою голову, і вони про все доносили жидо-московським комуністам». І тепер серед Українського народу повно проплаченої агентури – виплодків тодішніх виродків-зрадників.

25 лютого 2020 К. О. Смовського звалив поворотний тиф, і він не вставав з воза понад місяць, лікуючись народними ліками.

Наприкінці березня Полк ім. Максима Залізняка й Волинська група взяли в облогу Умань, вибили большевиків з міста й звільнили з большевицького полону понад 400 козаків, яких ще в січні підступно обеззброїв большевицький агент «отаман» Волох і здав своїм хазяям. Це той самий сотник О. Волох, який за наказом Петлюри в ніч з 22 на 23 січня 1919 заарештував командувача Запорозького корпусу полковника Петра Болбочана і його штаб. Після того агент Волох здав ворогу Проскурів, убив командира Гайдамацького полку полковника Юрія Виноградова й повстанського отамана Юхима Божка, учинив кілька провокацій, украв військову скарбницю й утік до большевиків.

Олександр Олександрович Загородський (1889 – 1968).

Андрій Олексійович Гулий-Гуленко (1886 – 1929).

Навесні 1920 на бік Українського війська перейшов 3-й Донський кінний полк з запорозжцями-кубанцями під командуванням осавула Михайла Фролова, який повюював у Добровольчій армії проти большевиків і Українських частин, а потім у складі 3-ї Залізної дивізії Армії УНР здобув бойову славу цілій Українській армії. Кость Смовський згадує: «Полк Фролова, це була неоціненна бойова одиниця при 3-й дивізії. Коли червоні довідувалися, що перед ними появлялася кіннота полковника Фролова, то негайно втікали назад».

Протягом Зимового походу воя-

ки Дієвої армії УНР змогли перепочити, позбутися наслідків епідемії тифу, одягнутися й озброїтися з захоплених бойових припасів та були готові до подальшої боротьби.

1 квітня 2020 групи Дієвої армії УНР рушили рейдом на Південь – на Херсонщину й Одещину, «несучи смерть московській комуні». У звільнених селах люди раділи й оповідали, як тут розперезалися москалі, мовляв, Українську армію вже ліквідували. Та дедалі армія входила у сферу великого скупчення ворожих сил, де мали бути гарячі бої, а набоїв бракувало.

Вирішальна битва Дієвої армії з большевицькими військами відбулася за Вознесенськ, який був стратегічним ключем, що відкривав дорогу для подальшого походу Українського війська. Здобути місто з великою большевицькою залогою, забезпеченою артилерією, було дуже важко, бо в Українців бракувало набоїв.

У ніч з 15 на 16 квітня Українські кінні й піші частини розпочали штурм Вознесенська, й за 14 годин бою здобули місто з величезним арсеналом зброї: «Тут були склади й запаси, нагромаджені ще за царських часів, як бази воєнного матеріалу для південно-румунського фронту й чорноморської флотії. В магазинах і бетонових землянках нагромаджено було великі мільйони набоїв для рушниць і кулеметів різних зразків, а також мільйони набоїв до гармат різного калібру». Дієва армія одержала наказ, «щоб усі старшини й козаки та обози заїжджали до складів і набирали якнайбільше набоїв і зброї. Козаки кинулися на набой, як мухи до меду. Набирали й пакували, хто куди міг... Була тка радість, що й годі описати. Це для армії було велике свято, ніби здобуто свою столицю».

Дієва армія «своїм відважним походом у запілля ворога відіграла

Андрій Данилович Долуд (1893–1976).

велику історичну роль в існування Української Народної Республіки. У Вознесенську армія здобула величезну здобич. ...Чимало червоних розбіглося, хто куди міг спастися, а певний відсоток (насилно мобілізовані Українці) вступили у ряди нашої армії. Жиди, що активно помагали комуністам розстрілювати Українських патріотів, повтікали всі з міста, а залишились ті, що не помагали «чека». ...В цій битві наша армія здобула собі невмирущу славу, бо ця битва була кульмінаційним пунктом «Зимового Походу». Вся армія піднеслася морально, відчула в собі силу духа й зрозуміла, що правдива сила полягає не в числі, а в якості вояцтва» («Моя служба Батьківщині»).

Кость Смовський: «Моя служба Батьківщині»

До 130-ліття від народження

8 Та перед Дієвою армією стояло ще велике й важке завдання: проламати фронт большевиків і з'єднатися на Поділлі з Українською армією, яку формував генерал Олександр Іванович Удовиченко (1887–1975).

Олександр Іванович Удовиченко (1887 – 1975).

Проти Дієвої армії большевики послали три групи «т. з. «Каральних експедицій», складених з різної одеської босоти (називалася «робочая гвардія»). Ця банда була добре озброєна і мала сильну артилерію. Ці три «каральні експедиції», згідно з пляном червоних, мали оточити нашу армію в районі Ананьєва в один день і покарати за Вознесенське. Ці групи червоних, одна навипередки перед другою хотіли здобути першенство в розгромі нашої армії. Але сумна доля по черзі всіх їх спіткала. Перша група була розбита наголову, про що свідчили залишені трупи на просторі кількох верстов, що встеляли поля за Ананьєвською цегельнею. То була «чиста» праця 3-го Кінного полку – полковника Чижевського, повстанців Ананьєвського повіту та кінного Чорноморського повстанчого дивізіону. 23 квітня ранком полк М. Залізняка... зав'язав бій з червоними, що наступали з півдня. Це була друга група. ...Викинувши з міста ворога на рівну місцевість, наша кіннота взяла гострі шаблі міцно в козацькі руки, і атака увінчалася успіхом. Поколом лежали по полях і дорогах трупи від шабель, кулеметів і артилерійського вогню. ...Уже надвечір недобитки другої групи втікали на м. Чернове, де 3-й полк десятидував ці рештки, які необачно підставили свій фронт під крилий огонь полку. ...24-го квітня в селі Малій Боярці ранок почався жвавою гарматною стрільбою, якої відгук долітав зі східної сторони Ананьєва. То наближалася третя група червоних як «карательна експедиція», яка не знала ситуації на фронті і не знала про долю своїх попередніх двох груп. ...Після гарматної підготовки Залізняка і Мазепинці розпочали наступ на Петрівку. ...Цей бій тривав аж до пізнього вечора, але с. Петрівку здобуто. Ворог спішно втікав на м. Бокове й Святотроїцьке» («Моя служба Батьківщині»). Багато з ворожого війська лишилося вбитими на полях, полонених комісарів, чекістів і політруків карали на місці.

Після тяжких боїв Кінний полк ім. Максима Залізняка перепочивав аж два дні перед ще гарячішою «роботою», бо наближалася до фронту XIV советська армія: «27 квітня полк перейшов р. Кодиму... 30 квітня, с. П'ятківка. В цей день частина нашої армії завдала сильний удар на тилів частини XIV советської армії, який

відгукнувся і на фронтах і огорнув панікою ворожі частини».

Тим часом у Варшаві очільники УНР уклали з Польським урядом мирну угоду, яка передбачала Польсько-Український військовий союз проти Советської Росії.

Дієва армія на чолі з генералом-полковником Михайлом Омеляновичем-Павленком за 180 днів Зимового походу пройшла 2 500 км: «За цей час вона провела велику бойову й пропагандивну працю серед Українського народу і виявила силу й енергію в боротьбі проти Москви. Своє завдання вона виконала блискуче. В пам'ять цього походу Український уряд нагородив усіх його учасників орденом Залізного Хреста. Українська армія під час свого 6-місячного походу була в тяжких обставинах: хвороба тифу, брак медикаментів і медичної обслуги, брак теплої одягу для вояків, брак харчового забезпечення, а зокрема бракувало бойових припасів. Все це треба було здобувати від ворога. ...При всіх недостатках забезпечення, армія мала патріотичний запал і віру в свою святу перемогу, вона взялася до виконання своїх тяжких обов'язків, хоч повернулася вона цілковито виснажена, втративши тисячі вояків на полі бою й від хвороби на різні роди тифів. Армія потребувала таки не менше місяця на заслужений відпочинок і організацію частин. Треба було б дати воякам здоровий і регулярний харч, одягнути їх, трохи перешколити і провести медичний перегляд та забезпечити різними застрічками проти різних заразних хворіб. ...Але це були тільки побожні бажання Українського командування, бо ж Захід та й Америка помагали всім ворогам Українського народу» («Моя служба Батьківщині»).

6 травня 1920 р. Дієва армія перетнула лінію большевицьких військ і з'єдналася з польсько-українським фронтом. Зважаючи на велику популярність генерала М. Омеляновича-Павленка, Головний отаман С. Петлюра залишив його на посаді командувача Армії УНР, до складу якої увійшли і частини партизанського рейду, і новостворені Українські війська.

За Зимовий похід підполковника К. О. Смовського нагородили орденом Залізного хреста та підвищили в ранг полковника. В середині травня 1920 генерал О. І. Удовиченко, командир 3-ї Залізної стрілецької дивізії, запропонував своєму побратимові-гайдамаку сформувати в складі дивізії кінно-гарматну батарею. К. О. Смовський погодився, бо давно хотів воювати з легендарним командиром. Узв'язи двотижневу відпустку він поїхав в Острог до дружини, бо не знав, чи вона жива.

На щастя, Костева дружина Лідія і її рідні були живі: «...маю щастя спіткатися з дружиною та побачити своє немовлятко, яке вже мало ім'я – Галина. Дружина після тифу і родів дуже похудала, а дитина була така худенька, що жаль було на неї дивитися. Бо ж воно формувалося на фронті і витримало важку хворобу матері». Війна була трагедією для всіх – для батьків і дітей: «А війна, то зла мачуха, яка не дає нікому пощади». Сердечне спілкування в родинному колі за чаркою старої вишнівки, яку дивом зберіг тєсть, допомогло «попрощати з хати тугу, що була на серці в кожного члена родини». Родина тоді дуже бідувала, і Кость виклопотав у польської союзниць-

кої інтендантури харчі для дружини і її родини. А коли в кінці червня Острог захопила большевицька кіннота Будьонного, вони «все нищили в місті... Мешкання мого тєсть було тоді цілковито пограбоване, тєщі перебили руку, а дружина з малою дитиною сховалася у тих печерах, що колись люди ховалися від татар».

Коли К. Смовський повернувся з відпустки на місце служби в 3-ю Залізну стрілецьку дивізію, виявилася, що командувач Армії УНР генерал М. В. Омелянович-Павленко видав наказ, згідно з яким він мав негайно очолити 1-й кінний Лубенський полк імені Максима Залізняка, який входив у склад Окремої кінної дивізії: «На командира дивізії вже призначено полковника Івана Омеляновича-Павленка (брата командуючого армії). Від прочитання цього наказу мені зробилося гаряче. ...А тепер знову мушу підлягати тому командирові, що в 1919 році мене змістив з командира того ж полку, а призначив на моє місце підполковника Аркаса, який знищив цей полк. А крім того він буде мститися за кобилу, яку йому подарувала графиня Браницька, а я цю кобилу забрав під час повстання проти гетьмана. Я вирішив їхати до самого командуючого Армією генерала Омеляновича-Павленка... Я відрепортував генералові, в якій справі прибув до нього. Генерал сів на стілець і, не дивлячись на мене, каже: «Мій наказ мусите виконати і негайно обняти полк, а коли не виконаєте, я віддам вас під польовий суд, а коли мій брат (командир дивізії) буде ще докучати вам за якусь там дурну кобилу, то я його віддам під суд». Тут хочу зазначити, що я хоч тоді і був тільки сотником, але весь час у визвольних змаганнях керував полком. ...Вийшов я зі штабу Армії огірчений. Про цей випадок я ніколи нікому не говорив, тільки тепер я про це згадую тому, що описую про свою працю для Батьківщини. Шлях, пройдений мною в Українській Армії, не був устелений трояндами, а колючою терниною. На це я не звертав уваги, а йшов прямо дорогою до мети – боротися за визволення Рідного Краю від ворогів. ...Отже, офіційно я вступив у командування полком дня 25 червня. ...Після рапорту командир дивізії, видно, не витримав і каже до мене: «А я вам не забув про ту кобилу, що ви її забрали в Київ». Я до цього вже був приготвлений і відразу йому відповів: «Коли б та кобила була б цілий час при вас, тоді б вона була б у 3-му Волчанському Кубанському полку і разом з бредовською кінною армією попала б до большевиків або до поляків». Він це добре зрозумів, про що ходить, і від того часу більше не згадував про «графиню». Я засукав рукава і взявся знову за організацію «залізників», як це було і в 1919 р.» («Моя служба Батьківщині»).

У липні – серпні 1920 1-й кінний Лубенський полк імені Максима Залізняка успішно воював у складі Окремої кінної дивізії з большевицькою навалою, а 28 серпня провів п'ять атак у районі Маріямполь, Більшевця й Бурштина в Галичині: «Цей бій був одним з найславніших боїв Окремої кінної дивізії, і в ньому відіграв визначну роль 1-й кінний Лубенський полк, що носив назву імені Максима Залізняка. ...Цей полк, хоч і був мало складу, але був дисциплінований і завжди точно виконував ті завдання, які одержував від дивізійної команди. В історії

Української кінноти він має не одну славу сторінку, вписану переможними боями і славою» («Моя служба Батьківщині»).

Українці чи в Наддніпрянщині, чи в Галичині ставилися до козаків полку якнайкраще: вносили їм приховані зброю й набої, що їх кидали москалі під час втечі, та просили козаків звільнити від «смердючих кацапів». Козаки 1-го кінного Лубенського полку імені Максима Залізняка при незначних власних втратах розгромили «смердючих кацапів» при спробі перейти на західний берег Дністра, узяли в полон 150 солдатів і 5 командирів, захопили оперативну канцелярію, здобули 11 кулеметів, 800 рушниць, сім возів з 14 кінями, 4 ящики з набоями до рушниць, телефонне майно.

Ось епізод одного бою козаків з большевиками в описові К. Смовського: «Червоні, охоплені панікою, кидали зброю й здавалися в полон, просячи помилування: «Не рубайте, гаспада українці. Сдайомся, сдайомся», – і з піднесеними догори руками метушилися серед забитих і ранених своїх товаришів».

Певний час Українська армія в союзі з Польською армією вела успішну боротьбу з большевиками: союзники навіть відбили Київ і в травні 1920 року пройшли урочистим парадом по Хрещатику. Та большевицьке командування перекинуло в Україну 1-шу Кінну армію Будьонного: «Головне зосередження своїх сил червоні робили в центрі України. Стягали сюди мобілізовані частини з Сибіру, Туркестану й Середньої Азії. Складена з татарів, бурятів, башкирів, киргизів, сартів та інших монгольських народів, це війське жорстоко поводитися з Українським населенням, ретельно виконувало накази про катування. Та мало це помагало: великі загони повстанців, головним чином, на Лівобережжі, як-от: в повіті Зиньківському, в Переяславському, Пирятинському та Кременчуцькому – Каліберди, Скирди та Чорного; на Правобережжі в районі Знам'янки – відділ кінноти Соколовського, в повітах Барського, Ольгопільського й Ананьєвському – Заболотного й Мордалевича, – значно перешкождали організації червоного війська. Московським дипломатам вдалося добитися від Польської делегації протягти переговори в справі перемир'я й можливого миру до кінця року, а 14-й армії, яку червоним вдалося довести майже до нормального штату, наказано було розпочати наступ на 10 листопада – для ліквідації Української армії. З допитів полонених, що виходили «брататися», виявилася, що комісари їм казали на мітингах про свій намір «розбити петлюрівців за 3 дні...» («Моя служба Батьківщині»).

Вторгнення руських большевиків в Україну 1920 р. імперською масою колонізованих руссю «татарів, бурятів, башкирів, киргизів, сартів» з наміром «розбити петлюрівців за 3 дні» точно повторили руські неоліберальні вторгнення в Україну 2022 р. імперською масою тих же самих татар, бурятів, чеченців, чувашів, башкирів, марійців, тувинців, якутів, калмиків і всякої іншої винародовленої русні з наміром «узяти Київ за 3 дні».

У 1920 під дикою навалою руської орди Українські й Польські війська відступили аж до Замостя. А в

2022 Київ урятували добровольці всупереч намірам руської неоліберальницької резидентури в верховній владі здати Київ і всю Україну руським окупантам...

У 20-х числах 1920 р. УНР і Польща уклали політично-військовий Варшавський договір (або договір Пілсудський–Петлюра), мета якого – об'єднати польсько-українські сили для боротьби проти головної загрози – большевицької Росії. Польща зобов'язувалася не починати жодних мирних переговорів з Росією без участі свого союзника УНР та не визнавати на її території советського режиму.

Однак, у жовтні 1920 р. Польща пішла на Мінські переговори з Советською Росією, а та ультиматумом змусила Польщу підписати мирний договір на умовах Росії про укладення перемир'я. Так 12 жовтня 1920 в Ризі Польща й Советська Росія підписали попередню угоду про військове перемир'я, яка ліквідувала політично-військовий Варшавський договір між УНР і Польщею. В тій проміжній угоді було зафіксовано основні положення майбутнього мирного договору між Польщею і советською Росією про закінчення польсько-советської війни 1919 – 1920 рр. Відтак 18 березня 1921 в Ризі Польська Республіка та РСФСР підписали Ризький мирний договір. Російська делегація виступала також від імені України й Білорусі (т. з. УСРР і БССР), підконтрольних советській Росії. Советські Україна й Білорусь не мали формальних ознак державної суверенності й у мирних переговорах не брали участі як окремі делегації. А делегацію від УНР, яку представляв правозащитник, дипломат, генеральний суддя Сергій Павлович Шелухін, не допустили до переговорів. Як заявила советська делегація, Росія не може допустити існування в Україні ворожої до себе влади. Для УНР підписані в Ризі мирні угоди означали припинення її існування як суб'єкта міжнародного права, а на частині її території було проголошено УСРР як складову РСФСР. Для європейських країн ті мирні угоди засвідчували, що суверенна Польща, яка постала за результатами Версальського мирного договору 1919 р., визнає большевицьку Росію державою. Отакі підступні тенета розставили большевики. А Поляки, зрадивши Українців і вступивши в змову з большевиками, сповна поплатилися за те в 1939 році, коли большевики окупували Польщу.

Трагічна новина про попередню Ризьку угоду застала К. Смовського у Львові, куди він приїхав з Острога, де провадив мобілізацію коней для Українського війська. Разом з поручником Марушенком і своєю дружиною він приїхав купити щось з одягу для родини, бо наприкінці червня на Острог налетіла будьонновська банда й начисто пограбувала їхній дім. У Львові їх забрали в жандармерію, і польський командант Лєвова повідомив: «Я одержав наказ з Варшави, що 7 і 8 листопада мушу всіх українських старшин, що були при команді міста, а також усіх вояків, що лежали поранених по шпиталях, навіть тяжко поранених, відправити за Збруч. Мені здається, що в Ризі підписали умови перемир'я і розпочалися розмови про мир».

Олександр ШОКАЛО,
культурософ
Далі буде

Як в 1938 році Європа, щоб не воювати, обирала ганьбу

Польський дослідник Пйотр Маєвський у своїй книжці «Коли спалахне війна. 1938. Аналіз кризи» описує події передвоєнного 1938 року. Оповідь схожа на історичний трилер із динамічним сюжетом, у якому є мало не щоденна реконструкція подій, аналіз психотипів дійових осіб і наростання напруження.

Пйотр Маєвський, професор Варшавського університету, автор книжки «Коли спалахне війна». Фото: видавництво «Локальна історія»

Видання TEXTY.ORG.UA оублікувало уривок цієї книжки, щойно перекладеної українською, та виданої видавництвом «Локальна історія».

Демократичний Захід намагається умирити диктатора і погоджується пожертвувати суверенітетом молодій незалежній державі на угоду ілюзорному миру, який обіцяє агресор. Але це не допомагає світові уникнути великої війни.

Тоді, у 1938 році, західні демократії, обравши ганьбу замість війни, врешті отримали і те, і те.

Йдеться про Мюнхенську угоду, що стала кульмінацією політики умиротворення, яку провадив демократичний Захід, наляканий фашистською Німеччиною. «Це зрада, яка сама себе покарає», – скрушно сказав тоді Едвард Бенеш, президент Чехословацької Республіки, суверенітетом якої жертвували.

«Це ж було вже!» – пригадується вислів одного українського президента, коли читаєш про цю історію сьогодні, у 2024-му.

Зволікання і вагання Заходу щодо допомоги Україні в російсько-українській війні, обмежене постачання зброї і заборона на її повноцінне використання, щоб притлумити агресію Росії, вже коштували десятків тисяч життів українців і можуть коштувати Україні незалежності.

Віче

24 квітня, неділя. Карлові Вари/ Санаторій III, Концертна зала ім. Антоніна Дворжака.

Віче в Карлових Варах, одному з бастіонів судетсько-німецької партії, тривало вже другий день. Захід був закритим, і на нього не впустили навіть іноземних журналістів, яких зазвичай охоче запрошували, щоб переконати їх у несправедливому ставленні до німців і підступності чехів.

Однак цього разу партії йшлося не про те, щоб здобути симпатії світу, а про те, щоб згуртували лави перед вирішальним зіткненням із Республікою. Промова Конрада Генляйна, яка стала кульмінацією з'їзду, з кожним реченням ставала дедалі конфронтаційнішою. Він тількино висміяв статут для національностей, що його підготував уряд Годжі, а чехословацьку державність назвав основою на брехні. Наближався час висунення вимог, які місяць тому було узгоджено з фіурером.

«Коли цього року відзначатимуть двадцяті річницю заснування цієї держави, варто розуміти, що після двадцяти років гноблення німці не зможуть взяти участь у таких урочистостях. Упродовж цих двадцяти років чехи нічого не зробили, щоб здобути нас для держави, до якої ми були долучені проти нашої волі».

Генляйн на мить замовк. Було показово, що Чехословачину він назвав «цією державою», наче гідуючи вимовляти її назву.

Лідер судетських німців не мав ораторського таланту, тому, як завжди, читав свою промову з картки, інтонуючи речення та роблячи паузи згідно з вказівками, які олівцем позначив його радник. І в цьому сенсі він також був просто ерзадом, заміником Гітлера, але його слухачам це не заважало.

Започищена в Націонал-соціалістичної робітничої партії Німеччини (НСДАП) ідеальна режисюра масових заходів судетсько-німецької партії – шпалери функціонерів у формі, прапори, фанфари та потужне озвучення – однаково доводила натовп до екстазу. Можливо, вони інстинктивно відчували, що перед ними лише пророк нової релігії, а обожнювання та відданість, які вони до нього виявляли, насправді були спрямовані до Бога, досі забороненого в Чехословащині.

Зрештою, у Карлових Варах Генляйн не мусив докладати надмірних зусиль як промовець, оскільки його слухачами були дисципліновані партійні функціонери.

Вісім пунктів

Коли він почав перераховувати умови, які має виконати чехословацька влада, ритм його промови нагадував монотонні команди тренера в гімнастичній залі: eins! zwei! drei!

«Якщо чеські політики справді серйозно

зацікавлені налагодити дружні відносини з німецькою нацією, то необхідно:

Переглянути хибний чеський історичний міт.

Переглянути невдалу концепцію про те, що буцімто завданням чеської нації було створити слов'янський оборонний вал проти так званого німецького Drang nach Osten.

Переглянути міжнародну політику, яка досі зіштовхувала державу до лав ворогів німецької нації. Чеська нація також повинна чітко усвідомити, що поліпшення її відносин із Великонімецьким Райхом буде неможливим без одночасного поліпшення її відносин із нашою національною групою».

Спітнілий і почервонілий від такої довгої промови Генляйн глибоко вдихнув, перш ніж продовжити перелік вимог:

«Ми почуватимемося пригнобленими, доки нам, німцям, не дозволять робити те саме, що чехам. Все, що дозволено чехам, має бути дозволено й нам. Одне слово, ми хочемо жити вільними серед вільних. Для мирного розвитку цієї країни необхідно створити такий правовий лад:

1. Відновити цілковиту рівноправність німецької людності та чеської нації.

2. Надати судетським німцям юридичний статус.

3. Закріпити та формально визнати територію німецького осадництва.

4. Створити на цій території німецьке самоврядування в усіх сферах публічного життя, що стосуються справ німецької людності.

5. Забезпечити правовий захист тим громадянам, які живуть за межами замкнутої території проживання своєї нації.

6. Скасувати беззаконня, скоєні проти судетських німців від 1918 року, і виплатити їм компенсацію за завдані збитки.

7. Ухвалити та запровадити такий принцип: на території німецького осадництва лише німці можуть бути службовцями.

8. Забезпечити повну свободу визнання своєї німецькості та німецького світогляду».

Вимоги, які тільки-но проскандував Генляйн, невдовзі облетіли увесь світ, і за німецькою назвою курорту, де відбувалося віче, стали відомі як Карлсбадська програма, або «Вісім пунктів». Відтоді судетсько-німецька партія мала представляти їх як єдину можливу платформу для порозуміння з чехами. Її вождь, зрештою, не збирався приховувати, що вважає ці умови дуже поміркованими:

«Зважаючи на нещодавні внутрішні й міжнародні події та пов'язане з ними зростан-

ня значення й сили судетських німців, я мав би право ще більше розширити наші вимоги. Якщо я цього не роблю, то лише для того, щоб довести всьому світові, що судетські німці, попри весь свій гіркий досвід, готові щиро й серйозно обмежити свої сподівання задля збереження та зміцнення миру. Тепер державні органи повинні надати такі самі докази.

Менше говорити про мир і більше робити для нього. Не можна знову за допомогою неширих слів вдавати, особливо перед необізнаними іноземцями, що в державі панує лад, і поверховими діями уникати вирішення проблем. Також було б неслухно, якби чеські політики покладалися виключно на свій союз із Францією та Росією, не беручи на себе вирішальної відповідальності за збереження європейського миру».

Генляйн почувався таким сильним, що він уже не мусив більше приховувати, чим насправді є для нього та його земляків «німецький світогляд»:

«Попри державні кордони, ми, судетські німці, як частина німецької нації, з якою завжди були й будемо нерозривно пов'язані, не можемо і не бажаємо зрестися цього світогляду, який сьогодні радісно сповідають усі німці світу. [...] Для нас нестерпно, щоб нас і далі переслідували за це під виглядом мурованих юридичних хитрощів. [...] Отже, від прихильності та волі уряду залежатиме, чи в день двадцятої річниці цієї держави там все ще пануватимуть нестерпні для нас умови і чи зроблять чехи свій внесок у справу миру в Європі».

Вбрані в мундири функціонери судетсько-німецької партії зірвалися зі своїх місць і підняли рамена в нацистському вітанні. Оглушливе ревіння: «Зіг гайль! Зіг гайль! Зіг гайль!», що пролунало в концертному залі санаторію, прикрашеному червоними завісами та символічною групуванням, не залишало сумнівів у тому, що партійний апарат чудово зрозумів дані йому директиви.

Однак останні слова Генляйна були адресовані не партійним активістам, а радше владі Республіки та її західним союзникам: без задоволення вимог судетських німців Чехословачина надовго залишиться джерелом конфлікту, який може будь-коли перерости в європейську війну. Лідер судетсько-німецької партії міг бути певен, що цей аргумент буде почутий у Парижі та Лондоні.

Опубліковано у виданні Texty.org.ua Сайт «Аргумент», 26.11.2024

Правда Нюрнберга, прихована Москвою: як убивці судили вбивць

Розбираємо неприємну правду про Нюрнберзький трибунал. Чому підсудні нацисти щиро вважали себе невинними і були шоковані вироком? Що намагалися приховати країни-союзники? У яких злочинах були винні самі судді?

А ви знали, що на найзнаменитішому трибуналі вбивці судили вбивць? Ідеться про те, що обидва радянські представники на Нюрнберзі, і суддя, і обвинувач, були колишніми учасниками судів, які засудили до розстрілу десятки тисяч невинних радянських громадян. І обидві ці людини, прислані Кремлем, прекрасно розуміли, що й самі могли б опинитися на такій самій лаві підсудних. Але такий виворот процесу від людей у Радянському союзі приховували десятиліттями. Виданням «Продовження слідує з Павлом Канигіним і Наталією Ждановою» відкриємо цю завісу.

Восени 1945 року, 79 років тому, преса всього світу з'їхалася до Німеччини. Журналісти чекали почат-

ку Нюрнберзького процесу – суду, аналогів якому в історії ще не було. Звісно, у 20-ті роки ХХ століття в Лейпцигу відбувалися кримінальні процеси над військовими злочинцями Першої світової війни. Але ці суди так ні до чого і не привели. Багато обвинувачених і свідків просто не з'явилися до суду. Наприклад, кайзера Вільгельма II оголосили військовим злочинцем, але він зміг виїхати до Нідерландів. Там він спокійно жив до самої смерті 1941 року. Нідерландський уряд навідріз відмовився видати його для суду. Із 901 обвинуваченого 888 були виправдані, а решта відбулися невеликими тюремними термінами.

Тож у Першій світовій війні, як і в усіх попередніх війнах, за злочини політиків насамперед відповідали жителі країни: ганьбою, злиднями, стражданнями і смертю. І ось тепер на лаві підсудних опинилися керівники Німеччини: ті, які придумали злочинну ідеологію, видали сотні несправедливих законів і розпоря-

жень, звели з розуму власний народ, оголосили жажливу війну і вбили в ній мільйони. У СРСР багато писали про Нюрнберзький трибунал, але радянські люди знали про нього тільки те, що було вигідно пропаганді. Порівняйте: у США матеріали процесу було опубліковано в 42 томах, а в Радянському Союзі та Росії – лише у 8. Причому останній том вийшов невеликим накладом лише 1999 року.

Які болючі теми, про які говорили на процесі, влада СРСР, а потім і Росії, намагалася приховати? І про що досі не пишуть у російських підручниках історії? Про це сьогоднішній Розбір.

Наркоман, м'ясник і антисеміт

20 листопада 1945 року, 10 ранку. У залі №600 Палацу правосуддя в Нюрнберзі починається Міжнародний військовий трибунал. На лаві

підсудних – 21 людина. Здебільшого це члени уряду нацистської Німеччини, а ще військові, силовики, ідеологи нацизму та окупаційна «влада» захоплених територій. Зовсім недавно їм здавалося, що в їхніх руках весь світ. І вже точно долі мільйонів людей. Тепер же вони не можуть навіть вирішити, що їстимуть на вечерю.

У першому ряду сидить «нацист № 2» Герман Герінг. За півроку до цього, на початку травня 1945 року, разом із сім'єю він добровільно здався в полон американським військам. Під час арешту в нього з собою було дві валізи опіоїдного анальгетика. Так, творець гестапо був наркоманом.

Праворуч від нього Рудольф Гесс. Колишній заступник Гітлера по партії старанно зображує амнезію і душевний розлад. Пізніше Гесс усвідомив перспективу опинитися в лікарні, а потім знову постати перед судом, після чого амнезія минула. Поруч із Гессом – колишній торговець вином і екс-міністр закордон-

них справ Ріббентроп. За однією з версій, англійцям його видав власний син. За іншою – син колишнього бізнес-партнера, у якого Ріббентроп знімав кімнату, опинившись у бігах. А ось перед судом виступає напівбожевільний пропагандист і колишній редактор огидної антисемітської газети «Штурмовик» Юліус Штрейхер. Після краху Рейху він спробував сховатися в Австрії, але був спійманий і заарештований американцями.

Інші підсудні не крації: міністр східних окупованих територій Альфред Розенберг. Саме він вважається автором поняття «расова теорія» в нацистській Німеччині та ідеологічної бази для геноциду євреїв. Генерал-губернатор окупованої Польщі Ганс Франк, його ще називали «м'ясником», створив похмуро відоме Варшавське гетто і втопив Польщу в крові. Або ось ще один антисеміт – начальник головного управління імперської безпеки СС Ернст Кальтенбруннер.

Правда Нюрнберга, прихована Москвою: як убивці судили вбивць

10 Він любив навідуватися до концтаборів, де спеціально для нього влаштовували показові страти.

Так, звісно, не вистачає Гітлера – він разом із Євою Браун наклали на себе руки в бункері рейхсканцелярії. Ще не вистачає міністра пропаганди Геббельса – за однією з версій, вони разом із дружиною отруїли своїх шістьох дітей, а потім вчинили суїцид; і рейхсфюрера СС Гімmlера, який намагався втекти. 21 травня його спіймав патруль із колишніх радянських військовополонених у британській зоні окупації. Коли англійці доставили Гімmlера в штаб армії, на медогляді він розкусив ампулу з отрутою і помер. Наклав на себе руки і керівник Німецького трудового фронту Роберт Лей. За кілька тижнів до початку трибуналу він сплів мотузку з білизна і повісився в камері. Напередодні написав своїй дружині: «До вбивць завжди є їхні жертви. Я нікого не вбивав. Але я знав. Цього виявилось достатньо».

Для цих чотирьох усе вже закінчилося, решті залишилося останній акт – суд.

Радянські вбивці судять нацистських катів

Нюрнберг обрали місцем проведення суду не випадково. Гітлер називав це місто «найнімецькішим з усіх німецьких міст» і мріяв зробити духовним центром нацистської Німеччини. Тут 1935 року ухвалили Нюрнберзькі расові закони, які стали юридичною основою для переслідування євреїв. Тут регулярно проходили з'їзди партії. Ідея судити високопоставлених нацистів у їхній ідеологічній столиці, звісно, не могла не подобатися союзникам.

Проти виступали тільки представники СРСР: їх не влаштовувало, що суд відбуватиметься на території, яку контролювали американці. Більша частина міста була зруйнована під час бомбардувань, але Палац правосуддя дивом уцілів. Він з'єднувався підземним коридором із в'язницею, де перебували обвинувачені.

Підсудні самі могли обирати собі адвоката. Платити за послуги захисників їм було не треба. Це робили організатори трибуналу. У підсумку обвинувачених захищала ціла армія: 27 адвокатів, у яких було 54 асистенти і 67 секретарів. Роботи всім вистачало. Нацистів звинувачували в довгому списку злочинів: у розв'язанні агресивної війни, у знущаннях над військовополоненими, у злочинах проти мирного населення, у масових убивствах, стратах і депортаціях, у переслідуванні людей за расовими, політичними або релігійними мотивами, у створенні таборів смерті та знищенні цілих народів.

Кожна країна-переможиця висувала свого головного обвинувача і члена трибуналу. Це мали бути досвідчені перевірені юристи з бездоганною репутацією. Загалом, корифеї. Великобританія, США і Франція саме таких людей і відправили в Нюрнберг. У СРСР подібних висококласних юристів зі зрозумілих причин було небагато: в СРСР не було прав людини, а отже, і захисники цих прав були не потрібні. Тому головним обвинувачем від Рад став прокурор Роман Руденко, а членом трибуналу – генерал-майор юстиції Іона Нікітченко. Обидва вони брали активну участь у Великому терорі.

Руденко в 1938 – 1940 роках був головним прокурором Сталінської області (зараз це Донецька область України) і членом «особливої трійки» НКВС. Працював старанно і швидко. Наприклад, у 1938 році тільки за одне

Кадр з репортажу British Movietone, 20 листопада 1945 р.

засідання він засудив майже 700 осіб, і більшу частину засудив до смерті. Тільки в рамках так званих «куркульської операції» та операції щодо «національних контингентів» Руденко засудив до розстрілу близько 12 тисяч осіб і сам був присутній на багатьох стратах. Ще близько 200 тисяч радянських громадян Руденко відправив у табори.

Не кращим був і Іона Нікітченко. Він виносив вироки, часто навіть не бачачи справ і обвинувачених, просто надсилаючи свої рішення телеграфом. У Нюрнберзі Нікітченко, до речі, теж пропонував діяти по-радянськи швидко і рішуче: провести суд у прискореному темпі і стратити обвинувачених без зайвих формальностей. Але юристи зі США, Великої Британії та Франції переймали такий досвід не стали.

Ну і найголовніша незручність – судді від Радянського Союзу не надто відрізнялися від обвинувачених і, якби все склалося трохи інакше, самі могли б опинитися на лаві підсудних.

Фактично це були вбивці, які судили інших вбивць. І, найімовірніше, чудово їх розуміли. На жаль, ніхто так і не засудив самих Нікітченка і Руденка. Іону Нікітченка 1948 року звинуватили лише в корупції та моральному розкладі за те, що в Німеччині він зустрічався з німкенями. Але далі обвинувачення справа не пішла. Руденко уникнув і цього.

Він умів жити в будь-які часи і був майстром перевезування: за Хрущова, наприклад, займався реабілітацією репресованих. Тобто тих самих, кого сам нещодавно відправляв до ГУЛАГу. А трохи пізніше, у 70-ті, знову за старе: готував для Політбюро ЦК КПРС матеріали щодо переслідування дисидентів. Щоправда, вже без розстрілів. Наприклад, особисто оголошував Олександр Солженіцину про його висилку з країни. Ба більше, зараз у Росії навіть вручають «Медаль Руденка». Це відомча нагорода прокуратури РФ.

Заборонені теми

У союзників, звісно, не було ілюзій, яких суддів прислав СРСР і що являла собою радянська держава на чолі зі Сталіним, але це був важливий військовий партнер. Тому не дивно, що сторони заздалегідь домовилися не порушувати деякі незручні питання. Насправді, це було вигідно всім: кожен хотів щось приховати.

Домовилися, що підсудними на трибуналі будуть тільки військові злочинці з нацистської Німеччини та її країн-союзників. Завдяки цьому можна було не обговорювати питання про те, яку роль зіграли різні держави антигітлерівської коаліції на початку світової війни і як вони поведилися з 1939 по 1945 рік.

Це було на руку англійцям і французам, які просили не згадувати ганьбу Мюнхенську угоду 1938 року. США і Британія не хотіли згадувати килимові бомбардування німецьких міст, що призвели до загибелі сотень

тисяч німців та руйнування понад тисячі міст. Звичайно, це була помста німцям, спроба залякати їх. Англійські стратеги цілком відверто називали бомбардування «dehousing» – позбавлення даху над головами. Та ж Британія сподівалася уникнути обговорення передбачуваного вторгнення до Норвегії: 1940 року англійці справи планували цю операцію, щоб випередити німців.

Франція просила не згадувати табори для німецьких військовополонених, умови в яких були дуже жорстокими. Відомо, що з 1944 по 1948 роки в них загинули від голоду, хвороб і важкої праці щонайменше 70 тисяч осіб.

Ну а скільки всього планували приховати радянська сторона! І навіть не просто приховати, а частину зі своїх злочинів повісити на Німеччину. Навесні 1940 року НКВС розстріляв у Катинському лісі в Смоленській області майже 4,5 тисячі польських офіцерів. Ще майже 17,5 тисяч польських полонених було розстріляно у Тверській і Луганській областях, а також в інших таборах і в'язницях України та Білорусі.

Радянське обвинувачення зажадало включити в Обвинувальний висновок цей кейс, звинувативши в ньому нацистів. Представники СРСР думали, що нічим не ризикують: згідно зі Статутом трибуналу, документи, які представляли урядові комісії, треба було приймати і прикріплювати до справи без додаткових дебатів і перевірок. Однак захист все одно зажадав викликати до суду своїх свідків, які могли спростувати причетність Німеччини до Катині. Радянські документи були настільки непереконливими, що суд задовольнив прохання захисту і вислухав свідків. У підсумку «Катинська справа» не потрапила до остаточного вироку.

В опублікованих в СРСР матеріалах процесу теж немає жодного слова про Катинь. Лише 1991 року Михайло Горбачов визнав відповідальність НКВС за розстріл польських офіцерів і передав Польщі копії розсекречених документів. Навіть Путін у 2010 році підтвердив цей факт. Він сказав, що розстріл у Катині був «особистою помстою Йосипа Сталіна за поразку в радянсько-польській війні». Потім, щоправда, Росія передумала визнавати Катинь, а затіяті прихильники відродження СРСР почали запевняти, що Путіна змусили покаятися, а той був слабкий і прогнувся.

Не хотів СРСР згадувати і про пакт Молотова-Ріббентропа і особливо – про секретний протокол до нього. Утім, ця тема все одно сплила. Підняв її адвокат Рудольфа Гесса і Ганса Франка доктор Альфред Зайдль. Це він уперше заявив, що ще до початку Другої світової між Німеччиною та СРСР існувала угода про розподіл територій у Східній Європі. Послався на якогось американського офіцера, який передав йому копії документів,

і на колишнього радника німецького МЗС Фрідріха Гауса, який усе підтвердив під присягою. Тактика адвоката була зрозумілою: якщо обвинувач і обвинувачений були учасниками однієї змови, то наскільки легітимний такий суд?

Нюрнберзький трибунал відмовився розглядати питання, яке порушив Зайдль. А головний обвинувач від СРСР Роман Руденко навіть нервово кинув, що суд не повинен розслідувати зовнішню політику інших держав. Тільки після початку перебудови влада СРСР визнала, що секретні додатки до договору з нацистами були. І навіть засудила цей факт.

Цього та багатьох інших важливих деталей судового процесу в Радянському Союзі навіть не знали аж до перебудови. Із 42 томів процесу в Союзі було видано тільки 8. Загалом, якби Нюрнберзький трибунал розслідував усі злочини, пов'язані з Другою Світовою війною, то у всіх сторін виникло б дуже багато проблем. І в західних союзників, і в Кремля.

Москві б, наприклад, довелося б засудити і масові депортації, які цілком можна було назвати геноцидом, і вторгнення СРСР у вересні 1939 року в Польщу. Спливло б багато нехороших історій. Наприклад, як у жовтні 1939 року члени Радянсько-німецької прикордонної комісії зібралися в Польщі. Тоді генерал-губернатор окупованої країни Ганс Франк сказав керівнику радянської делегації Олександрю Александрову: «Ми з вами куримо польські цигарки як символ того, що ми пустили Польщу за вітром». Обидва посміялися. Ганса Франка за підсумками Нюрнберзького процесу повісять, а Александров спокоїно помер у Москві 1983 року.

Повісять і Ріббентропа, а ось Молотову ніколи не доведеться відповідати за секретні протоколи до пакту. Хіба що одного разу у себе вдома вже на пенсії він скаже поетові Феліксу Чуєву: «А нам потрібна була Прибалтика». Балтійські держави СРСР, дійсно, отримав. Восени 1939 року радянські війська увійшли на територію Естонії, Литви та Латвії під виглядом «взаємодопомоги». Пізніше пішли ультиматуми СРСР і зміщення урядів. Окупація цих країн тривала близько 50 років;

Ніхто не порушувати і питання жорстокої поведінки радянських військ не тільки в Німеччині, а й у Сербії, Маньчжурії та Кореї в 1944 – 1945 роках. Солженіцин, який у 45-му воював у Східній Пруссії, згадував жахливі речі: «Три тижні вже війна йшла в Німеччині, і всі ми добре знали: якби дівчата виявилися німкенями – їх можна було б згвалтувати, слідом розстріляти, і це була б майже бойова відзнака; якби вони виявилися поляками або нашими викраденими русачками – їх можна було б в усякому разі гоняти голими по городу і ляскати по стегнах – кумедний жарт, не більше».

Художник Леонід Рабічев, який був офіцером-зв'язківцем 31 армії, в книзі «Війна все спливе» теж згадував про масові згвалтування жінок і вбивства дітей, які захищали їх, у Східній Пруссії. Він писав: «Жінки, матері та їхні дочки, лежать праворуч і ліворуч уздовж шосе, і перед кожною стоїть гогочуча армія мужиків зі спущеними штанами. <...> Гогот, гарчання, сміх, крики і стогони. А їхні командири, їхні майори і полковники стоять на шосе, хто посміюється, а хто й диригує, ні, радше регулює. Це щоб усі їхні солдати без винятку взяли участь».

Вирок і страта

Нюрнберзький процес тривав близько 11 місяців. За цей час пройшло понад 400 відкритих судових засідань. На них розглянули близько

200 тисяч письмових свідчень і заслухали 360 свідків. Показали документальні хроніки, зокрема з Дахау і Бухенвальда.

Незважаючи на всі докази, підсудні заперечували свою провину. Вони очікувано виправдовувалися тим, що просто виконували накази Гітлера і не могли його послухатися. На суді Герінг говорив: «У нас була держава з фюрером на чолі. І ми отримували всі розпорядження від глави держави, якому ми зобов'язані були підкорятися. Ми не були бандою злочинців, які виходили ночами на велику дорогу».

Адвокат Ріббентропа Мартін Хорн побудував захист на старому принципі кримінального права: «Немає закону – немає злочину». Виходить, якщо нацисти не порушували законів гітлерівської Німеччини, то вони невинні. Суд ці доводи відкинув. Розпалювання війни, масові вбивства, грабежі завжди залишаються злочинами, незважаючи на те, яке законодавство в країні і хто видає наказ. Адже право на життя – універсальне на всій планеті.

Нюрнберзький трибунал засудив 12 осіб до смертної кари через підвищення. Для багатьох засуджених це був шок. Герінг мовчав і лише важко дихав, Ріббентроп повторював, що тепер не зможе написати свої чудові мемуари, генерал-полковник Альфред Йодль шепотів, що він на це не заслужив, Фріц Заукель, який організував насильницьке викрадення людей з окупованих територій до Німеччини, плакав.

Трьох осіб виправдали, зокрема рейхсміністра економіки до 1937 року. У 1938 році він засудив «Кришталеву ніч» – це єврейський погром, що відбувся в усій Німеччині в листопаді 1938 року, а в 1941 році надіслав Гітлеру листа з різкою критикою. Незабаром після провалу замаху на Гітлера в липні 1944 року Шacht і сам опинився в концтаборі, хоча не був учасником змови. Здається, це його і врятувало. Решту засудили до багаторічних і довічних термінів.

Страта відбулася в ніч на 16 жовтня 1946 року. Усе пройшло дуже швидко: Ріббентропа ще не встигли витягнути з мотузки, а вже вішали фельдмаршала Кейтеля. За півтори години повісили всіх десятих осіб. Одинадцятий – Герман Герінг – наклали на себе руки до страти. Хто передав йому отруту, досі невідомо. Дванадцятий, Мартін Борман, у суді участі не брав і до страти був засуджений заочно. Уже пізніше з'ясувалося, що він, найімовірніше, загинув у травні 1945 року.

Після страти тіла нацистських злочинців було кремовано, а прах уночі розвіяно над річкою Ізар. Так закінчилася історія нацистської Німеччини. Третій рейх, який пропаганда Геббельса називала тисячолітнім, простояв трохи більше 10 років.

Цього вироку, як і самого Нюрнберзького процесу, могло й не бути. Надто вже різні держави перебували в антигітлерівській коаліції. Вони по-різному дивилися не тільки на правосуддя, а й на те, що можна вважати злочином. Незважаючи на недоліки Нюрнберга, цей процес показав, що життя людини важливіше за інтереси держави, і за злочини проти людяності завжди доводиться відповідати.

І хто знає, коли і кому доведеться опинитися на лаві підсудних? Про це варто пам'ятати всім, хто зараз «просто виконує наказ».

Українське кобзарство визнали всесвітньою нематеріальною культурною спадщиною людства

5 грудня, під час 19-ї сесії Міжурядового комітету ЮНЕСКО з питань охорони нематеріальної культурної спадщини, яка проходить в Парагваї, програму з охорони кобзарсько-лірницької традиції включили до Реєстру належних практик з охорони нематеріальної культурної спадщини людства.

«Цей здобуток стане частиною нашої великої Перемоги. Неспровокована Україною війна забирає життя українських митців: 133 загинуло, серед них і шестеро братчиків кобзарських цехів, які стали на захист України. Нині росія, як колись імперський та сталінський режими, нищить усе, що пов'язано з українською культурою, зокрема кобзарство та носіїв живої спадщини. Та попри усі спроби позбавити українців свого коріння, наша культура засвідчує незламність», зазначив міністр культури та стратегічних комунікацій України Микола Тоцький.

Представляв українську кобзарсько-лір-

ницьку традицію на сесії ЮНЕСКО відомий кобзар, військовослужбовець ЗСУ та народний артист України Тарас Компаніченко. «Це визнання – велика Перемога! Це триумф української культури, українського духу!», сказав Тарас Компаніченко після визнання кобзарської номінації.

Всесвітньому успіху передувала кропітка й щоденна робота української ініціативної групи, яка розпочалася в серпні 2022 року. У другій половині 2022 року «Кобзарство»/«Кобзарсько-лірницьку традицію» було внесено до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України.

Крім того, на 19-й сесії Міжурядового комітету ЮНЕСКО до списку нематеріальної культурної спадщини людства внесено також українську пісанку. Заявка було подано спільно з Естонією та схвалено в столиці Парагваю.

Центральний державний історичний архів України оприлюднив документи до 190-річчя заснування Київського університету

Нині це Київський національний університет ім. Тараса Шевченка.

Заснування Київського університету відбулося відповідно до указу від 8 листопада 1833 року на базі Волинського (Кременецького) ліцею. Урочисте відкриття університету відбулося 15 липня 1834 р. у день рівноапостольного князя Володимира. В перший навчальний рік (1834/1835 н.р.) діяв тільки філософський факультет з двома відділеннями: історико-філологічним та фізико-математичним. Першими студентами університету стали 62 юнаки, які розпочали свої заняття 28 серпня 1834 р.

Першим ректором університету був призначений професор ботаніки, історик, фольклорист, видатний вчений-енциклопедист Михайло Максимович, який здобув визнання завдяки праці «Малоросійські пісні». Під керівництвом архітектора Вікентія Беретті впродовж 1838 – 1842 років було зведено величний університетський корпус у стилі класицизму з червоними стінами й чорними основами і капітелями колон.

На виставці представлені документи з фондів ЦДАІК України про заснування університету, урочисте відкриття, призначення ректора і викладачів, спорудження будівлі університету. Зокрема експонуються листи про призначення і формулярний список Михайла Максимовича, його унікальна світлина.

Архівні документи відображають розвиток структури університету, формування нових факультетів, визначення напрямків діяльності окремих кафедр, затвердження їхнього штатного складу й навчальних предметів. Від Археологічної комісії, утвореної 19 листопада 1843 р. як Тимчасова комісія для розгляду давніх актів в архівах Київської, Подільської і Волинської губерній при генерал-губернаторові, і яка безпосередньо підпорядковувалася адміністрації Київського університету, веде свою історію Центральний державний історичний архів України, м. Київ. До кінця Другої світової війни архів розташовувався в будівлі червоного корпусу університету.

Діяльність Київської гро-

мади, багато з членів якої були викладачами і студентами Київського університету, зробила свій внесок в громадсько-культурний розвиток України на зламі століть. Зокрема, в презентованих документах згадано про підготовку і проведення у 1899 р. XI Археологічного з'їзду в Києві, головою підготовчого комітету якого був історик, викладач університету Володимир Антонович.

До виставки включені документи з фамільного фонду родини Грушевських. Михайло Грушевський є одним з найвідоміших випускників Київського університету. В колекції добре збереглися документи про його студентське життя – заява про зарахування на навчання, студентський квиток, диплом про закінчення університету та ін. А також рукописи вченого – чернетки, тексти статей, видавничі гранки із власноручною коректурою Михайла Грушевського.

Документальну виставку, присвячену 190-річчю заснування Київського університету можна переглянути на сайті ЦДАІК України.

Національна академія наук України ліквідує своє видавництво «Наукова думка»

Зачиняється також книгарня та онлайн-магазин видавництва.

«Видавництво «Наукова думка», якому 102 роки, ліквідовують. Книжок у нас більше ніхто не зможе купити», зазначила завідувачка відділу розповсюдження книжкових видань Віра Агеєва.

Щодо установи ініціювали процедуру банкрутства 5 жовтня 2024 року. «Наукову думку» ліквідовують у межах процесу оптимізації від НАН. Однак видавництво завершить видання, які зашилися в роботі.

Останній день роботи книгарні видавництва був 2 грудня 2024 року. У зв'язку з цим проводили фінальний розпродаж літератури зі знижками до 75%.

Видавництво «Наукова думка» – науково-виробниче підприємство, що входить до складу НАН України. Установу створили у 1922 році, а очолив редакцію український письменник, історик та філолог Агатангел Кримський. Останні кілька років видавництво випускало енциклопедії різних напрямів та словники з української мови.

Архіву-музею літератури і мистецтва загрожує виселення

Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України (ЦДАМЛМ) можуть виселити з будівлі бурси XVIII століття, яке перебуває на балансі національного заповідника «Софія Київська».

Архів розташовується в приміщенні бурси вже понад 100 років, а з 1966 року, згідно з рішенням уряду, офіційно займає цю адресу як установа літературно-мистецького профілю.

«Створений за рішенням уряду України і розміщений за адресою вул. Володимирська, 22-а, архів-музей уже 58 років виконує завдання та функції держави з управління архівною справою в галузі літератури і мистецтва», наголошують в архіві.

Попри це, у листопаді 2023 року Фонд державного майна України подав позов до Господарського суду Києва з вимогою виселити архів. Господарський суд ухвалив рішення на користь архіву, відмовивши у задоволенні позовних вимог. У серпні 2024 року Національний заповідник «Софія Київська» подав апеляцію, яку Північний апеляційний господарський суд розгляне 15 січня 2025 року.

Заповідник «Софія Київська» й Міністерство культури України підтримали вимогу виселити архів із приміщення бурси XVIII століття. ЦДАМЛМ є єдиним архівом такого профілю в Україні, що зберігає документи національного значення та підтримує міжнародну співпрацю задля їхньої цифровізації й доступності для світової спільноти.

Куди планується перемістити архів у разі його виселення з цього приміщення, поки що не повідомляється.

Календар всесвітньої історії

20 грудня
1868 – у Львові засновано українське товариство «Просвіта».

21 грудня
Народився: 1596 – Петро Могила (Петру Мовіла), молдавський шляхтич, український політичний, громадський церковний і освітній діяч, архімандрит Києво-Печерського монастиря з 1627 р., митрополит Київський, Галицький і всієї Русі в 1633 – 1647 рр.

22 грудня
1989 – у Берліні Бранденбурзькі ворота знову відкрилися (після 30 років блокади), ознаменувавши об'єднання НДР і ФРН.

Народилася: 1833 – Марко Вовчок (Марія Вілінська), українська письменниця.

23 грудня
1913 – відбувся перший політ літака Ігоря Сікорського, 4-моторного біплана «Ілля Муромець».

24 грудня
1958 – в СРСР запроваджена обов'язкова 8-річна освіта.

Народився: 1798 – Адам Міцкевич, польський поет і діяч національно-визвольного руху, уродженець Білорусі; 1937 – В'ячеслав Чорновіл, український політик, дисидент і політв'язень радянських часів, літературний критик, публіцист.

25 грудня
1741 – шведський учений Андерс Цельсій винайшов шкалу вимірювання температури.

26 грудня
2004 – в Україні відбулося переоголошення другого туру виборів президента. Перемогу здобув Віктор Ющенко – 51,99% голосів; Віктор Янукович отримав 44,20%.

Народився: 1895 – Григорій Верьовка (у селищі Березна на Чернігівщині), український композитор і хоровий диригент.

27 грудня
1929 – ЦК ВКП(б) проголосив політику «суцільної колективізації».

Народився: 1737 – Микола Бантиш-Каменський, український і російський історик, археограф, бібліограф.

28 грудня
1895 – у Парижі відбувся перший публічний показ «кінематографа братів Люм'єрів». Початок ери кінематографа.

29 грудня
1724 – у Петропавлівській фортеці Петербурга в ув'язненні помер Павло Полуботок, наказний гетьман України (1722 – 1724), чернігівський полковник.

Народився: 1891 – Володимир Смирненко, визначний український учений у галузі садівництва.

30 грудня
1922 – утворено СРСР. Таке рішення ухвалив Всесоюзний з'їзд представників рад робітничих, селянських і червоноармійських депутатів у Москві. З'їзд затвердив декларацію і договір про утворення нової держави – Союз Радянських Соціалістичних Республік. Потім це рішення мали затвердити союзні республіки, але деякі, в тому числі Україна, цього так і не зробили.

1953 – у США надійшов у продаж перший кольоровий телевізор.

31 грудня
Народився: 1877 – Гнат Хоткевич, український письменник, музикант, історик, композитор, мистецтвознавець, етнограф.

1 січня
1863 – президент США Авраам Лінкольн видав маніфест про звільнення рабів.

1961 – у Радянському Союзі проведена грошова реформа. Обмін грошових знаків здійснювався так: за 10 старих рублів видавали 1 новий.

Народився: 1701 – Василь Григорович-Барський, український письменник, учений, мандрівник; 1909 – Степан Бандера, голова Організації Українських Націоналістів.

2 січня
1905 – закінчення оборони Порт-Артура (нині китайський Люйшунь) у ході російсько-японської війни: росіяни здали місто японцям. 1938 – розстріляні поет Василь Бобинський, композитор Михайло Косак та низка інших українських жертв комуністичного режиму СРСР.

Народився: 1841 – Тадей Рильський, український громадський і культурний діяч, педагог, літератор, фольклорист та етнограф шляхетського польського походження (з Житомирщини), батько поета Максима Рильського; 1926 – Віра Вовк, українська й бразильська письменниця, літературознавиця, перекладачка.

3 січня
Народився: 106 до н. е. – Цицерон, римський державний діяч, оратор, письменник; 1895 – Борис Лятошинський, український композитор; 1942 – Анатолій Погрібний, український громадський діяч, літературний критик, лауреат Шевченківської премії (2006).

Померли: 1501 – Алішер Навої, узбецький поет і мислитель; 1923 – Ярослав Гашек, чеський письменник.

4 січня
2004 – внаслідок «революції троянд» президентом Грузії обраний Михайл Саакашвілі.

Народився: 1643 – Ісаак Ньютон, англійський фізик, математик, астроном, філософ; 1809 – Луї Брайль, французький викладач, винахідник крапково-рельєфного шрифту для сліпих, він сам втратив зір у ранньому віці.

Померли: 1941 – Анрі Бергсон, французький філософ, лауреат Нобелівської премії з літератури за 1927 рік; 1960 – Альбер Камю, французький письменник, філософ, публіцист, лауреат Нобелівської премії з літератури 1957 р.

5 січня
1769 – Джеймс Уатт одержав патент на парову машину.

1918 – УНР випустила в обіг перші українські банкноти – карбованці, на них були зображені тризуб із хрестом.

Народився: 1921 – Фрідріх Дюрренматт, швейцарський романист і драматург.

Померла: 1992 – Дарія Ребет, українська політична і громадська діячка, голова Проводу ОУНЗ, журналістка, правниця, діячка жіночого руху в українській діаспорі.

6 січня
1838 – у місті Морріустан (штат Нью-Джерсі, США) Альфред Вейл і Семюель Морзе провели першу публічну демонстрацію електричного телеграфа.

2019 – Православна церква України отримала Томос про автокефалію.

Народився: 1596 – Богдан Хмельницький, гетьман України; 1833 – Степан Руданський, поет, перекладач, лікар; 1898 – Володимир Сосюра, поет; 1938 – Василь Стус, поет, перекладач, політв'язень, помер в ув'язненні у 1985 році; 1938 – Адріано Челентано, італійський кіноактор і співак; 1939 – Валерій Лобановський, футбольний тренер.

Померли: 1920 – Левко Смирненко, селекціонер; 1945 – Володимир Вернадський, вчений.

7 січня
1914 – перший пароплав пройшов через Панамський канал.

1927 – зроблено перший трансатлантичний телефонний дзвінок – з Нью-Йорка до Лондона.

Народився: 1853 – Микола Аркас, письменник, композитор, історик.

Померла: 2011 – Михайлина Коцюбинська, літературознавиця, активна учасниця руху шістдесятників.

8 січня
1656 – у місті Гарлем, Нідерланди, вийшов перший номер газети Weeckelijcke Courante van Egora, найстарішого з періодичних видань, що нині існують (зараз виходить від назвою «Гарлемський вісник»).

Народився: 1879 – у місті Ічня на Чернігівщині Степан Васильченко (Панасенко), письменник; 1888 – Гнат Юра, театральний режисер, актор; 1935 – Василь Симоненко, поет, дисидент.

Померли: 1642 – Галілео Галілей, засновник класичної механіки, фізик, астроном, математик, поет; 1965 – Володимир Сосюра, поет.

9 січня
Народився: 1890 – Карел Чапек, чеський письменник; 1907 – Микола Лівіцький, громадсько-політичний діяч, журналіст, президент УНР в екзилі у 1967 – 1989 рр.; 1924 – Сергій Параджанов, український кінорежисер, сценарист, художник вірменсько-грузинського походження.

Батурин — гетьманська столиця

Підсумки археологічних досліджень 2024 року

Вагомий внесок у розвиток сучасної історичної науки роблять учасники Міжнародної україно-канадської археологічної експедиції, які 28 років досліджують гетьманську столицю Батурин. Тривалий час експедицію очолює науковий співробітник заповідника Юрій Ситий.

Цьогорічні дослідження, попри всі виклики повномасштабної війни, розпочалися 15 липня та тривали 4 тижні. Їх проводили археологи Чернігова, Ужгорода та Батурина. Дослідження здійснювалися за підтримки Батуринського археологічного проекту Канадськооо Інституту Українських Студій Альбертського університету. Цей проект успішно діє з 2001 р. на кошти канадських благодійних фондів, освітніх закладів, компаній, фондаций, громадських установ та приватних осіб. Цьогоріч було продовжено вивчення археологічних пам'яток у місті та його околицях.

Один із розкопів було закладено на поселенні «Батурин (Палац)» (на фото), на південно-східній околиці міста. Розкопки в цьому місці очолює науковий співробітник ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України Сергій Сорокін. Археологами було закладено розкоп площею 8x4 м. На досліджуваній ділянці виявили 10 різночасових господарських ям округлої й циліндричної форм для збереження сільськогосподарських продуктів. У їх заповненні знаходилися фрагменти посуду та кісток свійських тварин.

Під час розкопок вдалося

встановити, що люди тут почали мешкати ще за доби бронзового віку (II тисячоліття до н. е.). Спочатку тут, неподалік краю тераси річки Сейм, оселилися представники середньодніпровської культури. Для мешканців цієї культури був притаманний осілий спосіб життя, вони займалися землеробством та скотарством. Також вони виготовляли ліпний посуд, який прикрашали орнаментациєю з відбитками зубчастого і плаского штампів, шнура, із врзними лініями, насічками та вдавленнями.

Пізніше на цій території мешкали їхні нащадки – носії сосницької культури. Вони також жили осіло, розводили велику і дрібну рогату худобу, коней та свиней. Допоміжна роль відводилася полюванню, рибальству і збиральництву. Глиняний посуд вони орнаментували відбитками шнура, штампа, прокресленими лініями, дрібними насічками. Часто на ньому зустрічаються й горизонтальні мотиви та трикутники.

Життя на цьому поселенні продовжилося у часи заліз-

ного віку. У I тис. до н. е. тут мешкали носії юхнівської культури. Вони займалися землеробством, мисливством та рибальством.

На рубежі II – III ст. н. е. тут оселилися представники київської культури, які також вели осілий землеробський спосіб життя. Виникла ця культура на основі пізньозарубинецьких племен і згодом стала підгрунтам для формування ранньосередньовічних колочинської та пеньківської слов'янських культур. Відомо, що носії київської культури контактували з черняхівцями. На досліджуваній ділянці це було підтверджено знахідками фрагментів посуду.

Забудова території на поселенні «Батурин (Палац)» не припинилася й в часи Давньоруської держави та Гетьманщини. Це підтверджують численні фрагменти кераміки цих періодів. Особливими знахідками цього сезону є фрагмент кам'яного жорна, ймовірно, доби слов'ян, та фрагмент глиняної дитячої іграшки кін. XVII – поч. XVIII ст.

Також учасники експеди-

ції разом із науковцями заповідника здійснили розвідку до села Омачів Батуринської міської територіальної громади. В околицях села було обстежено стан збереження пам'яток археології – поселень «Грудок» та «Слобідка». На пошкоджених ділянках першого з них археологи заклали траншею та виявили дві господарські ями. В межах пам'ятки було зібрано багато підйомного матеріалу: фрагменти кременю та ліпної кераміки ямково-гребінцевої культури кам'яної доби, фрагменти гончарного посуду давньоруського часу та XVII – поч. XVIII ст.

Додатково було проведено розвідки та визначено стан збереження пам'яток в околицях Батурина: поселення «Цегляний завод I» в урочищі Ятки, «Заплава» біля р. Сейм та «Дворище I. Мазепи на Поросючці» біля села Халимнове Ніжинського району.

Для з'ясування особливостей поширення культурного шару на території Батурина учасники експедиції проводили опитування і збір випадкових знахідок серед місцевих мешканців. Так, на вулицях Набережній та Самойловича було зібрано фрагменти теракотових кахлів з рослинним та геометричним орнаментом. А на приватній садибі по вулиці Шевченка було виявлено перстень-печатку другої половини XVII – початку XVIII ст., що міг належати представнику козацької старшини.

Отже, археологічний сезон 2024 р. був цікавим та плідним на нові археологічні відкриття!

Каріна СОЛДАТОВА

Повідомляє Національний заповідник «Гетьманська столиця»

Дякуємо благодійникам

8 грудня в Україні відзначається День благодійництва. У сучасному світі благодійність є невід'ємною частиною суспільного життя. Особливо важливою вона стає в умовах викликів, які переживає Україна під час повномасштабного вторгнення.

У 2024 році завдяки благодійникам фондова колекція заповідника поповнилася цінними музейними предметами. Ось деякі.

Ікона «Богородиця Одигітрія» XVIII ст., ймовірно, походить із одного з храмів Батурина. Це щедрий дарунок лвів'ян Ігоря Грициняка та Мирослава Табачина.

Унікальні світлина палаци Кирила Розумовського початку XX ст. подарував заповіднику Грегор Розумовський – прямий нащадок гетьманського роду.

Ікона «Свята Великомучениця Варвара» та два стільці першої половини XIX ст. Подарував Ігор Грициняк.

Предмети музейного значення, що розкривають тематику російсько-української війни. Передав науковий співробітник Національного заповідника «Глухів» Олександр Мірошниченко, який сьогодні боронить Україну в лавах Збройних сил України.

У наш час технологій дуже важлива технічна підтримка, яку нам надали: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Solidarity Fund PL in Ukraine (Польща), громадська організація Агенція стійкості культури у співпраці з Міністерством культури та стратегічних комунікацій України. Від них ми отримали два потужні ноутбуки в рамках проекту «Рестр музейного фонду України».

Компанії Lenovo та ТОВ «АСУС УКРАЇНА» відгукнулися на наше прохання та долучилися до важливої ініціативи з оцифрування музейної колекції. Заповідник отримав для цієї мети два сучасні ноутбуки.

Неоціненну допомогу у збереженні музейних предметів і захисту нашої культурної спадщини в умовах війни надали:

Міністерство закордонних справ Німеччини, громадська організація Центр допомоги мистецтву України (Київ) та голова громадської організації Ірина Нікіфорова забезпечили заповідник необхідним обладнанням (зарядні станції, зволожувач повітря, павербанки, ліхтарі, накопичувачі пам'яті, гігрометри, інструменти, енергозберігаючі лампочки) та сучасними пакувальними матеріалами;

громадська організація Museum for Change за фінансової підтримки фонду Aliprt foundation («Міжнародний альянс захисту культурної спадщини в зоні конфліктів», що базується у Швейцарії) передала нашому закладу сучасні матеріали та обладнання для збереження музейних предметів у фондосховищі;

Штаб порятунку спадщини з громадською організацією «Агенція стійкості культури» передали заповіднику дерев'яні та пластикові ящики, вогнестійку тканину, евакуаційні мішки, вогнегасники.

Для збереження і догляду пам'яток садово-паркового мистецтва: ТОВ «АНДРЕАС (ШТІЛЬ)» подарувало трактор-косарку, мотокоси та обприскувач, а компанія Dnipro-M потужну бензопилу.

Наші просвітницькі проекти в цьому році підтримав

Благодійний фонд «Спадок Гетьманщини», надав кошти на друк книги «Василь Різниченко. Нариси з історії Чернігово-Сіверщини», упорядниками якої стали співробітники заповідника.

БФ Надії Вовк «Берегиня» забезпечив подарунками цьогорічних учасників конкурсу РОЗУМФЕСТ.

Загальна сума благодійної допомоги заповіднику у 2024 році склала 12 217 тис. грн.

Національний заповідник «Гетьманська столиця» щиро дякує всім благодійникам за надану підтримку. Ваша допомога є надзвичайно важливою для збереження національної спадщини.

До уваги відвідувачів

Музеї Заповідника працюють з 08:00 до 17:00 (каси до 16:30), без обідньої перерви. Понеділок – вихідний.

На вебсайті заповідника діє онлайн-сервіс продажу квитків та друкованої продукції <https://baturin-capital.gov.ua/>

Завжди раді зустрічати вас у гетьманській столиці України!

Додаткова інформація за телефонами: 067-54-29-705, 066-49-176-19.

Причини продажу земельних угідь у другій половині XVII століття

У XVIII ст. продаж земельних угідь на території України-Гетьманщини був поширеним явищем. Генеральний опис Лівобережної України 1765 – 1769 рр. містить чимало договорів купівлі-продажу, які ілюструють земельні відносини населення столиці Війська Запорозького, Батурина. На прикладі деяких з них виокремимо головні причини, які спонукали місцевих жителів продавати власну землю.

Насамперед, Українська козацька держава у XVIII ст. мала власну систему управління і володіння землею, яка регулювалася системою договорів. Найпоширенішими серед них були договори купівлі-продажу, обміну та застави. Законодавчою базою договорів було гетьманське законодавство (універсали, рескрипти, ординанси, листи, ордери, інструкції, декрети), норми московського законодавства (укази царів, приказів, колегій тощо), норми Магдебурзького права, пристосованого до українських умов, а також майже в повному обсязі використовувався Литовський статут 1588 р.

Відповідно до Генерального опису Лівобережної України 1765 – 1769 рр. найпоширенішими причинами добровільного припинення права власності на землю були соціальні та економічні чинники. Найчастіше до продажу призводила фінансова скрута власників, необхідність виплат боргів чи сплати податків. До прикладу, батуринська сотничиха Євдокія Демидовська придбала земельну ділянку з винокурнею, бір та гай в околицях Батурина у місцевої вдови Параскевії Пилченкової, оскільки та не могла через «борги чоловіка сво-го помер-

лого цього ґрунту утримувати». Батуринській жительки Анна Прокопова, Любов Коломіїчиха та Параскевія Нечитайлиха також продали сотничисі свої частки успадкованого лісу за річкою Сеймом. Одна з сестер зробила це «за крайньою потребою», оскільки винна була у державну скарбницю 20 рублів «за вишинкуване казенне вино». Брати Василь, Лаврін, Михайло і Петро Проценки продали свою ниву поблизу Батурина батуринському сотенному писарю Йосипу Риожому «не можучи через бідність тієї ниви утримувати».

В умовах погіршення фінансового становища або неврожаю багато землевласників не могли ефективно обробляти свої ділянки. Це примушувало їх продавати частину земельних володінь заради збереження решти свого господарства. Найчастіше під продаж підпадали віддалені володіння, а також плеці (земельні ділянки, призначені під забудову), які не використовувались власником. До прикладу, у 1765 р. ба-туринський козак Григорій Шох продав свій запустий плець сотенному канцелярсту Захарію Милаєвському. Успадковані від родичів чи придбані, вони потребували значної уваги, тому так і залишалися без догляду.

Розподіл спадщини серед нащадків також часто призводив до продажу землі. У випадку поділу спадщини між кількома спадкоємцями, вони продавали землю аби розподілити кошти, або кожен продавав свою частку окремо. Так, козак с. Митченки Роман Євтух у 1748 р. продав свою успадковану частину сінокоосу сотничисі Євдокії

Демидовській, оскільки мав «з братом своїм.. за ту ж частину постійну сварку». Варто зауважити, що його брати також продали свої частини сінокоосу Євдокії Карповні.

Великими землевласниками ставали представники місцевої адміністрації, які користуючись високим посадовим становищем створювали умови, за яких козацька старшина нижчих рангів та дрібні землевласники були змушені продавати свої володіння. Таким чином чисельними земельними наділами та промисловими об'єктами «обросли» родини Стожків, Косачів, Рижих, Подольських, Карташевських та інших. У «Відомостях» Генерального опису Лівобережної України 1765 – 1769 рр. та вміщених у ньому копіях договорів купівлі-продажу чітко простежується тенденція масової купівлі ними сусідніх ділянок у різних місцевостях як в межах Батуринської сотні так і поза нею.

Отже, як бачимо, причинами продажу земельних угідь в околицях гетьманського Батурина у XVIII ст. були фінансова скрута, соціальні обставини, економічні труднощі. Також певну роль відігравали політичні і юридичні чинники, що змушували багатьох землевласників приймати рішення про продаж землі, щоб зберегти решту своїх ресурсів і забезпечити фінансову стабільність.

Алла БАТЮК

Автори публікацій – наукові співробітники Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця»

Сторінками старих газет

Життя Чернігівщини 100 років тому на шпальтах газети «Красное знамя»

Старі підшивки газет зберігають сторінки історії країни, великих та маленьких населених пунктів, окремих людей. Представляємо хроніку подій на Чернігівщині за грудень 1924 року на шпальтах газети «Красное знамя». Вона позначена як «Ежедневная рабоче-крестьянская газета Черниговщины». Публікації йшли двома мовами.

10 грудня

Уличное освещение

города

Объединение городских предприятий разработало проект об обязательной установке в Чернигове возле каждого домовладения уличных электрических фонарей, на которых будет обозначен номер дома и название улицы.

Установка таких фонарей, кроме удобства при разыскании гражданами по вечерам нужно дома, даст еще возможность значительно увеличить уличное освещение.

Проведение этого начинания в жизнь предполагается осуществить в порядке обязательного постановления губисполкома после того, как проект будет рассмотрен губпланом.

В настоящее время объединение городских предприятий ведет переговоры с представителями Металлтреста о закупке нужного количества фонарей.

С увеличением уличного освещения требуется дополнительная подача энергии электростанцией. В виду этого, объединение предполагает купить для станции еще один 200-сильный дизель. Дизель этот вместе с ремонтирующимся на Конотопском заводе 300-сильным и другим 100-сильным дизелем будут удовлетворять потребности города в электрической энергии.

Установка нового дизеля на электростанции будет закончена в течение 2 месяцев.

14 грудня

Больше внимания

детям рабочих

Рабор Цыгер, мест. Корюковка на Сно-вщина

Пока местный детский сад существовал на средства завкома сахарников, дети рабочих посещали его охотно. Теперь он, по распоряжению Центра, переходит на попечение окранным образам.

Пять месяцев руководительница детского сада не получает денег. Родители ребят в большинстве безработны, не могут ничего дать на содержание сада.

Нужна поддержка, иначе сад придется закрыть. Дети рабочих не будут иметь места, где провести день, опять будут предоставлены самим себе, так как родители не могут им уделить из-за работы необходимого внимания.

16 грудня

Діти допомогли батькам

Петькун І. С.

В склад остерської сільради входять три села. Селяне, не дивлячись на те, що проживають недалеко від міста, не мали змоги бувати в остерських клубах та поширювати свою свідомість. Їх сон іноді порушували тільки робітники, що заїзжали для осінньої праці. Але це мало допомагало.

І от, нарешті відкрили ми хату-читальню. Місцева влада, особливо ж педагогічні курси, відгукнулися на давнє бажання селян і допомогли влаштувати куток культури та освіти.

Будемо мати тепер, нарешті, де вчитись та відпочивати за газетою та книжкою.

Допомагають нам майбутні червоні вчителі: вони як діти прийшли до своїх батьків-селян та зогріли їх теплим словом.

16 грудня

В Черниговском госмузее

В отделах украинских древностей им. Тарновского и историко-археологическом закончился ремонт и сегодня они открываются для обозрения. Отделы культов и этнографический уже открыты две недели назад.

Историко-археологический отдел госмузея реорганизован и в нем одна зала посвящена «старому Чернигову» (археологические находки, карты, планы, фотографии и др.).

В отделе культов тоже произведены значительные изменения. Сделана попытка расположить часть икон по социальному приему.

Музейные помещения отапливаются. Все отделы открыты в назначенные дни с 1 часа до 4, а по воскресеньям с 12 до 5 часов дня.

17 грудня

Оце вже й перекурили

Незможник, мест. Носівка на Ніжинщині.

Здавна існує у Носівці споживче товариство. Обкрадали його не раз, брали з лавки, що хто хотів. Не падали, однак, духом кооператори, а працювали.

Зараз кооператив став ніби на певний грунт. Чимало є всякого краму, не має тільки гарних прикащиків. Взятю тоді правління товариства у прикащиків бувших спекулянтів, що недавно обдирали селян.

Чи будуть такі люди дбати про користь громади?

Правління не слухає голосу селянина, що дивується, що це в кооперативі купці позасідали.

Краще як би цих крамарів з товариства мітлоу геть.

17 грудня

Кооперация поддержала

Селькор Коваль, село Косачевка Черниговского округа.

В нашем селе есть школа, которую посещает около сотни детей бедняков. Но как учиться, если нет ни книг, ни бумаги?

Обратилась учительница за поддержкой к косачевскому кооперативному товариществу, рассказала бедственное положение школы.

Товарищество само небогато, но на такое дело кое-что и насребло.

Для покупки книг, бумаги, чернил, перьев товарищество отчислило 15 рублей. И теперь дело пошло, школа заработала.

Следовало бы нашим сельским кооперативам взять пример с косачевского товарищества и всем, чем возможно, помогать борьбе с деревенской тьмой.

18 грудня

Больше внимания

детколониам

Быстрый П. Шабалиновская детская трудовая колония.

Дети колонии жалуются на недостаточное внимание к ним со стороны наробраза.

Один из воспитанников колонии пишет нам:

«Среди нас есть воспитанники, имеющие по 18 лет, но они ни к чему не приспособлены. Что ждет их по выходе из колонии? Придется идти к кулаку, работать за кусок хлеба, или просить милостыню. А ведь государство несло расходы на наше воспитание и ждет от нас сознательных строителей коммунистического общества.

В колонии, правда, есть учебные мастерские, но в них почти не приходится работать, так как все время воспитанника теряется на мелочи по хозяйству.

Есть у нас воспитанники, желающие продолжать учиться дальше, но нас никуда не отправляют и мест в учебных заведениях не дают. Был случай в этом году, когда была возможность отправить одного воспитанника на рабфак, но пока окранным образом собирался это сделать, место было занято кем-то другим.

Школа при колонии поставлена слабо: ни бумаги, ни книг.

20 грудня

Льготами пользуются,

а навстречу рабочим не идут

Атуев.

В ларьках рабочих кооперативов на Старом базаре в Чернигове 18 декабря в 10 часов утра уже не было черного хлеба (между прочим, ларек Сельбудинок черного хлеба совершенно не продают).

В ларьке инвалидов черный хлеб стоит 5 копеек фунт, в других 3,5 копейки, у частных торговцев хлеб стоит также 5 копеек и значительно лучшего качества, чем у инвалидов.

Почему инвалиды, освобожденные от налогов, своими ценами равняются по частным торговцам?

20 грудня

Почта при хате-читальне

Ягуар.

В селе Октябрьском Конотопского округа при хате-читальне открыто отделение Коропской почтово-телеграфной конторы.

Пустовавшая до сего времени хата-читальня теперь постоянно переполнена селянами, которые получают и отправляют здесь почту и в то же время читают газеты, журналы и ведут беседы о прочитанном.

Хата-читальня приступила к выпуску газет, наиболее желательных селянам.

23 грудня

«Да будет свет!»

В г. Соснице при содействии местных общественных сил покупается в Ленинграде динамомашинка в 65 сил.

Проектируется освещение всего города и окраин. Будет пущена в ход мельница с крупоушкой и другими отделениями.

Наконец-то мы увидим свет!

25 грудня

«Антикультурники»

Селькор Костин, с. Жадов, на Новгород-Севе-рщина.

Ни Селянского будынка, ни хаты-читальни в селе нет. Комсомольцы открыли свой клуб в одном доме с канцелярией комнезама. Ход в нее через наш клуб. Граждане производят беспорядок в клубе, курят, пачкают пол. В клубе всегда, как в хлеву. Просили предкомнезама перевести канцелярию в соседнюю комнату, чтобы граждане не ходили через наш клуб – не хочет!

Сельские организации не хотят позаботиться об открытии культурного уголка в селе.

25 грудня

Силу и здоровье рабочему

даст физкультура

Смагоринский В.

В кружке физкультуры при межсоюзном клубе ГСПС насчитывается сейчас около 160 членов – 120 мужчин и 40 женщин. Кружок ставит себе задачей приспособить человеческий организм к труду и исправлять вредное влияние различных профессий на организм рабочего, на который влияет повседневно однообразная работа.

Физическая культура подготавливает здоровых выносливых людей, исправляя специальными упражнениями вред, причиняемый той или другой профессией на здоровье трудящегося. Она является, несомненно, одним из надежных средств поднятия производительности труда. В кружке в настоящее время проводится общая гимнастика по сокольской и шведской системам, специальные корректирующие упражнения для исправления и правильного положения тела при работе, подвижные гимнастические игры, упражнения для развития и вентиляции легких.

Физическая культура является частью общей культурно-просветительной работы, и культурному губпрофсовета надо материально поддержать кружок, так как без этой поддержки трудно последнему выполнить поставленные им задачи.

Підготувала головний спеціаліст відділу використання інформації документів Державного архіву Чернігівської області Алла Гриненко

Календар грудня

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Софії та Олександра Русових видала щорічний календар «Знаменні і пам'ятні дати Чернігівської області на 2024 рік». Укладачі: Л. Студьонова, І. Каганова. Відповідальний за випуск Ю. Соболев. Друкуємо частину календаря на грудень.

5 – В Городні народився Петро Іванович Пиниця (1939 – 1999), поет. По смертно видано збірки його поезій «Ухожу в кленовые метели», «Магия слова». Лауреат міжнародних літературних премій імені Г. Сковороди, М. Гоголя, П. Куліша, нагороджений медаллю Івана Мазепи. Працював у Чернігові. Останній період проживав у Городні, де помер і похований.

В с. Ліски Корюківського р-ну народився Владислав Васильович Савенко (1959), чернігівський журналіст, фотохудожник, поет і прозаїк, автор збірок прози «Божевільні файли» та поезії «Заповіді любові», лауреат премії імені Л. Глібова.

6 – У 1894 р. в Чернігові урочисто відкрито «Дом Трудолюбия» як прихисток для малозабезпечених людей і виховання асоціальних осіб.

12 – В Городні народився Віктор Іванович Дудко (1959 – 2015), літературознавець, текстолог, шевченкознавець, дослідник української літератури і журналістики другої половини XIX – початку XX ст., кандидат філологічних наук. Працював журналістом чернігівської газети «Комсомольський гарт». З 1989 р. і до кінця життя працював в Інституті літератури НАН України.

14 – У 1989 р. створено Чернігівську обласну організацію Національної спілки краєзнавців України.

В с. Парафіївка, Ічнянського, нині Прилуцького р-ну народився Микола Павлович Ключко (1934 – 2019), поет і прозаїк, колишній політв'язень, лауреат премії імені С. Васильченка, В. Чумача, М. Коцюбинського, О. Стороженка. Останнім часом проживав у селі Крулич-поле Прилуцького р-ну.

22 – В с. Іванівка (Янівка) Чернігівського р-ну народився Данило Самійлович Самойлович (рік народження, за різними джерелами, коливається від 1742 до 1746 – 1805), український лікар, засновник епідеміології в Російській імперії, фундатор першого в Україні наукового медичного товариства. Першим довів можливість протичумного щеплення.

В Борзні в родині бідного шкіряника народився Данило Михайлович Велланський (справжнє прізвище Кавунник) (1774 – 1847), український вчений-медик, доктор медицини, хірург, фізіолог, патолог, академік Медико-хірургічної академії, натурфілософ, колезький радник.

У Прилуках народився Олександр Микитович Ведмицький (1894 – 1961), літературознавець і поет. У 1922 – 1930 рр. працював у Прилуках учителем української та російської мов, відповідальним секретарем і фейлетоністом газети «Правда Прилуччини». Останні роки життя жив і працював у м. Орськ (РФ).

25 – Народилася Анастасія Борисівна Грінченко (1884 – 1908), письменниця, лексикограф, перекладач, україніст, член Української соціал-демократичної партії. З 1894 до 1902 р. разом з батьками (Б. Грінченко і Марія Загірна) проживала в Чернігові.

28 – В м. Лебедін Сумського обл. народився Стефан Андрійович Таранущенко (1889 – 1976), доктор мистецтвознавства, професор, спеціаліст в галузі кам'яної і дерев'яної архітектури. Досліджував пам'ятки архітектури Чернігова, Седнева та інших населених пунктів Чернігівщини. У 1933 р. заарештований у сфабрикованій справі так званого «російсько-українського фашистського блоку» і засуджений на п'ять років з позбавленням звання і наукового ступеня. Реабілітований 1958 р. Жив і працював у Києві. Автор дослідження «Лизогубівська кам'яниця у Седневі».

Національний архітектурно-історичний заповідник «Чернігів стародавній»

Димитрій Туптало

11 грудня 1651 р. у родині козацького сотника Сави Туптала, на Київщині народився український церковний діяч, письменник, богослов та проповідник Димитрій Туптало (у миру Данило). Чернечий шлях він розпочав у 17 років в Кирилівському монастирі (м. Київ) з іменем Димитрій.

У духовній кар'єрі Димитрія Туптала велику роль відіграв Чернігівський архієпископ Лазар Баранович, який і висвятив його на ієромонаха та запросив до Чернігова, де він упродовж 1675 – 1677 рр. був проповідником. Свою першу книгу «Руно орошенное», про чудеса ікони Іллінської Богородиці, він написав саме в Чернігові. Вона була видана у 1677 р. в Новгород-Сіверській друкарні і перевидавалася шість разів у Чернігівській друкарні Троїцько-Іллінського монастиря. Найдовше Святитель працював над роботою «Четїї Мінеї» – життя святих (20 років).

З 1697 р. Димитрій Туптало – ігумен Чернігівського Єлецького монастиря. За його діяльності завершилася реконструкція монастиря, яку розпочав Л. Баранович. Для покращення фінансового стану монастиря Димитрій спромігся отримати від гетьмана І. Мазепи дозвіл продавати товари, які виготовляли у монастирській гуральні, на монастирських поромках через р. Десну.

Помер Димитрій Туптало 28 жовтня 1709 р. Канонізований у 1757 р.

Виставка «Доба

Гетьманщини в постатях!»

Запрошуємо Вас цікаво і доступно дізнатися про Гетьманщину! Чому важливо знати і розуміти Гетьманщину? Бо це один із найважливіших етапів українського державотворення, бо кожен з нас, промовляючи «всі ми браття козацького роду!» усвідомлюємо себе нащадками козаків!

Одним із важливих символів цієї доби є Колегіум на Валу – він зведений на початку XVIII ст. гетьманом Іваном Мазепою, який приділяв велику увагу формуванню освіченої козацької еліти.

Саме в Колегіумі історично правдиво розкриваються ключові історичні постаті та події Гетьманщини, що мали доленосний вплив на історію України, на формування нашої національної свідомості.

Основною виставки є воскові фігури Гетьманів, з гетьманської столиці Батурина, які вперше експонуються у Чернігові. Історичний ряд Гетьманів доповнюють полотна роботи відомих українських художників та знакові музейні предмети.

Унікальна книга славного ніжинця Юрія Лисянського

У читальному залі обласної бібліотеки імені Софії та Олександра Русових 5 грудня у межах чергового засідання клубу «Краєзнавець» відбулася презентація мандрівних нотаток видатного українського мореплавця і мандрівника Юрія Лисянського. Книга включає «Журнал, або записки лейтенанта Юрія Федоровича Лисянського, що були ведені ним під час служби волонтером на англійському флоті, 1793–1800» та «Подорож навколо світу на шлюпі «Нева», 1803 –1806». Видання вперше перекладене українською мовою, гарно проілюстроване, побачило світ у серії «Великі подорожі». Автор щоденників, нащадок шляхетного козацького роду з Ніжина, гідно посідає своє місце в пантеоні українських героїв. Його внесок у світову географію та мореплавання є неозціненним.

Книгу представив її упорядник та перекладач, історик, книгознавець, директор наукової бібліотеки та Музею рідкісної книги Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, науковий співробітник «Меморіального будинку-музею Юрія Лисянського» Олександр Морозов. Грунтовний та емоційний виступ Олександра Сергійовича супроводжувався цікавою та пізнавальною відео-презентацією.

Директор бібліотеки Юрій Соболев привітав присутніх з виходом унікального видання.

В обговоренні видання взяли участь, наукові співробітники історичного музею ім. В. В. Тарновського Світлана Половникова та Наталія Самохіна, начальник відділу Державного архіву Чернігівської області Ганна Морозова. Підбив підсумки засідання президент клубу «Краєзнавець», голова правління Чернігівської обласної організації Національної Спілки краєзнавців України, професор Олександр Коваленко. На фото – О. Коваленко (зліва) і О. Морозов.

У залі демонструвалася книжково-ілюстративна виставка «Мореплавець, засновник наукової океанографії з Ніжина Юрій Лисянський», яку прокоментувала модератор заходу, бібліотечар відділу краєзнавства бібліотеки Олена Дорохова.

Чернігівський літературно-меморіальний музей-заповідник Михайла Коцюбинського

Екскурсія «Різдвяні і новорічні свята у родині Михайла Коцюбинського»

Ця свята мали особливе значення. І не лише тому, що, будучи батьком чотирьох, дітей письменник завжди долучався до прикрашання ялинки, наспівуючи щедрівки разом синами та доньками. Часто саме з цими днями у родині були пов'язані цікаві випадки та значимі для кожного члена сім'ї події.

Нині, у час війни, особливо хочеться відчуття оте передчуття свята, дива і здійснення давніх мрій. Тож аби насолодитися атмосферою свят і зарядитися гарним настроєм, музей-заповідник запрошує на традиційну святкову авторську екскурсію «Різдво та Новий рік у родині Коцюбинських».

Під час екскурсії гості зможуть побачити садибу М. Коцюбинського у дещо нетрадиційному ракурсі і здій-

снити своєрідну подорож у часі і просторі від Різдва до Різдва у житті письменника.

Почавши з 9 грудня 2024 р. і до 12 січня 2025 р. екскурсія проводиться за попереднім замовленням для груп від 5 осіб.

21 грудня о 12.00 ми запрошуємо усіх охочих відвідати цю екскурсію зі збірною групою. Звертаємо увагу, що для участі в заході потрібно попередньо зареєструватися, адже кількість осіб у групі обмежена.

Тривалість екскурсії – 1 год. Вартість вхідного квитка – 100 грн.

Довідки та реєстрація для участі у авторській новорічній екскурсії за телефоном: (097) 465 70 91.

Адреса музею: м. Чернігів, вул. Коцюбинського, 3.

Виставка

зимових пейзажів

13 грудня в музеї-заповіднику пройшло відкриття виставки графіки та живопису під назвою «Зима». У виставковій залі представлені роботи художників Чернігівської обласної організації Національної спілки художників України.

На виставці ви зможете побачити знайомі з дитинства зимові пейзажі з невеличкими будинками й засніженими вуличками, покриті льодом річки та озера, улюблені куточки Чернігова з упізнаваною архітектурою.

У день відкриття відвідування виставки було безкоштовне.

Тел. для довідок: (093) 002-42-96.

Сосницький літературно-меморіальний музей О. П. Довженка

«Електричні ночі»

До 125-річчя від дня народження французького та іспанського режисера Ежена Деслава

Ежен Деслав – кінорежисер українського походження. Народився 8 грудня 1899 року в селі Таганча на Черкащині.

Ежен Деслав – це псевдонім, що в перекладі означає «зі слов'ян», таким чином він хотів підкреслити своє походження. Його справжнє ім'я – Євген Слабченко. Ежен, за власним твердженням, є родичем видатного українського історика, академіка ВУАН Михайла Слабченка.

Ежен Деслав став відомим завдяки своїм творам у жанрі фантастики, чимало часу віддавав літературній і журналістській діяльності. Публікував невеличкі новели з життя українських емігрантів в «Українському Віснику», берлінському «Голосі» та «Краківських Вістях». Співпрацював з різними журналами.

Як кінорежисер створив такі стрічки: «Марш машин» (1926), «Електричні ночі» (1929).

Був співрежисером кінокартини «Війна дітей», яка була удостоєна у 1938 році премії Національної ради кінокритиків США як найкращий іноземний фільм. У 1939 році переїхав до Іспанії, де працював над такими фільмами: «Ревеляція» (1948), «Балада трьох кохань» (1951), «Країна чорної землі» (1955), «Картини в негативі» (1956), «Фантастична візія» (1957).

Одним із його найбільш відомих творів як кінорежисера є стрічка «Електричні ночі» («Nuits Electriques»). Фільм є яскравим прикладом наукової фантастики того часу, що відображає інтерес до нових технологій і їх впливу на життя людей.

«Електричні ночі» описують нам світ, в якому електрика стала основою всіх аспектів життя. У фільмі піднімаються питання про те, як технології можуть змінити наше сприйняття реальності, а також про соціальні наслідки таких змін. Режисер створює атмосферу загадковості та напруженості. В «Електричних ночах» Деслав досліджує теми, які залишаються актуальними і сьогодні, такі як людська залежність від технологій, етика наукових досягнень та їх вплив на суспільство.

Ніколи не забував режисер і про

своє походження і за будь-якої нагоди намагався популяризувати українське мистецтво в Європі. У 1928 році започаткував у Парижі кіноклуб «Les amis du cinema ukrainien» («Друзі українського кіно»), який пропагував українські кінострічки за кордоном. Одним із засновників цього клубу був Микола Скрипник, який на той час приїхав у Францію налагоджувати культурні зв'язки.

В 1930-му році саме Ежен Деслав зустрів Олександра Довженка, коли він привіз до Парижа свою знамениту трилогію «Звенигора», «Арсенал» та «Земля». Деслав допоміг Довженку влаштувати покази цих фільмів не лише в кінозалах комерційного прокату, а й у Сорбонні.

А потім в одній із газет високо оцінив фільм О. Довженка «Звенигора» і в своїй рецензії пише таке: «7 березня на черговому сеансі Паризького кіно-клубу відбулась демонстрація фільму «Звенигора». Голова трибуни Шарль Леже в передмові зазначив, що кілька днів тому йому довелося бачити чудову продукцію молодого українського режисера ВУФКУ О. Довженка – «Звенигора», і він радий, що зараз може дати членам Трибуни одне з ліпших місць фільму, що блискуче показує Україну сьогоднішню – Україну робітника та селянина. Перші кадри «Звенигори» було зустрінуту оплесками. Сцени маршу піонерів, фізкультурників, картини мольби, будівництва України викли-

кали щирі овації всієї зали.

З найбільшим захопленням прийняла присутня публіка привітання «Звенигорі» молодого французького робітника: «Ми дуже добре знаємо американців, їх ковбоїв, їх буржуазний склад життя, їхні солодкі фільми, – це нам набридло і я з захопленням дивлюсь на прості, невибагливі кадри цього українського фільму, – такого зрозумілого й близького для мене».

Після Другої світової війни Деслав допомагав українцям, які були у таборах біженців та допомагав їм пошукати роботу. У 50-х роках збирав різноманітні матеріали та архіви на різних мовах про Україну, часто організовував ознайомлення закордонного населення з історією та культурою України, робив виставки українських книжок, покази українських фільмів. У 1954 році створив світову бібліотеку-архів українціки з центром у Ніцці, планував у майбутньому створити бібліотеку українознавства у Женеві чи Лозанні. Залучав до своєї діяльності своїх товаришів та спонсорів. Нерідко за свій кошт купував багато українознавчої літератури. Мріяв перевезти свій значний інформаційний фонд в Україну, але не встиг втілити свою мрію в життя.

Режисер несподівано помер 10 вересня 1966 року у віці 58 років. Похований на місцевому православному цвинтарі у Ніцці.

Ежен Деслав був не лише режисером, а й активним учасником культурного життя свого часу. Його творчість відображає дух епохи, в якій він жив. І хоча його називають іспанським та французьким кінорежисером, проте сам він вважав себе кінорежисером саме українським, який був змушений використовувати свій талант за кордоном через несприятливі історичні умови на Батьківщині. Він намагався привернути увагу до України і її талантів, до проблем української історії та культури.

Тетяна ФЕЦЕНКО,
наукова співробітниця
Сосницького музею О.П. Довженка

«Сніговик мандрує Україною»

Казкова прем'єра відкрила різдвяно-новорічний сезон. У різдвяно-новорічні свята Чернігівський обласний філармонійний центр традиційно запрошує юних глядачів у чарівний світ, де панує казка, де добро завжди перемагає зло і на кожному кроці трапляються дива.

7 грудня на сцені філармонійного центру відбулася прем'єра різдвяно-новорічної історії «Сніговик мандрує Україною» (автор і режисер-постановник – Марина Маккей).

Музична вистава подарувала юним глядачам неймовірний зимовий настрій. Чарівні танці у постановці Катерини Великої, веселі пісні, жарти – з ними Сніговик мандрував Україною. Зимовий герой та його друзі відвідують мальовничі Карпати, співають Північ України, загадковий Донбас, знайомлячись з міфічними створіннями, аби запросити їх на справжнє новорічне свято.

Різдвяно-новорічна музична історія «Сніговик мандрує Україною» на сцені філармонійного центру щосуботи і щонеділі протягом грудня. Початок – 12.00.

Олеся Білоцвіт
«Обіймаючи життя»

Побачила світ ця нова книга Авторки книги – прилучанка, яка вже тривалий час перебуває далеко від своєї батьківської землі, на Австралійському континенті, але жодної хвилини не втрачає зв'язку з Україною, живе її radoщами й жалюми, прославляє її в закордонних світах, пам'ятаючи свій рід, своє коріння.

Інакше просто й бути не могло, бо Олеся Білоцвіт – з творчої родини Ткаченків, добре знаної на Прилуччині. Ніна Яківна та Микола Ничипорович відомі, як поети, журналісти, члени Національної спілки письменників України, автори ряду поетичних збірок, лауреати літературно-мистецьких та літературних премій. Олеся, вихована батьками на любові до слова, перейняла від них поетичний талант, про що свідчать її творчі видання «Скрипка часу», «Стихія Сонця», «Передчуття наближень», «За силуетом слова», спільна з батьками книга вибраного «Сонце сходить для тебе», прийом до лав Національної спілки письменників України у свої неповні 25 літ.

І практично всі творчі напрацювання Олеси Білоцвіт, як і всієї творчої родини, презентувалися у стінах нашої бібліотеки, тоді ще районної, а на даний час Комунального закладу «Публічна бібліотека» Сухополов'янської сільської ради. Тож, не відступаючи від традицій, нова книга «Обіймаючи життя» вирушає на першу зустріч із читачами саме звідси.

Розпочалася презентація з відеозвернення самої авторки з далекої Австралії. Зі слів Олеси, поштовхом для події стала спричинена росією війна в Україні. Книга не стільки про війну, як про любов до життя, особливо в таку люту для нас годину, любов до рідної землі, перемішана з болем...

Левову частку роботи, необхідної для того, щоб видання побачило світ, здійснила Ніна Яківна Ткаченко, мама Олеси. Бо саме вона редагувала книгу, була першим читачем кожного поетичного рядочка. Кому ж, як не їй найкраще знати, як зародився та реалізовувався проєкт «Обіймаючи життя», про який вона розповіла на презентації.

Кожен з присутніх у залі подякував Олесі та Ніні Яківні за такі емоційні, теплі й щемкі поезії. За любов, підтримку, безмежну віру в рідну наеньку Україну та непереможність, незламність, нездоланність, незнищенність її народу. Ця проникливо-філософська поетична збірка, видана в 1000-й день безбожної війни, є свідченням того, як треба цінувати мирне життя та стане своєрідною опорою кожному з нас, засобом духовної зброї у цьому розхитаному світі.

Колектив КЗ «Публічна бібліотека»
Сухополов'янської сільської ради

Чернігівська
обласна інформаційно-
аналітична газета.

3 нових поезій

Валентина ГРОМОВА

І знов блукатиме душа,
у безсонні сонна аж до рання.
Аж поки не розспиле враз
рожеві блискітки світання.

Біло. І більше кольорів нема.
Рано темніє. Пізно світає.
Сонце у душу не заглядає,
лише біліє біло зима.

На мої сентименти
зима білим подивом.
А я вже у весні
розкошую подумки.
У весняному раю
не видно краю.
А я вся у весні,
там зорю й світаю.

І сном, як пряником,
ніч заманить
у свою солодку
хіммерну оману.

Чернігів. Грудень 2024.

Микола БУДЛЯНСЬКИЙ

Це ти була...
Це ти була! Я знаю, що це ти,
Уся у білім за вікном, де вишні,
Де сонце утомилося світити,
І надвечір'я розливає тишу.

Це ти була. Ходила вздовж межі.
Ще місяць спав і зорі не світили.
Це ти була? Скажи мені, скажи?
Я відчував, як пахне твоє тіло

Вчорашнім теплим молодим дощем,
Що нас спіймав в травиці біля груші,
Де обпікала золотим вогнем
Ти губ моїх юначу нерішучість.

Це ти була! А мо' видіння лиш.
Й мені і досі сон чарівний сниться,
Всього лиш сон, загорнутий у вірш.
І з підвіконня звисив ноги місяць.

Й гукає в сад, де, знаю, ходиш ти
Уся у білім, як розквітла вишня.
Минає ніч і сон кудись летить...
А у саду россою спіє тиша.

Це ти була!...

28.11.2024.
Чернігів.

Поетична Прилуччина

Ніна ТКАЧЕНКО

«Адажіо осіннього дощу...»
Микола Московка

І змие слід швидка, стрімка вода,
що так байдужо спомини гойда...
Нічого не прив'язує нас тут –
останні квіти тихо доцвітуть,
торкаючись пелюстками зими.
Невдячні ми, які невдячні ми!
Ти промовчиш і я мовчу, мовчу –
адажіо осіннього дощу...

Адажіо осіннього дощу!
Сама собі сьогодні все прошу!
І виберусь за рамки порожнечі,
а ти моєї не помітиш втечі...

Збірка «На околицях літа»
2003 р.

І в слові, і в мовчанні
лишаюся все та ж...
А роки (саме крайні!)
вчинили саботаж.

Мене вперед не кличуть,
з собою не беруть.
Аж якось войовничо
нову сприймають суть.
Шукаю діалогу,
доводжу правоту.
Вони ж беруть в облогу,
бо не впізнають ту,

яку чекали вчора
і озирались вслід.
Та я ж не Терпсихора –
звичайний індивід!

А біди – нездоланні,
війна – як антураж!..
Лиш в слові і в мовчанні
ще залишаюся та ж...

12.11.2024

Світлана КОРОБОВА

Учора випала зима
Учора випала зима...
Неначе викинулась з неба.
На мене впала і на тебе –
Є ти і я, а нас нема.

Все замела. І ті сліди,
Якими ми ходили в осінь,
Зосталися сліпі і босі
Під шаром льоду назавжди.

08.12.2024

Афіша грудня

Чернігівський обласний академічний музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка

25 і 26 – «Різдво, Різдво. Різдво!!!». 11.00 і 13.00
27, 27, 29 – «Принцеса на горошині». 11.00 і 13.00.
29 – Театр-кафе. 18.00

3, 4, 5 січня – «Принцеса на горошині». 11.00 і 13.00.

Чернігівський обласний молодіжний театр

21, 22, 28, 29 – «Аліса в країні див». Прем'єра. 11.00
21 – «Карколомні пригоди містера Алена».
22 – «Суперстар».
28 – «Goodbyemylowe», або Дівчата, вам сюди.
29 – «Побачимо, хто з нас псих!»
Початок інших вистав о 18.00.

Чернігівський обласний філармонійний центр

21, 22, 28, 29 – «Сніговик мандрує країною». Різдвяно-новорічна музична історія. 12.00.

21 – «Зимовий вечір стелить сни». Академічний ансамбль пісні і танцю «Сіверські клейноди». Запрошений Народний художній колектив театр танцю «Слов'яни». Народні танці і вокально-інструментальні композиції. Традиційна музика Сіверщини та всієї України. Оригінальні авторські постановки і обробки, поєднання традиції з сучасним. 17.00.

24 – Різдвяний концерт Академічного симфонічного оркестру «Філармонія». Солістка Маїна Валеніс (сопрано). У програмі: Й. Штраус, Е. Штраус, Ж. Оффенбах, Дж. Россіні.

25 – Творчий проєкт. JAZZ-КУЛІСА
Джаз-бенд «BissQuit». Різдвяна програма. На сцені Ольга Перепелиця (вокал), Володимир Балаба (труба, флюгельгорн), Олег Богущ (клавішні). 18.00.

Корисні поради

✓ Не можна мити поверхню, покриту олійною фарбою, водою з милом, від цього вона швидко потьмяніє. Краще користуватися розчином нашатирного спирту і води (1 ложка на літр). Дуже брудні місця потрібно спочатку промити розчином хлорного вапна, а потім чистою водою і ретельно витерти.
✓ Перед фарбуванням вікон, скло рекомендують протерти оцтом, тоді фарба не буде до нього чіплятися.

Наша газета – на сайті в Інтернеті

Вже кілька років існує в Інтернеті сайт нашої газети «Світ-інфо». На цьому ж сайті розміщуються і всі номери нашого дочірнього видання – обласної літературно-мистецької газети «Струна». На сайті є всі номери обох газет за всі роки їх видання: «Світ-інфо» – за понад 12 років, «Струна» – за чотири роки. Всі публікації й ілюстрації можете легко скопіювати.

Адреса сайту: <http://svit11.wordpress.com>.

Чернігівський культурно-мистецький центр «Інтермеццо»

14000, м. Чернігів, вул. Шевченка, 9, тел (063) 236-18-03
<http://intermezzo.org.ua>. e-mail: kmc.intermezzo@gmail.com
ICQ: 605-110-856

Послуги: в продажі книги, музика, мистецтво, сувеніри, канцтовари, а також туризм, екскурсії, проведення презентацій, прес-конференцій, творчі зустрічі, кава, зручності.

Чернігівська міська організація Суспільної служби Світового конгресу українців

Види послуг: соціальний патронаж, видавнича діяльність, сприяння вихованню дітей, відродженню духовних і національних традицій. Вул. Шевченка, 9.

Тел. (063) 236-18-03.

Газета виходить за сприяння Товариства Української Мови (США). Голова Товариства – професор Віра Боднарчук.